

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**TARİHİ KENT MERKEZLERİNDE YENİLEME
EYÜP ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

ZEYNEP ÇÖKELİ

İSTANBUL, 2014

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KENTSEL SİSTEMLER VE ULAŞTIRMA YÖNETİMİ**

**TARİHİ KENT MERKEZLERİNDE YENİLEME
EYÜP ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

ZEYNEP ÇÖKELİ

Tez Danışmanı: DOÇ. DR. PELİN PINAR ÖZDEN

İSTANBUL, 2014

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KENTSEL SİSTEMLER VE ULAŞTIRMA YÖNETİMİ

Tezin Adı: Tarihi Kent Merkezlerinde Yenileme – Eyüp Örneği
Öğrencinin Adı Soyadı: Zeynep ÇÖKELİ
Tez Savunma Tarihi: 14.Nisan.2014

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Fen Bilimleri Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü
Doç. Dr. Tunç BOZBURA

.....

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğunu onaylarım.

Program Koordinatörü
Prof. Dr. Mustafa ILICALI

.....

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmzalar

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Pelin Pınar ÖZDEN

.....

Üye
Yard. Doç. Dr. Nilgün CAMKESEN

.....

Üye
Doç. Dr. Hülya YAKAR

.....

ÖZET

TARİHİ KENT MERKEZLERİNDE YENİLEME – EYÜP ÖRNEĞİ

Zeynep ÇÖKELİ

KENTSEL SİSTEMLER VE ULAŞTIRMA YÖNETİMİ

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Pelin Pınar ÖZDEN

Mart 2014, 91 Sayfa

Tarihi Kent Merkezleri, farklı medeniyetlerin görkemli dönemlerine tanık olmuş ve büyümeye, gelişmeye hatta çöküşlerine dair izlerini taşımışlardır. Günümüzde birçok kent merkezini sağlıklılaştırmak, yenilemek ve turizm eksenli canlandırılmasını sağlamak amacıyla çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Yerel yönetimlerin bu yenileme akımıyla, geçmişten günümüze ışık tutan mimariler, el işçilikleriyle ünlü çeşmeler, manevi büyüklerin ebedi ziyaretgâhları yarınlara tarihi dokularıyla ulaştırılması hedef alınmıştır.

Tez çalışmasında, Eyüp İlçesi örneği üzerinden Kudüs, Medine ve Mekke'den sonra İslam âleminin en önemli dini merkezlerinden biri olarak bilinen Eyüp Sultan Tarihi Kent Merkezi'nin yenileme süreci ele alınmaktadır. Tez kapsamında, camii, meydan düzenlemeleri, arastası, yayalaştırma uygulamaları, bina yenilemeleri, turizm eksenli çalışmalar incelenmiştir. Çalışmada, koruma odaklı, planlı bir kentsel yenileşmenin sosyal, ekonomik ve fiziksel açıdan gerekliliği üzerinde durulmakta, Eyüp tarihi kent merkezine özgü, kimlikli bir kentsel yenileme yaklaşımının çerçevesi çizilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eyüp, Kentsel Yenileme, Tarihi Kent Merkezi

ABSTRACT

RENOVATION IN HISTORICAL CITY CENTERS – EYÜP CASE

Zeynep ÇÖKELİ

URBAN SYSTEMS AND TRANSPORTATION MANAGEMENT

Thesis Advisor: Associate Prof. Dr. Pelin Pınar ÖZDEN

Mart 2014, 91 Pages

Historical City Centers are witnesses of magnificent periods of various civilizations and bear traces of their expansion, development and even downfall. Nowadays there are several projects carried out in order to sanitize, renovate city centers and achieve tourism-centric revitalization. With this renovation movement, local governments aim to carry architectural structures, fountains famous with the craftsmanship, eternal abodes of spiritual elders to the future.

In my thesis, the renovation process of Eyüp Sultan Historical City Center, considered as one of the most important religious centers of Islamic world after Mecca, Medina and Jerusalem, has been elaborated on. Within the scope of the thesis, arrangement of mosque and the center, Ottoman bazaar, pedestrianization, building renovation, tourism related work have been examined. In the thesis, social, economic and physical necessity of planned urban renovation with a preservation focus is stressed and the framework for an urban renovation with a unique identity characteristic to Eyüp historical center is set.

Keywords: Eyüp, Urban Renovation, Historical City Center

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar.....	viii
ŞEKİLLER.....	ix
KISALTMALAR.....	xi
1. GİRİŞ.....	1
1.1. ÇALIŞMANIN AMACI, TEMEL KABULLER VE KAPSAMI.....	2
2. TARİHİ KENT MERKEZİ KAVRAMINA BAKIŞ.....	4
2.1. TARİHİ KENT MERKEZİ.....	4
2.1.1. Tarihi Kent Merkezlerinin Genel Özellikleri.....	4
2.2. KENT MERKEZLERİNİN TÜRLERİ.....	4
2.2.1. Helenistik Dönem Kent Merkezleri:.....	4
2.2.2. Roma Kent Merkezleri:.....	5
2.2.3. Ortaçağ Kent Merkezleri:.....	5
2.2.4. Rönesans Dönemi Kent Merkezleri:.....	5
2.2.5. Yakın Dönemlerde Türk Şehirleri Kent Merkezleri Ve Yapısı:.....	6
2.3. TARİHİ KENT MERKEZLERİNİN KENT İLE İLİŞKİSİ.....	6
2.4. TARİHİ KENT MERKEZLERİNDE YIPRANMA – TAHRİBAT.....	6
2.4.1. Hane Halkına Bağlı Özellikler.....	7
2.4.2. Çevresel Faktörler.....	7
2.4.3. Konut Faktörleri.....	7
2.4.4. Hizmet Sunumu.....	7
2.4.5. Ekonomik Faktörler.....	7
2.5. BÖLÜM SONUCU.....	8
3. TARİHİ KENT MERKEZLERİNİN YENİLENMESİ.....	9
3.1. KENTSEL YENİLEME İLE İLGİLİ TANIM VE YÖNTEMLER.....	9
3.1.1. Yeniden Canlandırma (REVITALIZATION):.....	10
3.1.2. Yeniden Geliştirme (REDEVELOPMENT):.....	10
3.1.3. İslah Etme (REHABILITATION):.....	10
3.1.4. Soylulaştırma (GENTRIFICATION):.....	10
3.2. DÜNYADA VE TÜRKİYEDE KENTSEL YENİLEME SÜRECİNİN GELİŞİMİ.....	11
3.2.1. Dünya’da Kentsel Dönüşümün Gelişimi.....	11
3.2.1.1. Birinci dönem, kentlerin yeniden yapımı ve endüstrileşme (1910-1940):	11
3.2.1.2. İkinci Dönem, Kentlerin Savaş Sonrası Yeniden İnşası ve Sanayinin Desantralizasyonu (1940-1960):.....	11
3.2.1.3. Üçüncü Dönem, Sanayinin Desantralizasyonu ve Fiziki Müdahaleler (1960-1980):.....	11

3.2.1.4. Dördüncü Dönem, Kentlerin Yeniden Yapılandırılması (1980-günümüz):	12
3.3. TÜRKİYE'DE KENTSEL DÖNÜŞÜMÜN GELİŞİMİ.....	14
3.3.1. Cumhuriyet Dönemi (1923-1950):.....	14
3.3.2. Savaş Sonrası Geçiş Dönemi (1950-1965):.....	14
3.3.3. Endüstriyel Gelişim Dönemi (1965-1980):.....	14
3.3.4. Endüstri Sonrası Gelişim Dönemi (1980-1990):.....	15
3.3.5. Endüstri Sonrası Bütünleşme Dönemi (1990 - günümüz):.....	15
3.4. KENSEL YENİLEMEYE YÖNELİK MEVZUAT	15
3.5. BÖLÜM SONUCU	18
4. İSTANBUL – EYÜP İLÇE MERKEZİ TARİHİ KENT MERKEZİ.....	20
4.1. EYÜP İLÇESİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....	20
4.1.1. Konumu	20
4.1.2. Jeolojik Yapısı ve Depremsellik Durumu.....	25
4.1.3. Demografik Yapısı.....	28
4.1.4. Eyüp İlçesi Sosyo-Ekonomik Yapısı	32
4.1.5. Sosyo - Kültürel Durumu	35
4.1.6. Ulaşımı	42
4.1.7. Haliç Su Yolu (Altın Boynuz)	47
4.1.8. Tarihsel Gelişimi.....	49
4.1.8.1. Bizans döneminde Eyüp ilçesi	49
4.1.8.2. Osmanlı döneminde eyüp ilçesi	50
4.1.8.3. Cumhuriyet döneminde eyüp ilçesi.....	52
4.1.8.4. 1950 – 1980 Döneminde eyüp ilçesi.....	54
4.1.8.5. 1980 Sonrasında eyüp ilçesi.....	55
4.2. EYÜP İLÇESİ TARİHİ KENT MERKEZİNE BAKIŞ.....	56
4.2.1. Eyüp Tarihi Kent Merkezi Kimliği.....	56
4.2.2. Tarihi Kent Merkezinin Fiziksel Özellikleri.....	60
4.2.3. Tarihi Kent Merkezine Yönelik Planlama Kararları	61
4.3. EYÜP İLÇESİ TARİHİ KENT MERKEZİ SORUNLARI	68
4.3.1. Merkez Sorunu	68
4.3.2. İşlevlendirme	68
4.3.3. Yapılaşma Baskısı	69
4.3.4. Sosyalleşme	69
4.3.5. Ulaşım	69
4.4. EYÜP TARİHİ KENT MERKEZİNİN YENİLEME SÜRECİ.....	70
4.4.1. Eyüp Rehabilitasyon Projeleri	70
4.4.2. Tarihi Kent Merkezi, Cami Meydanı Ve Çevre Düzenlemesi	72
4.4.3. İskele Meydanı Ve Kıyı Şeridinin Düzenlenmesi	77
4.4.4. Restorasyon Ve Çevre Düzenlemeleri.....	78
4.5. TARİHİ EYÜP İLÇESİ İÇİN BİR KENTSEL YENİLEME YAKLAŞIMI ...	82
4.5.1. Güçlü Yönler:	82
4.5.2. Zayıf Yönler:	83
4.5.3. Fırsatlar:	83
4.5.4. Tehditler:.....	84
4.6. BÖLÜM SONUCU	86
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	87

KAYNAKÇA	90
EKLER.....	92
ÖZGEÇMİŞ.....	111

TABLULAR

Tablo 3.1: Kentsel Dönüşüm Gelişim Süreci.....	13
Tablo 4.1: Eyüp İlçesi Yaş Gruplarına göre Kadın Erkek Nüfus Dağılımı.....	29
Tablo 4.2: Eyüp Mahalle Nüfus Sayımı Rakamları.....	31
Tablo 4.3: Eyüp İlçesi Nüfus Listesi	32
Tablo 4.4: Eyüp Camii Meydanı ve Çevre Düzenleme Projesi.....	73

ŞEKİLLER

Şekil 3.1: Kentsel Dönüşüm Gelişim Süreci.....	17
Şekil 4.1: Eyüp'ün, İstanbul içerisindeki konumu.....	20
Şekil 4.2: Eyüp Merkez Mahallesi.....	21
Şekil 4.3: Eyüp İlçesi Mahalleleri	22
Şekil 4.4: Eyüp Yerleşim Görşeli	23
Şekil 4.5: Eyüp Lejant Yükselti Eğilimi.....	24
Şekil 4.6: Kemerburgaz Jeolojik Görünüm.....	26
Şekil 4.7: Alibeyköy Jeolojik Görünüm.....	27
Şekil 4.8: İstanbul Deprem Riski	28
Şekil 4.9: Eyüp Çini Atölyesi	37
Şekil 4.10: Haliç Nikâh Sarayı ve Kültür Merkezi	37
Şekil 4.11: Eyüp Sultan Mehteranı	38
Şekil 4.12: Eyüp Oyuncakları	40
Şekil 4.13: Eyüp Sultan Oyuncakçılar Çarşısı	40
Şekil 4.14 Eyüp Haritası	42
Şekil 4.15: Eyüp İskelesi	45
Şekil 4.16: Eyüp – Pierre Loti Teleferik Hattı	46
Şekil 4.17: Türk Kahvesi	46
Şekil 4.18: Eyüp Can Suyu Projesi-2013	48
Şekil 4.19: Constantinapol – Eyyub El-Ensari	49
Şekil 4.20: 1885 yılı İstanbul Haritası	50
Şekil 4.21: Osmanlı Dönemi Mahalle	51
Şekil 4.22: Eyüp Pierre Loti Manzarası.....	53
Şekil 4.23: Eyüp – Haliç Görünüm / Golden Horn	55
Şekil 4.24: Eyüp El-Ensari Hz. Dua Kapısı	57
Şekil 4.25: Padişahın Kılıç Kuşanması	58
Şekil 4.26 İlk Eyüp Kentsel Sit Sınırı(mavi) ile İlk Koruma Planı sınırı (kırmızı)..	59
Şekil 4.27: 13.09.1979 Onaylı Eyüp Koruma Pl. 112M-2 Pafta-Nişanca Mah.....	63
Şekil 4.28: 13.09.1979 Onaylı Eyüp Koruma Pl. 113M-2 Pafta-Eyüp Sultan Camii.	63

Şekil 4.29: Eyüp Sultan Camii Meydanı.....	74
Şekil 4.30: Eyüp Meydanı	74
Şekil 4.31: Eyüp İlçesi Tarihi Görselleri	75
Şekil 4.32: Eyüp Sultan Hz. Türbesi	77
Şekil 4.33: Haliç – Feshane Ön Görünüm	77
Şekil 4.34: Eyüp Haliç Ön Görünüm	78
Şekil 4.35: Restore Edilen Ahşap Konutlar	79
Şekil 4.36: Şeker Hayat Öğrencileri	80
Şekil 4.37: Eyüp Hamamı Projesi	81
Şekil 4.38: Eyüp Bahariye Mevlevihane’si Projesi	81
Şekil 5.1: Yenileme Süreci	87

KISALTMALAR

İBB	:	İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı
KUDEB	:	Koruma Uygulama Denetim Bürosu
TOKİ	:	Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
MİA	:	Merkezi İş Alanı
AVM	:	Alışveriş Merkezi
KTVKK	:	Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
CIAM	:	International Congresses of Modern Architecture
UNESCO	:	United Nations Educational Scientific and Cultural Organization - Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)

1. GİRİŞ

Tarihin başlangıcından bu yana yaşanan tüm şehirler, ülkeler hatta kıtalar insanlarla değişmiş ve kullanıldıkça mekânlara ait yapılarla, gereksinim duyulan çeşitli yollarla şekillenmiştir.

İstanbul gibi Tarihi tanıklık etmiş zengin kentler, geçmiş yüzyıllarda birçok kültüre Başkentlik yapmış, en güzel ve en kötü dönemlerini görmüş, şehirleşmenin cazip hale gelmesi ile halkın yerleşim ve çalışma hayatı olarak dikkatini çekmiştir. Zamanla farklı toplumlardan yaşayanlarıyla çeşitlenmiştir, Engellenemez yüksek göç ve plansız yapılaşmalarıyla mimari açıdan ise tahribatları, yıpranmayı yaşamışlardır. Özellikle sanayi devrimi sonrasında daha da hızlı ilerleyen kentleşme; nüfus artışı ile yetersiz hale gelen imar ve ulaşım sorunlarıyla artmıştır. Bu plansız yapılaşma dönemi; köylerden göçün artması dışında, dünyadaki kentler arasındaki modern olma yarışına dönüşmüştür. Aslında nice yüzeysel bir bakışla gelecek nesillere bırakmakla yükümlü olduğumuz kültür mirasımızın ne kadar göz ardı edildiğini göstermektedir.

Tarih kokan türbeler, ahşap oymalarıyla ünlü cumbalı mimariler, el işçilikleriyle ünlenen mermer çeşmeler, değerli açık hava müzeleri, hatta manevi büyüklerimizin yer aldığı anıt mezarlar, modernleşirken tarihsel doku ve ruhunu kaybetmeden her kesimden, her yaştan insan ziyaretine hatta yaşanılacak çağlara ulaştırılmalıdırlar.

Tarihi Kent Merkezlerinde, İstanbul Eyüp örneğimizde olduğu gibi yetkililerin, manevi ziyaret hanelerinin, camilerin, Mevlevihanelerin, tekkelerin, hamamların canlandırılması hedefledikleri ve kentsel yenileşme çalışmalarına girdiklerini görüyoruz. Sosyal, ekonomik, kültürel ve fiziksel boyutları ile bütün olabilmiş yeni kent mekânları oluşturma mücadelesinde oldukları aşikâr. Tabii ki, yenileşme çalışmaları bölgelerin kimliğine, ruhuna, özgün karakterine göre şekillenmektedir. Tarihi alanların en önemli değerleri, gösterişli yapılarıdır ve bu yapıların korunması, güzelleştirilerek gelişmesini sağlamak, ruhunu kaybetmemek bu yenileşme çalışmalarında temel olarak esas alınmalıdır. Eyüp İlçesi Merkez Mahallesi, Eyüp Meydanı ve Camii yenileme

örneğimize baktığımızda; Kudüs'ten, Medine ve Mekke'den sonra İslam âleminin en önemli mekânlarından Eyüp Sultan'dır. Çevre düzenlemesi incelendiğinde; yollar, yer mermer döşemeleri, yayalaştırma uygulamaları, turistik ve dini açıdan tanıtımı, restore aşamaları, aydınlatılması ve geçmiş değerlerinden Eyüp oyuncakçıları ile yenileşmeye ihtiyacı olduğu gözlemlenmektedir.

Tarihi kent dokularının üzerinde oluşan modernleşme bir baskı unsurudur, planlı olarak yenilenmeye gidilmelidir. Geleneksel ruhunun korunarak bugünün tarihi - kültürel varlıklarının gelecek kuşaklara aktarılmasında önemli bir yol olacaktır.

1.1. ÇALIŞMANIN AMACI, TEMEL KABULLER VE KAPSAMI

Kentsel dönüşüm – yenileme sürecinde bu çalışmanın temel kabulleri; kentsel çöküntü, sağlıksız kentleşmenin ve bilinçsiz kullanımın doğal sonuçlarından biridir. Çöküntüleşmeye bağlı olarak yenileme çalışmalarının yaşanılan konut alanlarıyla sınırlı olmayıp, Tarihi Kent Merkezlerinde yapılmasının gerekliliğidir. Hedefe bağlı olarak çalışmanın amacı;

Kentsel Yenileme / Dönüşümü anlamak ve içeriğinin neler olduğunu açıklamak, Kentsel Yenileme sürecinin içinde uygulama alanlarının nasıl bir farklılaşma geçirdiğini anlatmak, Genel Uygulama yerlerinin neler olduğunu belirlemek, Tarihi Kent Merkezleri içinde İstanbul Eyüp İlçesinin önemini vurgulamak, Eyüp'ün geçirdiği ve geçirmekte olduğu planlı / plansız dönüşümlerin neler olduğunu vurgulamak, Temel olarak şekillenmektedir.

Tarihi Kent Merkezi kavram olarak bile oldukça geniş bir açıya sahiptir. Konum olarak İstanbul Eyüp ilçesinin Merkez Mahallesi ele alınarak incelenmeye çalışılmıştır. Çalışma kapsamında turizmin ilçe merkezine etkileri, imar ve planlama esasları, kamu yararı, belediyeler kendi inisiyatifleri bünyesinde çalışılan yenileme projeleri, yenileme çalışmaları ele alınarak örneklenmiştir. Yıpranmalara rağmen sık yapılmayan bu çalışmalarda sosyal ve yeşil alanların korunması amaçlanmıştır.

İşte bu çalışmada; Eyüp ilçesi örneklendirilerek, tarihi kent merkezlerinin, sosyal - kültürel alanların yenilenmesi üzerinde durularak, çeşitleri incelenecek, yenileşmenin kent halkı üzerindeki etkileri ve kentin geleceğe uzanış biçimi irdelenecektir.

2. TARİHİ KENT MERKEZİ KAVRAMINA BAKIŞ

2.1. TARİHİ KENT MERKEZİ

İstanbul gibi zengin bir tarihe sahip Roma, Bizans dönemlerine Başkentlik yapmış şehirler örnek alınarak incelendiğinde; Osmanlı ve Türk medeniyetlerinin izleriyle daha da gelişip, değişiklikler kazanmış yaşam verilere rastlanır. Kent içindeki konum itibariyle ise il veya ilçe merkezleri “Tarihsel Kent Dokusu ve Kent Merkezleri” olarak adlandırılırlar.

2.1.1. Tarihi Kent Merkezlerinin Genel Özellikleri

Bir kentin yerleşim şeklini, konutların mimarisini veya ticari merkezleri incelendiğinde; işlevselliğinden tutun toplumsal ilişkileri, ekonomik, kültürel ve teknolojik düzeyine kadar yansıtan yapısal izler görülür. Kentler zaman içinde bu yapıtlardaki izlerle, kimlikleriyle var olurlar. Yani, Kentler sadece insanların barınma gereksinimleri göre oluşmazlar. İdare, din ve ihtiyaçlara göre şekillenirler.

Camiler, hamamlar, kervansaraylar, arastalar, tapınaklar, tekkeler, mezarlıklar incelendiğinde aslında yapısal olarak bize o dönemlerin donanımlarını ve toplumları arasındaki ilişkiyi yansıtır.

Osmanlı – Türk Kentleri baz alındığında genellikle ticaret bağlantıları ve din kurumu önderlik kazanmıştır. Arastalar ile kente simgesini vuran büyük ve ihtişamlı “gücü” simgeleyen manevi yapılar, camiler ilk olarak göze çarpmaktadır.

2.2. KENT MERKEZLERİNİN TÜRLERİ

2.2.1. Helenistik Dönem Kent Merkezleri:

“Kent Merkez” olarak Yunan ülkelerini ilk olarak görebiliriz. Agoralar Yunanlı halkın idari, ticari ve dinsel olarak toplandıkları merkez noktalarıdır. Eğer kentin merkezi dini gereksinimleri de karşılıyorsa adı Akropol ’dür. Ancak, zamanla sanayi ve ticaret, din

ve devlet işleri ayrı tutulmak istenmiştir, yani Akropol 'den isimli bölümler yerine Agora'da yer verilmişlerdir.

2.2.2. Roma Kent Merkezleri:

Roma'da yaşam alanlarının oluşumu imparatorun kararı ile olur. Hükümdarların hepsi adına bir merkez oluşturmak istemişler fakat bazıları işlevselliğini isteklerine göre değiştirmiş. Alışveriş, gezi veya bilgi alma amaçlı... Nüfusun hızla artışı, yoksul kesimin çoğalmasıyla forumlar yetersiz kalmıştır. Arenalarda vahşi gösteriler yapılarak eğlence mekânı oluşmuştur. Böylece hak bu forumlardan uzaklaşarak, devlet kapısında iş izlemekle yükümlü olan ve alışveriş hayatları rahat olan bir tabakaya bırakılmıştır.

2.2.3. Ortaçağ Kent Merkezleri:

Roma kent merkezleri döneminde kurulmuş zamanla ortaçağa kadar faaliyet göstermiş uygarlıklardır. Hıristiyanlığın kabulü ile kilise etrafında toplanarak gruplaşmalar oluşturmuşlardır. Halk başlangıçta sadece toprakta çalışan serf isimli kitleler iken üretimin zamanla artması sonucu bir kısmı bu getirinin sonucu olarak, zamanla zengin tüccarlar olarak tanınmaya başlamışlardır. Bağımsız kentlilerin yerleştiği kesim duvarlar içine alınarak korunmuş, kentin gelişimine göre forum olarak adlandırılmışlardır. Ticari nedenler göz önüne alınarak kurulan kentlerde ise, ana arterler genişletilerek Pazar işlevi caddeler üzerine yer alınmıştır.

2.2.4. Rönesans Dönemi Kent Merkezleri:

Rönesans döneminde kentler, öncelikli olarak ekonomik gereksinimlere göre şekil almıştır. Dinsel kurumların yanı sıra devlet kurumları da yüksek önem taşımaktadır. Ulaşım şekli ise Barok Roma'sından aktarılan düz yollardır. Meydanın yola doğrudan bağlanması, merkezi noktaların direk meydan olarak adlandırılması, yeni konulan kapitalist düzene göre arsa bölümü, satışı kolaylaştıran dik bloklara ayırışım bu döneme aittir.

2.2.5. Yakın Dönemlerde Türk Şehirleri Kent Merkezleri Ve Yapısı:

Osmanlı toprakları ise, Selçuklu ve Beylikler döneminde Türkleşerek yeni fetihlerin eklenmesiyle genişlemiştir. Osmanlı Döneminde ise bu büyüme hız kazanarak, Kentlerin Türkleşmesi daha da güç kazanmıştır. Göçebeler tarım alanlarına yerleştirilirken, Kentlerin gelişimi bu yeni birleşimlere göre şekillenmiştir.

Türkler 14.yüzyılın ortalarında Rumeli'ye kadar ilerlemiştir, Kent merkezlerinde ise Türkleşme ve İslamlaşmaya bağlı üç temel öge hâkimdi; Cami, Pazar ve Hamam. Cami'nin temel öge oluşu; Müslümanların kentleri, dinsel ödevler bakımından duaların kabul edildiği, ideallerin gerçekleştiği yer olarak tanımlanıyordu. Yani İslam öncesi dönemde anılan Agoralarla aynı görevi almıştır. Camilerin yanında sırasıyla hanların, hamamların ve pazarın yer aldığı ticaret merkezleri yer alıyordu.

2.3. TARİHİ KENT MERKEZLERİNİN KENT İLE İLİŞKİSİ

Bir yerin kent olarak anılmasında en önemli etken ticaret, sanayi, din, küçük imalata yönelik işlerle uğraşılan ve tarımsal alana az rastlanılan şehir olarak adlandırılan meydanlar yerleşim alanlarıdır.

Kentler, geçmişten günümüze pek çok bilim dalının konusu olmuş, farklı ölçütler kullanılarak çeşitli kent tanımları yapılmıştır (Özer, 2004).

Kent Merkezleri ise; kültürümüz incelendiğinde camilerin ya da kent meydanının olduğu yerlerdi ama alışveriş merkezlerine giden bir toplum oldukça Merkezi İş Alanları (MİA)lar merkezi alanlar oluşmuştur.

2.4. TARİHİ KENT MERKEZLERİNDE YIPRANMA – TAHRİBAT

1950'ler sonrası özellikle tarihi değerler yeterince ilgilenilmemiş, sahip çıkılmamış imar haklarıyla öz değerlerine sahip çıkılamamıştır. Anıtlar, camiler, mezarlar çöküntüleşme dönemini bu yıllarda yaşamışlardır. Türk dilinde bile tam kelime karşılığını bulmamıştır ama ilk başta yapıları etkileyen zamanla toplumda kültürel bir şekilde etkilenerek tüm kitlelere ulaşmıştır.

2.4.1. Hane Halkına Bağlı Özellikler

İlk faktör nüfus ve hane halkına bağlıdır. Yoksulluk; istihdamsızlık; kronik işsizlikler; geniş aileler; tek başına yaşamak veya toplu yaşama; sosyal destek ihtiyacındaki aileler hedeflenmektedir.

2.4.2. Çevresel Faktörler

İkinci faktör ise çevreye yönelik etkenlerdir; fiziksel çevrenin bozukluğu; çevresel kirlilik; suça eğilim ve suç korkusu; sosyal gerilim, bölgenin yıpranmasına sebeptir.

2.4.3. Konut Faktörleri

Üçüncü etken barınmaya yönelik konutlardır. Ucuz yerleşim ihtiyacı, kiralık yetersiz evler veya pansiyon tarzı ortak ihtiyaçlar amaçlı toplu evlerin çokluğu bu alanların oluşumunu arttırmıştır.

2.4.4. Hizmet Sunumu

Hizmet; kamu ve yerel yönetimler tarafından arzu edilen yaşam düzeyi imkânlarıdır, güzel okullar, sosyal alanlar veya temiz caddelerde yetişen çocuklar... Ama yetersizliği sebep oluşturuyor.

2.4.5. Ekonomik Faktörler

Bir başka sebep ise; maddi imkânlarla yeterince sahip olamayan gelir düzeyi düşük kimselerin ortak oturduğu alanlarda bölgelerin yapısını değiştirebiliyor.

Tüm hepsi incelenerek bakıldığında yıpranmış bölgelerin oluşum sebepleri ortaya çıkmaktadır. Tarihi kent merkezleri, mimari yapılar, sokaklar, meydanlar, idari alanlar zamanla kendi özelliklerini hem kaybederler hem de doğal olaylardan yıpranırlar. Tarihi ve doğal çevrenin korunması için kamu yani yerel yönetimler, vakıflar, dernekler; koruma amaçlı yapılan imar planları ile yıpranmış yok olmaya yüz tutan eski konutları, ince mimariler, camiler, tekkeler, medreseler, hamamlar yeniden geri kazandırılmaya çalışılmaktadır.

1970'li yıllardan bu yana tarihi ve kültürel çevrenin korunmasına yönelik çabalar artmıştır. UNESCO'ya üye ülkelerin ve 1983'de Türkiye'nin de benimsediği Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Sözleşmesi göre ülkemizden de Pamukkale, Göreme, Kapadokya, İstanbul, Boğazköy, Nemrut Dağı Xanthos-Letoon, Patara ve Divriği Ulu Cami Dünya Kültürel Miras Listesine alınmıştır.

2.5. BÖLÜM SONUCU

Kentlerde ve kent merkezlerimizde hem doğal olaylar sonucunda hem de çeşitli sebeplerden yıpranmalar hızla karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle özellikle yerel yönetimler kentsel yenileme ve dönüşümü öncelikli projeleri arasında yer aldirmektedirler. Sadece camiler, türbeler veya tekkeler değil konutlarda İstanbul'un güzelliği gibi zamanla kirlenmekte ve yaşlanmaktadır. Bize emanet olduğu gibi bizden sonraki çocuklara da ulaştırılmalıdır. Yerli ve yabancı turistler açısından da ziyaretgâh oldukları gibi ticari bir değer olan bu imaretlerimizi metropolleşen uluslara örnek olacak şekilde koruyarak sergilemeliyiz. Tarihi kent merkezleri göremediğimiz ama sahip olduğumuz zenginliğimizdir.

3. TARİHİ KENT MERKEZLERİNİN YENİLENMESİ

3.1. KENTSEL YENİLEME İLE İLGİLİ TANIM VE YÖNTEMLER

Dünya son hızıyla dönerken, yaşam koşulları sürekli değişirken tarihi kent merkezlerini hatta sit alanlarını korumanın yolları olmalıdır, tarihin sürekliliğini sağlamak açısından bu yenilemeler öncelikli olacaktır.

Kentsel yenileme çalışmalarında hedef sadece imaret değildir; fiziksel, sosyal, kültürel ve ekonomik bağımlı zincirin zedelenmemesi gerekir. Yaşanılan mekân ruhunu bir bütün olarak yaşatır. Bu nedenle imar ve planlama müdürlükleri bünyesi dışında proje aşamasında sosyal, ekonomik, mimari, mühendislik inceler ortak yapılmalıdır.

- a. Kent dokusunu oluşturan alanın fiziksel ve sürekli olarak yenilenme ihtiyacını karşılayabilmek,
- b. Refah ve yaşam kalitesi açısından ele alındığında başarılı – yaşanılabilir bir kent modeli oluşturabilmek,
- c. Özellikle ortak merkezi alanların en etkin biçimde kullanımına ve gereksiz, biçimsiz yayılmaya engel olmak,
- d. Toplumsal etkilerle çöküntüleşen, tahribatlar sonucu bozulan tarihi dokuların kaybolmalarını engellemek,

Bazen sosyal alanların şekillenmesinde politik etkenler güçlü olabilir, sivil toplum örgütleri, şehir plancıları kentsel dönüşümün her aşamasında görev alması, mekânın ihyasını karşılayacaktır. Yani, iller, ilçeler bugün ki oluşumlarını tarihi yaşayarak sağlamışlardır ve yenileme çalışmaları bu kimlikler göz önüne alınarak uygulamaya konulmalıdır. Yenileme alternatiflerine bakıldığında:

Yeniden canlandırma (revitalisation), yeniden gelişme (redevelopment), rehabilitasyon, yenileme iyileştirme (renewal), yeniden yapılandırma (restructuring), renovasyon (renovation), koruma (conservation), fonksiyonel çeşitlendirme (functional diversification), soylulaştırma (gentrification) ele alınmaktadır.

3.1.1. Yeniden Canlandırma (REVITALIZATION):

Revitalization; güçlendirme yaparak yapıları canlandırma anlamına gelmektedir. Hızlı nüfus artışı, göç değişimleri, ekonomik krizler veya olumsuz planlamalar yapılaşmayı olumsuz etkileyebilir. Yeniden canlandırma çalışmaları ile bu gerileme ve yıpranmaların durdurularak, temizlenmesini hedeflemektedir.

3.1.2. Yeniden Geliştirme (REDEVELOPMENT):

Redevelopment yeniden canlandırma ve temizleyerek düzeltmenin yetersiz kaldığı mimari alanlarda; imar planlarına uyumlu olarak yerel yönetimler dışındaki kurumların ortaklaşa çalışmalarıyla yapılan yenileme çalışmalarıdır. Ekonomik açıdan da gelişme hedeflenmektedir.

3.1.3. Islah Etme (REHABILITATION):

Rehabiliton Türkçede iyileştirme, huzurlu olma, ıslahlaştırma olarak yer edinmiştir. Zamanla özelliğini yitirmiş mekânların yeni ilave alanlar veya binalarla, çeşitli düzenlemelerle sağlıklı olmasını sağlamaktadır. Teknik olanakların yetersiz olduğu binaların, olanak, bakım ve tamirlerle güzelleşmesi olarak ifade de edilir. Hem iç hem de dış yüzeysel olarak tarihi kent merkezlerinin canlanmasına destek sağlamaktadır. Hatta o bölgede ikamet eden kişilerinde eğitimini ön görebilmektedir. Kısacası fiziksel yenileme ve sosyal açıdan yenilenme ortak olarak ele alınmaktadır.

3.1.4. Soylulaştırma (GENTRIFICATION):

Gentrification, eski ya da ekonomik açıdan düşük kültür düzeyinin mekânsal olarak yer değişimini öngörmektedir. Yüksek gelir gruplarının yer aldığı büyük projeli fiziksel, sosyal açıdan değişim amaçlanmaktadır. Burjuva sistemi de denilmektedir. Fiziksel değişimin zor olacağı mahallelerde ya da eskiyen alanların merkezi noktalarda bulunması sebebiyle, parsel olarak değerinin artırıldığı günümüzde çok örnekleri vardır. Soylu sınıflar fiziksel, kültürel ve çevresel olarak düşük gelirli grupların merkez alanlardaki yerini alırlar.

3.2. DÜNYADA VE TÜRKİYEDE KENTSEL YENİLEME SÜRECİNİN GELİŞİMİ

3.2.1. Dünya’da Kentsel Dönüşümün Gelişimi

Kentsel Dönüşüm 2000li yılların başlamasıyla sık örneklerini göstermiştir. Yaygın dönüşüm dönemlerini incelemek gerekirse dört grup olarak ele alabiliriz:

3.2.1.1. *Birinci dönem, kentlerin yeniden yapımı ve endüstrileşme (1910-1940):*

Sanayi devriminden sonrası kentsel dönüşümün başlangıç miladıdır. Avrupa’nın büyük kentlerinde de yaygın işçi sınıfları kötü koşullarda yaşayarak her zaman dikkati çekmişlerdir. Herkesin daha yaşanılabilir bir hayata ihtiyacı vardır. İngiltere’nin Manchester ve Liverpool gibi büyük kentlerinde bile koşulların olumsuz yansımaları tüm düşünürlerin, mimarların olumsuz ve korkunç yazıtlarında zıtlığa rağmen modern kent anlatımlarındadır. İlk önemli gözlemler ve yenileşme fikri bu yıllara aittir.

3.2.1.2. *İkinci Dönem, Kentlerin Savaş Sonrası Yeniden İnşası ve Sanayinin Desantralizasyonu (1940-1960):*

1950ler sonrasında ise büyük savaşların tahribatlarından bahsediliyor. Yenileme ve fiziksel onarımdan çok sıfırdan inşanın bulunduğu dönemdir. Sefalet yuvalarının yönetsel olarak tamamen temizlenmesi istenmiştir. Bu düzenlemeler o kadar ayrıntıya inilerek hesaplanmıştır ki cadde, sokak düzenlemelerine hatta aydınlatma, trafiğe ve yeniden organize edilerek tarihin korunmasının düşüncesine kadar ulaşmıştır. Bir nevi Buldozer dönemi olarak adlandırılan yıllarda toplu konutların oluşumundan bahsediliyor. Politik dönemlerde özellikle işçiler bile sosyal sağlıklı ve yeniden yapımlarla ilgili vaatlerle karşılaşmışlardır. Yeni tekniklerin imkânlarıyla yüksek katlı bu yapılar ile farklı bir yapılanma kirliliği başlamıştır.

3.2.1.3. *Üçüncü Dönem, Sanayinin Desantralizasyonu ve Fiziki Müdahaleler (1960-1980):*

Hızlı nüfus artışı sonucunda Buldozer operasyonlarını halk için konut imkânlarını yetersiz kılmıştır. Büyük ölçekli yeni projelere rağmen 1960lı yıllarda ihtiyaçları karşılayamamaktadırlar. Üstelik yüksek gelir grubuna hitap etmeleri toplumda

huzursuzlukları arttırmıştır. Halk daha yumuşak, kendine yaklaşan, eşit yaşam şartlarına sahip olabilecekleri yönetimlere ve bağlantılı politikacılara yönelmiştir. Üstelik mali açıdan incelendiklerinde maliyetlerin fazlalığı rahatsızlık vericidir. Politikalar için oy potansiyeli oluşturacak kent merkezleri ve meydanlarda daha uygulanması kolay ve sosyal birçok çevreye hitap edilebilecek ekonomik projelere yönelmiştir. Hem bireysel olarak refah dönemi, hem kurumlar ve yapılarda iyileşmeler, hem de bir şekilde yönlendirme imkânları olduğu için halkın ağırlık kazandığı bir dönemdir. Eski geleneksel imar plancılar bu yıllarda dayatmacı anlayıştan dolayı kaybeden gruplardır. Kısacası bu yönetim tepeden hükümdarı değil aşağıdan yukarıya çıkan sosyal bir planlama şeklidir.

3.2.1.4. Dördüncü Dönem, Kentlerin Yeniden Yapılandırılması (1980-günümüz):

Günümüz yıllarında ise Kentsel Dönüşümün sosyal, ekonomik ve mekânsal olarak en fazla projeye ele alındığı haliyle karşılaşmaktayız. Özellikle 1980 yılları sonrasında büyük sosyal konut projeleri, şehirlerin bütünsel olarak yenilenmeleri, modern ketler hedef alınmıştır. Kimi zaman toplumsal kargaşalar sonucu kamunun müdahalesi zorunlu hale gelse de, olumsuzluklar birçok emsal yenilen alanlar üzerinde detayların çoğaltılmasını ön görmüştür. 1981 yılında Avrupa Konseyi “Urban Renawal” isimli dört ana başlığı olan bir kampanya başlatmıştır.

- i. Kentlerde yaşam şartlarının geliştirilmesi
- ii. Kentlerin şimdiki ve gelecekteki rollerinin tanımlanması ve nasıl olacağını ayrıntılanması
- iii. Şehirselleşmenin düzenlenmesi için mevcut yasaların uygulanması ve yeni yasal dayanaklar elde edilmesi
- iv. Şehirselleşme sorunlarıyla ilgili idari ve teknik yöntemlerin düzenlenerek, geliştirilmesi

1990 sonrasında ise en önemli sorun stratejik planların yetersizliğidir. Çünkü yenilemeler hedef alınırken konut planlamalarında ulaşım, sağlık, çevre düzenlemelerini içine alınması gerekliliği vardır. Roberts P.(2000) The Evolution’da; Aktaran ÖZDEN P.P 2008 Kentsel Yeniden Üretimini Evrimini şekilde anlatmıştır (Tablo 3.1).

Tablo 3-1: Kentsel Dönüşüm Gelişim Süreci

DÖNEM	1950'LER	1960'LAR	1970'LER	1980'LER	1990'LAR
POLİTİKA TÜRÜ	Yeniden İnşa Etme	Yeniden Canlandırma	Yenileme	Yeniden Geliştirme	Yeniden Oluşum
Genel Strateji ve Yönelis	Çöküntü alanlarının genellikle master plana dayalı olarak yeniden inşası ve genişletilmesi,	1950'lerin anlayışının devam etmesi, kenar yerleşmelerin ve banliyölerin	Yenileme ve mahalle projelerinde yoğunlaşma, banliyölerde	Gelişme ve yeniden gelişim projelerinin yapılması, donanma ve şehir dışı projeleri	Daha kapsamlı politika ve uygulamanın olduğu daha
Anahtar Aktörler	Merkezi ve yerel hükümet, özel sektörde yer alan girişimciler ve	Özel sektör ve kamu sektörü arasında denge arayışı	Özel sektörün rolünün artması ve yerel hükümet etkisinin	Özel sektör ve uzman birimlere önem verilmesi, ortaklıkların	Baskın Yaklaşımla İşbirliği
Uygulama Düzeyi	Yerel ve arsa ölçeği üzerinde durma	Uygulamada bölgesel düzeyin ortaya çıkışı	Başlangıçta bölgesel ve yerel düzey sonra yerel etkinin öne	1980'lerin başlarında alan üzerinde yoğunlaşma	Stratejik Perspektifin Yeniden Tanıtımı,
Ekonomik Düzey	Özel sektörün az da olsa için de bulunduğu kamu yatırımları	1950'lerin devamında özel sektörün büyüyen ilgisi	Kamu sektöründe kaynak kısıtlaması ve	Seçilen kamu fonları ile özel sektörün hâkimiyeti	Kamu, özel sektör ve gönüllü fonlar
Sosyal İçerik	Konut ve yaşam standartlarının geliştirilmesi	Sosyal koşulların ve refahın geliştirilmesi	Toplumsal temelli eylemler ve artan etkiler	Seçici devlet desteği ile toplumun kendi çözümlerini	Toplumun rolünün önem
Fiziksel Durum	Merkez ve banliyölerdeki alanların yer	Mevcut alanların rehabilitasyonunun 1950'li yıllara	Kentlerin köhnemiş alanlarının daha	Yer değiştirme ve yeniden gelişme ana planlarının	1980'lerden daha mütevazı
Cevresel	Peyzaj düzenlemeleri	Seçilmiş	Yeni buluşlarla	Daha geniş	Çevresel

Kaynak: Roberts P. 2000 The Evolution, (London)Aktaran ÖZDEN P.P 2008

3.3. TÜRKİYE’DE KENTSEL DÖNÜŞÜMÜN GELİŞİMİ

Kentsel sorunların çözümünde; ekonomik, mekânsal ve toplumsal koşulları inceleyen kapsamlı bir eylem planlama sürecinden bahsedilse de Türkiye’de kentsel dönüşüm fikri yenilemenin bir araç olarak kullanılmaya başlanması yakın zamanlarda gerçekleşmiştir.

Bütünsel olarak kentlerin dönüşmesi gerekliliği ve zorunluluğu özellikle akademik çevrelerde yaygın bir biçimde tartışılmış olsa da uygulama da kentsel dönüşümün bir kamu hizmeti ya da amaç olarak ortaya çıkması oldukça yenidir. Türkiye’deki kentsel dönüşüm kavramına geçişi şu şekilde açıklanabilir:

3.3.1. Cumhuriyet Dönemi (1923-1950):

Tek partili rejimde Cumhuriyetçi liderlik ve merkezi yönetim ağırlıklı ekonomik gelişme modeli Türkiye’nin ulus-devlet olarak kentleşmesini üretmiştir. Kentsel planlamanın metodu, sosyo-ekonomik gelişimi gerçekleştirmek amacı ile ulusal taban da yorumlanan uluslararası modern hareket ve CIAM yaklaşımına dayanmaktadır. Bu nedenle, kentsel dönüşüm sürecindeki fikir Cumhuriyetçi modernist imaj-yönelimli kentsel yenileme yaklaşımına dayandırılmıştır. Başlıca kent meydanlarına açılan bulvarlar, açık yeşil alanlar, kent-içi konut alanları ve kent parkları şehirde dönüşen kentsel alanlardır. Daha bölgesel ölçekte, ancak kentleri doğrudan ilgilendiren (örneğin Ankara’nın başkent olması, demiryolu yatırımları gibi) bir dönüşüm dalgasıdır (A.İNCEKARA 2011).

3.3.2. Savaş Sonrası Geçiş Dönemi (1950-1965):

Çok partili rejimlerde yaşanan siyasi çekişmeler ve liberalleşme ekonomik gelişim modeli Türkiye’de emek-gücünün kentleşmesini üretmiştir. Yani kentsel planlama yöntemi, endüstriyel gelişim ve askeri yeniden yapılanmayı gerçekleştirmek amacı ile harekete geçmesidir. Bu nedenle, kentsel dönüşüm sürecindeki fikir endüstriyel modernist imaj-yönelimli yenileme yaklaşımına dayandırılmıştır.

3.3.3. Endüstriyel Gelişim Dönemi (1965-1980):

Politik liderlik ve ithal ikameci ekonomik gelişim modeli Türkiye’de emek gücünün kentleşmesini devam ettirmiştir. Kentsel planlamanın metodu, kapitalist endüstriyel

gelişimi gerçekleştirmek amacı ile ekonomik kalkınma hedefine dayanmaktadır. Bu nedenle, kentsel dönüşüm sürecindeki fikir Kapitalist endüstri-yönelimli kentsel yeniden canlandırma yaklaşımına dayandırılmıştır (SÖZER, 2009). Tarihi mirası dikkate almayan kentsel yenileme hareketlerini getirmiştir. Sanayileşmeye bağlı olarak göçle birlikte kentsel doku içinde apartmanlaşma ve yasadışı yapılaşma, gecekondulaşma başlamıştır.

3.3.4. Endüstri Sonrası Gelişme Dönemi (1980-1990):

Politik liderlik ve ihracata yoğunlaşmış ekonomik gelişim modeli Türkiye’de sermayenin kentleşmesini üretmiştir. Kentsel dönüşüm sürecindeki fikir endüstri sonrası piyasa-yönelimli kentsel Rönesans yaklaşımına dayandırılmıştır. 1980’li yıllarda globalleşmenin yarattığı ekonomik sıkıntılarla beraber, kamu kaynakları azalmış, serbest piyasa ekonomisine geçilip, özel sektörün de sürece dâhil olmasıyla kentsel dönüşüm projeleri eski uygulamalardan daha farklı bir yöne kaymıştır. Savaş sonrası inşa edilen büyük sosyal konut alanları, sanayinin desantralizasyonu sonucu atıl durumda kalmış, işlevsiz rihtımların ve dokların bulunduğu kıyı alanları üzerine projeler üreilmeye başlanmıştır (ÖZDEMİR, 2003).

3.3.5. Endüstri Sonrası Bütünleşme Dönemi (1990 - günümüz):

Bölünmüş ortaklık türünde politik koalisyonlar ve özelleştirme nitelikli ekonomik gelişim modeli Türkiye’de sermayenin kentleşmesini devam ettirmiştir. Kentsel planlamanın yöntemi endüstri sonrası uyumu gerçekleştirmek amacı ile küresel sürece dayanmaktadır. Bu nedenle, kentsel dönüşüm sürecindeki fikir endüstri sonrası getirim (rant)-yönelimli kentsel Rönesans yaklaşımına dayandırılmıştır (SÖZER, 2009)

3.4. KENSEL YENİLEMESİNE YÖNELİK MEVZUAT

Türkiye’de son yıllarda kentsel yenilemenin gerçekleştirilebilmesi için planlı yasal düzenlemeler oluşturulmaya başlanılmıştır. Yalnızca bir alanın fiziksel müdahale ile düzenlenmesinden öte, mülkiyet, yenileme ve sosyal donatılar ile koruma, kamunun her aşamada etkin denetimini hedeflemektedir.

Toplu Konut Kanunu
5162 sayılı yasa Madde 7:

TOKİ, gecekondu bölgelerinin yenilenmesini veya iyileştirilerek yeniden kazanımına yönelik projeler oluşturmak amaçlı olarak;

- i. Gecekondu alanlarının yeniden dönüşüm projelerini geliştirebilir,
- ii. Projelere uygun olarak inşaat uygulamalarını ve finansman hesaplamalarını yapabilir.

Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun

16.6.2005 tarih ve 5366 sayılı:

Bu Kanunun amacı,

- a. Yıpranan ve tarihi kültürel özelliğini kaybetmeye yüz tutmuş; kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurullarınca sit alanı olarak tescil ve ilan edilen bölgeler ile bu bölgelere ait koruma alanlarının;
- b. Bölgenin yapısına - gelişimine uygun olarak yeniden inşa ve restore edilerek,
- c. Bölgelerde ihtiyaç doğrultusunda konut, ticaret, kültür, turizm ve sosyal donatı alanları oluşturulmasını sağlamak,
- d. Tabii afet risklerine karşı yıpranan ve risk altındaki alanlar için tedbirlerin alınması,
- e. Tarihi ve kültürel taşınmaz varlıkların, merkezi alanların yenilenerek, korunması ve yaşatılarak kullanılmasını amaçlamaktadır.

Ancak;

- i. Yenileme alanlarının saptanmasında baz - emsal olarak alınamaması,
- ii. KTVKK. İle getirilen sosyo-ekonomik süreçlerin göz ardı edilmesi,
- iii. Süreçte yer alan temsil olanaklarının bulunmaması,
- iv. Özel mülkiyet alanların üzerinde kamulaştırma tehdidinin var olması,
- v. Hazineye ait taşınmazların başka bir işleme gerek kalmaksızın belediye ve il özel idaresine bedelsiz devredilmesi sonucu sit alanların korunmasında risk yaratabilir (Şekil 3.1).

- b. Koruma alanı içinde yaşayan hane halkları ve faaliyet gösteren işyerlerinin sosyal ve ekonomik yapılarını iyileştiren,
- c. İstihdam ve katma değer yaratan stratejileri, koruma esasları ve kullanma şartları ile yapılaşma sınırlamalarını,
- d. Sağlamaştırma, yenileme alan ve projelerini,
- e. Uygulama etap ve programlarını,
- f. Açık alan sistemini, yaya dolaşımı ve taşıt ulaşımını, alt yapı tesislerinin tasarım esasları, yoğunluklar ve parsel tasarımlarını,
- g. Yerel sahiplilik, uygulamanın finansmanı ilkeleri uyarınca
- h. Katılımcı alan yönetimi modellerini de içerecek şekilde hazırlanan,
- i. Hedefler, araçlar, stratejiler ile
- j. Plânlama kararları, tutumları, plân notları ve açıklama raporu ile bir bütün olan nazım ve uygulama imar plânlarının gerektirdiği ölçekteki plânlardır.

3.5. BÖLÜM SONUCU

Konut alanında yenileşmeler ya da yeni adıyla kentsel dönüşüm uygulamaları düzenli ve yeniden yapılaşma adına Kentler için bir büyük fırsattır. Tarihi ve varoluş değerleri açısından incelendiğinde ise, zamanın ve insanların sahip çıkılmayan ülke değerlerini zamanla kaybedileceği her geçen gün daha da yaklaşan kaçınılmaz sonuçtur.

Küçük ölçeklerde ele alındığında yapılaşmalarda ortaya sunulan çözümler; yani teşvik ve yardımlarla kişilere ait riskli binaları yıkıp müteahhitlerle yenilemeler, can ve mal güvenliğini sağlama olsa da çarpık kentleşmenin önüne geçişin formülü olarak genelde ele alınmamalıdır.

Özellikle İstanbul temel alınarak incelendiğinde büyük Kentlerde yenileşme ve dönüşüm daha dikkat çekmektedir. Parsel ve adalar halinde yenilenme yerine Mahallesel yapılar halinde köklü değişime ihtiyaç duyulmaktadır; alçak yapılanmalarla planlı konutlara, yeşili bol sağlıklı yaşam alanlarına, sosyal merkezlere sahip projelerle, geç kalınan düzenli kentler oluşturulmalıdır.

Kentsel yenileme kamu yararına da bir durumdur. Risk ya da yıpranmadan yenileme, işlevsel veya turizm amaçlı yenileme; ne türde olursa olsun ilgili bakanlığın tam bilgi ve yetkilerle donanması, imar planlamasında belediyelerle koordinasyon içerisinde olması ve yeni yapılarda gelişmiş düzeydeki öngörüler hedef alınmalıdır.

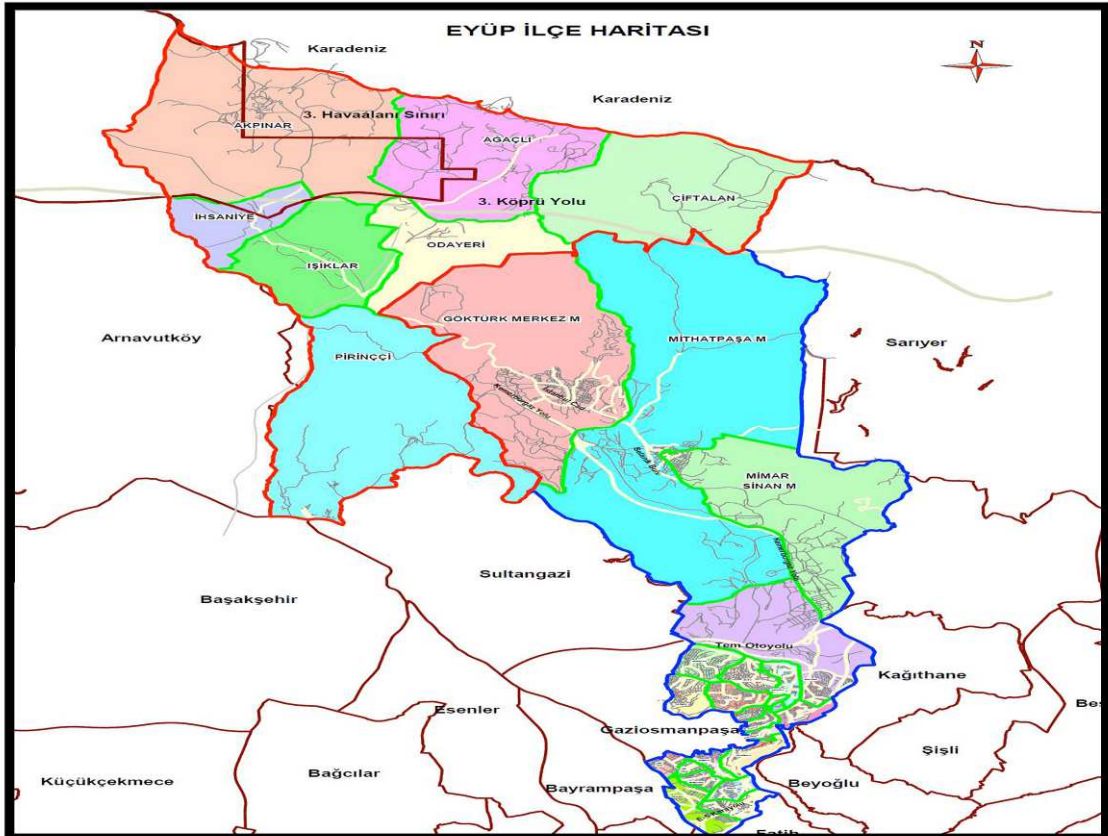
4. İSTANBUL – EYÜP İLÇE MERKEZİ TARİHİ KENT MERKEZİ

4.1. EYÜP İLÇESİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

4.1.1. Konumu

Eyüp İlçesi, İstanbul ilinin Batı Yakası'nda, Çatalca Yarımadası'nda Avrupa Yakasında konuşlanmıştır. 1936 yılında kurulan Eyüp İlçesi doğuda Kâğıthane, Şişli ve Sarıyer ilçeleri, güneydoğusunda Beyoğlu ve sırasıyla çevresinde Fatih Zeytinburnu Bayrampaşa ve Gaziosmanpaşa ilçeleriyle komşudur. (Şekil 4.1)

Şekil 4-1: Eyüp'ün, İstanbul içerisindeki konumu

Kaynak: Eyüp Belediye Başkanlığı – İmar ve Planlama Müdürlüğü

Eyüp, Haliç'in son ucunda başlayarak, tam 242 km²'lik bir alan ile Karadeniz denizine kadar uzanmaktadır. 13,350m. Sahili olan bu mesafede 3,8 km.si Haliç kenarında sahili vardır. Tarihi kent merkezi olarak konumlandırılmış alan dışında orman ve kırsal olarak isimlendirilen yerleşimden oluşan 7 tane köyü de yer almaktadır.

İlçenin mahalleleri 21 tane, başlıcaları içinde *Merkez mahallesi, Nişanca, Esentepe, Rami, Cuma, Topçular, İslambey, Düğmeciler, Yeşilpınar, Alibeyköy, Güzeltepe, Akşemsettin, Sakarya, Enniyetteler* örnekleniririlebilir (Şekil 4.2).

Şekil 4.2: Eyüp Merkez Mahallesi

Kaynak: Eyüp Belediye Başkanlığı – Basın Danışmanlığı

Orman köyü ve kırsal yerleşim alanları olarak ise Kemberburgaz, Mimar Sinan, Göktürk, Yatla, İhsaniye, Odabaşı, Pirinçli, Çift alan, Işıklar son dönemde dikkat çekmektedirler. Yüzölçümü olarak 242 km² alan kaplayan Eyüp İlçesinin İstanbul ilinde yeşil alanı en büyüktür (Şekil 4.3).

Şekil 4-3: Eyüp İlçesi Mahalleleri

Kaynak: Eyüp Belediye Başkanlığı – İmar ve Planlama Müdürlüğü

Eyüp ilçesine ismini veren, en başta Eyüp Sultan Hz.leridir. Türbesi ve camiiyle dini kimliğini oluşturan bu manevi ilçe Türklerin saray dışı olarak nitelendirdiği surların ardındaki ilk yerleşim olarak bilinir. Bir tek Eyüp Sultan Hz.lerine ait olmamak üzere birçok ünlü hattatın hatta padişahlara ait el yazmalarına da yer verilmiştir. III. Selim ilk olarak annesi Mihrişah Valide Sultana hitaben yaptırdığı bu değer 200 yıl gibi uzun

süredir Eyüp ilçesinin simgesidir. Sakinlerinin içinde ise soyu Osmanlıya dayanan tarihin en önemli askerleri, devlet adamları ve âlimlerinin mezarları bulunmaktadır.

Arazinin toprak yapısı topoğrafyası incelendiğinde yerleşme şekliyle bağlantılı olarak bir ilişki bulunmaktadır. Yerleşmenin yoğunlaşarak şekil aldığı Eyüp ilçesinin merkezi yerleşim arazisi düzdür, fakat engebeli tepelerinden dolayı yeni yollar, yapılar veya sosyal alanlar şekillenerek imar edilmişlerdir. (Şekil 4.4).

Şekil 4.4: Eyüp Yerleşim Görseli

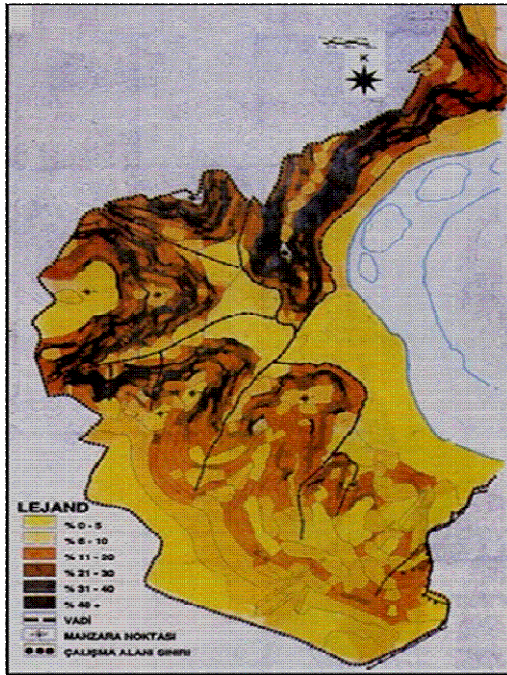
Kaynak: Eyüp Belediye Başkanlığı

Eyüp İlçesi'nin kırsal alanı kuzeybatıya, Karadeniz'e kadar paralel şekilde uzamaktadır. Merkezinde bile irili ufaklı tepe sel yerleşimleri, caddeleri ve sokakları vardır ki Pierre loti tepesi de böyle bir yerleşimi işaret eder. Batı yakasında bulunan su kısmı akarsuların akış yönüyle Haliç'e güneyinden bağlanmaktadır. Hem su, oksijen ve manzara olarak değerli olan ilçe yeşil alanının fazlalığıyla da piknik ve dinlenme alanı

olarak tercih edilmektedir. Sarıyer, Çatalca ormanlık alanı, Terkos Gölü ve Istrancalara kadar çevrili büyük bir ormanlık alandan söz ediyoruz. Metropolitan alan olarak incelendiğinde ise Eyüp ilçesi sınırları içinde hala görev yapan Karadeniz kıyılarında maden ocakları ve çöpleri depolamak üzere boş arazileri de mevcuttur. Beşeri işlemler yani ocakların çalışması, depolama alanları, bazı toprakların alınarak Haliç sahillerine doldurulması sonucunda toprak yapısının, sınır çizgisinin değişimine uğramıştır.

Daha önceleri resmi kayıtlarda Amcazadeye ait bir vakfın arazisi diye bilinen görünen ve yine usta Mimar Sinan'a ait eserlerinden olarak bilinen Zal Mahmut Paşa Sarayı hemen Zal Mahmut Paşa Camiinin arkasında tepede dikkat çekmektedir. Aşağıda verilen haritada yine Eyüp ilçesine ait eşyüksekti eğrilerinin genel görünüm niteliğindedir. (Şekil 4.5).

Şekil 4.5: Eyüp Lejant Yükselti Eğilimi

Kaynak: Eyüp Belediye Başkanlığı – İmar ve Planlama Müdürlüğü

Eyüp merkez yerleşmesinde merkezi ulaşım aksları yani vadinin merkezine yerleşmiş yolları mevcuttur. Yerleşim; konut ve özellikle ticari faaliyet yerleri bu ana arterlerin çevresinde konuşlandırılmıştır. Özellikle vadi şeklinde bir yerleşim alanı olduğu için Eyüp'te yamaçlara doğru yapılar daha fazla yer almıştır. Vadinin iki yanı şeklinde olduklarından, az katlı olarak kot farkıyla imar edilmişlerdir, merkeze doğru inildikçe

çok katlı binalara rastlanmaktadır. Aynı mezarlıkların bulunduğu bölgede olduğu gibi; ilk başta düzlüklerde yer alırlar, daha sonra eğimden dolayı yamaçlara doğru zamanla vefat edenler defnedilmişlerdir. Bu sonsuz ziyaretgâh yerleşimi Pierre Loti tepesinde son bulmaktadır. Yeşil alan ve benzeri cafe şeklinde dizayn edilerek bu tepe sel alanlarda kullanıma sunulmuştur. Örnekleme Pierre Loti'ye kadar olan tarihi kent meydanı ele alınarak anlatılsa da Eyüp ilçesi genel incelendiğinde benzeri birçok mahallede emsal teşkil edecek yerleşimler mevcuttur.

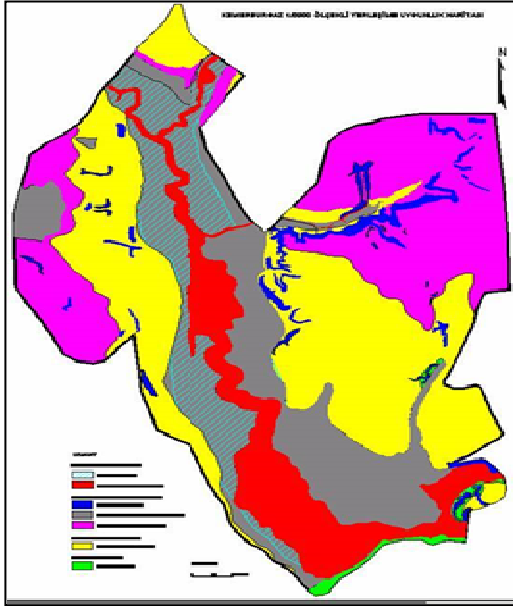
4.1.2. Jeolojik Yapısı ve Depremsellik Durumu

Eyüp, jeolojik yapısıyla incelendiğinde 1.zamana ulaşan kaynaklara rastlanmaktadır, fakat yerleşim kullanımını oluşturan yapısı üzerinde Haliç'in etkisi büyüktür. Haliç, dönemsel akıntı değişimleriyle İstanbul Boğazından etkilenerek gelişmiştir. Deniz yüzeyinde oluşan yükselme ve sıkışmaların etkisiyle başlarda bir akarsu hükmünde olan Haliç'in zamanla toprak yüzeylerini aşındırarak kırılmalarına sebep olmuştur. Bugün ki yapısı ise II. III. Ve IV. Zaman dilimlerinin ardından Eyüp ilçesinin su altında kalan kısımlarının oluşumudur.

Toprak yapısı Haliç çevresinde karbonifere bağlı olarak kalker, şist, grovak ve silistli şist arazilerden meydana gelir. Su kenarlarında özellikle kırık ve kıvrımlı olan kayalar düzensiz olarak yer almışlardır. Derinlerine doğru inildikçe bu kayalarda yoğunluk ve ayrışmanın etkisiyle basınca dayanıklı hale gelmişlerdir. Yüksek dereceli olarak değerlendirilseler de kayaçlar üzerinde meydana gelen yapılaşmalarda direnç gösterememektedirler. Yani, Haliç çevresi arazi yerleşimler için yeterince uygun bir yapıya sahip değildir, erozyona karşı da direnç gösterememektedir, aşınma ve topraksal taşınma fazladır. Bu nedenlere bağlı olarak, yetkililer gerekli önlemleri almaya set yapımı vs. başlamışlardır. Haliç kıyısı uzantısında ağaçlandırma, yeşil alan oluşumuna ağırlık verilmiştir, ağaçlandırma, parklar fazladır, her geçen gün arttırılmaktadır. Sosyal alan oluşumu ve erozyon açısından daha sağlıklı olacaktır.

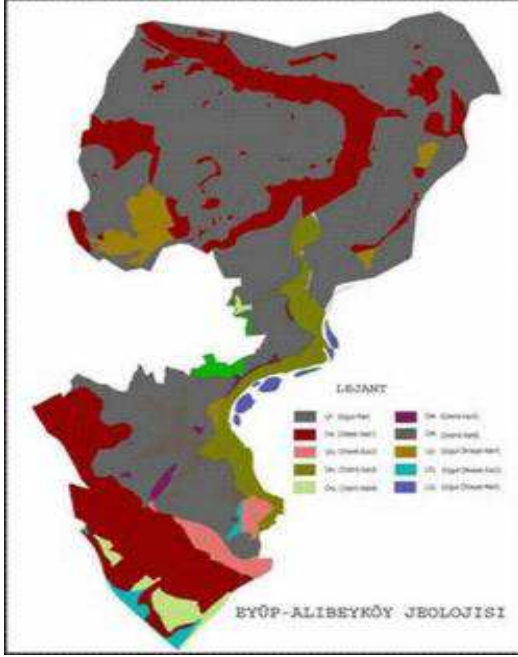
Vadi üzerinde yer alan Eyüp İlçesinin batı ve kuzeye doğru yer alan toprakları genellikle killi topraktan ve kumtaşından oluşmuştur. Deniz alüvyonundan IV. zaman itibariyle dönüşmüş olduğu da söylenmektedir. Üzerine ince tabaka şeklinde moloz dökülerek, suni dolgu ile orta seviyede merkezde yapılaşmaya imkân sağlamaktadır. Kısacası Eyüp yerleşim alanı toprak yapısı itibariyle az katlı olarak inşa edilmeye imkân sağlamaktadır, yüksek yapılaşma Tarihi Kent Merkezi açısından da uygun olamayacaktır. Genel yapısı olarak ise genel olarak yoğun yapılaşmayı kaldırabilecek seviyededir. Kemerburgaz ve Alibeyköy için jeolojik görünümleri eklenmiştir, ama toprak bilgileri veya ayrıntılı yerleşim yapısı için Eyüp Belediye Başkanlığından veya internet sitesinden bilgi edinilebilmektedir (Şekil 4.6) (Şekil 4.7).

Şekil 4.6: Kemerburgaz Jeolojik Görünüm

Kaynak: Eyüp Belediye Başkanlığı – İmar ve Planlama Müdürlüğü

Şekil 4.7: Alibeyköy Jeolojik Görünüm

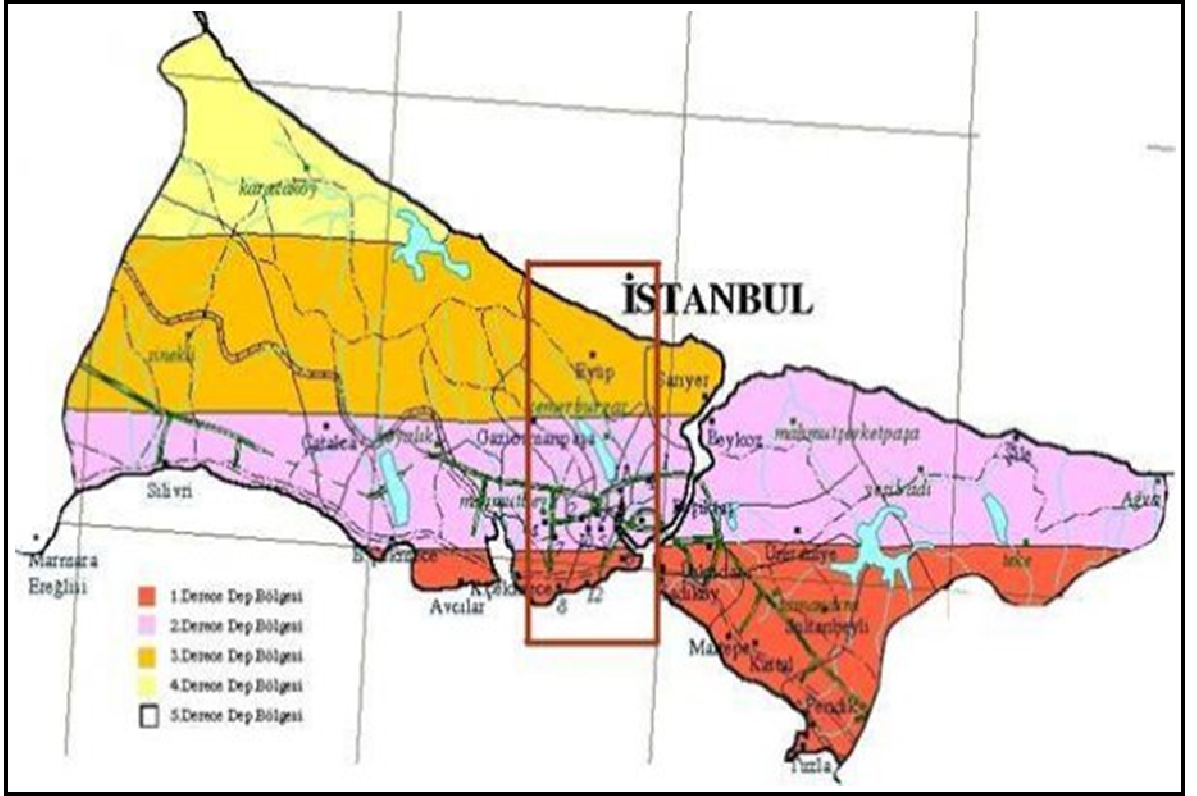

Kaynak: Eyüp Belediye Başkanlığı – İmar ve Planlama Müdürlüğü

Türkiye hatta direkt İstanbul Eyüp ilçesi Kuzey Anadolu Fay kuşağı güzergâhı üzerinde yer almaktadır. 1999 yılında Yalova ve çevresini etkileyen 8.4 şiddetindeki depremin ardından yetkililer hattın devamı olarak Marmara Denizini ve çevresini işaret etmektedirler.

Bayındırlık ve İskân Müdürlüğü bünyesine bağlı Afet İşleri Genel Müdürlüğü'nün, benzer yoğun araştırmalar üzerine yayınladığı İstanbul Deprem Riski haritası aşağıda yaralamaktadır. Eyüp ilçesi 2. Ve 3. Bölge risk grubunda bulunmaktadır. Merkez mahallesinden Kemerburgaz'a kadar uzanan alan 2. Derece içerisinde yer alırken, devamından yer alan ve Karadeniz'e kadar uzanan ve orman köylerinin de bulunduğu kısımlar 3.bölge olarak işaretlenmiştir (Şekil 4.8).

Şekil 4.8: İstanbul Deprem Riski

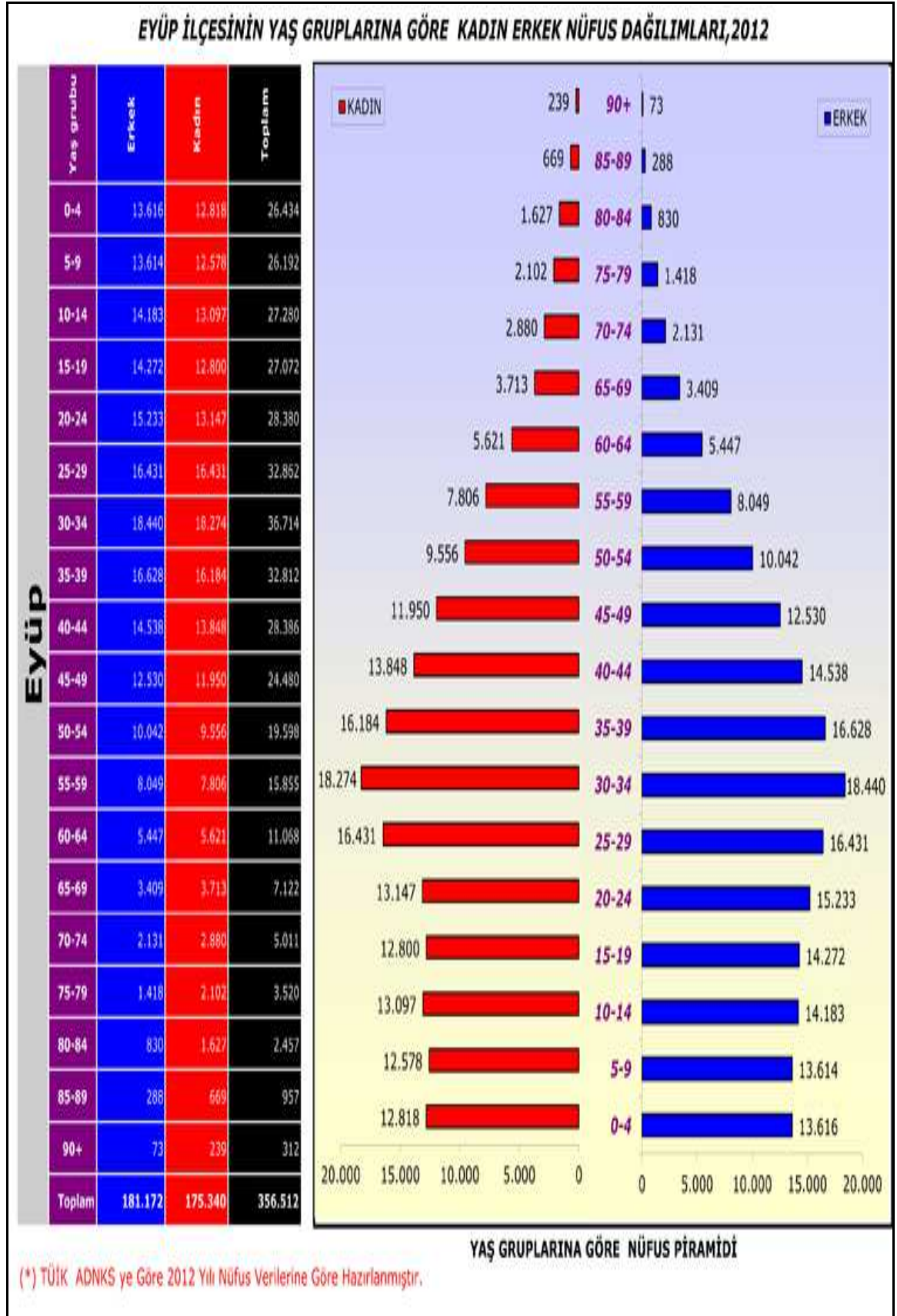
Kaynak: e-sehir.com [Erişim Tarihi: 21.02.2013]

4.1.3. Demografik Yapısı

İlçenin toplam nüfusu 2012 sonuçlarına göre 356.512 kişidir. Bu nüfusun 349.470 i ilçe merkezinde, 7.042 kişi ise bağlı mahallerinde ve orman köylerinde ikamet etmektedir.

İlçenin yüzde doksanına işaret eden nüfus merkezinde ikamet ederken, köyler kalan kısmını barındırmaktadır. Kadın erkek sayısı incelendiğinde merkezde yüzde elli bir oranda erkek, yüzde kırk dokuz oranda bayan sayısına ulaşılmaktadır. Kırsalda ise erkeklerin yüzde olarak on gibi oran fazlalığı mevcuttur. Toplam rakamlarda ise oranlar genelde eşittir. Eklediğim kadın erkek nüfus dağılımlarını gösteren tablolar sayısal verilerle durumu daha net ifade edecektir (Tablo4.1) (Tablo4.2).

Tablo4.1: Eyüp İlçesi Yaş Gruplarına göre Kadın Erkek Nüfus Dağılımı

NO	MAHALLE ADI	NÜFUS
1	Çırçır	27.394
2	Defterdar	6.708
3	Düğmeciler	20.000
4	Emniyettepe	7.000
5	Esentepe	16.000
6	Eyüp Merkez	11.663
7	Güzeltepe	25.959
8	Karadolap	26.776
9	Mimar Sinan	5.500
10	Mithat Paşa	7.320
11	Nişanca	25.000
12	Rami Cuma	14.177
13	Rami Yeni	13.500
14	Sakarya	8.721
15	Silahtarağa	9.001
16	Topçular	5.835
17	Yeşilpınar	27.945
18	İslambey	14.000
19	Akşemsettin	43.700
20	Alibeyköy	11.550
21	Yayla	10.000
TOPLAM		337.749

Kaynak: Yerelnet.com [Erişim Tarihi: 21.02.2014]

İlçe merkezinin nüfusu, mahalleler bazında 2010 rakamlarına göre ayrıntılı olarak incelendiğinde, Akşemsettin Mahallesi yüzde on ikisi gibi en fazla kişinin yaşadığı mahallelerden birisidir. İkinci sırada ise Çırçır mahallesinde sonrasında ise Yeşilpınar da ikamet oranı oldukça yüksektir. Mimar Sinan mahallesinde ise oransal olarak baktığımızda yaşayan oranı en azdır. Yine rakamlara bakıldığında Topçular ile Defterdar mahalleleri yerleşim azdır. Eyüp ilçesine bağlı köylerin nüfus rakamlarını ise

yine aşağıda bulabilirsiniz, ayrıntı nüfus bilgilerine yine Eyüp Belediye Başkanlığından ya da Türkiye İstatistik Kurumu Nüfus bölümünde ulaşılmaktadır.

1	Akpınar Köyü	1.500
2	Çiftalan Köyü	300
3	Ağaçlı Köyü	915
4	Işıklar Köyü	846
5	İhsaniye Köyü	220
6	Odayeri Köyü	320
7	Pirinççi Köyü	5.000
	<i>TOPLAM</i>	<i>9.101</i>

Köylerde ve Merkeze bağlı tüm mahalleler incelendiğinde geçmiş yıllarda nüfusun artışı yüzde otuz – kırk oranında iken iki binli yıllarda azalarak yüzde yirmili oranlara gerilemiştir. Yerelnet.org üzerinden 2014 yılı baz alınarak erişilen rakamlarda ise 2006 yılı artış oranına göre İstanbul’un nüfusunun artış oranına göre Eyüp ilçesinin git gide azaldığı izlenmektedir. Sebebini sorgulamak gerekirse, imar yönlendirmesi denilebilir, yerleşim açısından yeni kurulan ilçelere veya modernleşen sitelere yoğunluğun kayması sebep olarak gösterilmektedir. Alınan idari kararlar tarihi yerleşim bölgelerini hafifletmek adına yerinde olmuş olabilir.

Ayrıca 2013’de açıklanan adrese dayalı nüfus kayıt sayımına göre; 2012 yılı sonu itibari ile nüfusa göre 356 bin nüfus olarak hesaplanmıştır (Tablo 4.3).

Tablo 4.3: Eyüp İlçesi Nüfus Listesi

Yıl	Toplam	Şehir	Kır
1970	238.831	86.384	152.447
1975	297.218	95.486	201.732
1980	331.507	110.871	220.636
1985	377.187	369.887	7.300
1990	211.986	200.045	11.941
2000	255.912	235.116	20.796
2007	325.532	303.824	21.708
2008	323.038	316.632	6.406
2009	331.548	324.867	6.681
2010	338.329	331.551	6.778
2011	345.790	338.988	6.802
2012	356.512	349.470	7.042

Kaynak: Yerelnet.org [Erişim Tarihi: 25.02.2014]

4.1.4. Eyüp İlçesi Sosyo-Ekonomik Yapısı

İstanbul'da çalışan kesim incelendiğinde sektörel dağılım, sanayi sektörü bugün hala hizmet sektörünün ikinci sırasında yer alsa da, Eyüp ilçesi hâlâ bir sanayi ağırlıklı bir yerleşim ilçesidir.

Ekonomik Yapı ve Gelir Düzeyi: Eyüp ilçesinde ikamet eden çalışan kesimin yüzde otuz gibi oranının da imalat sektöründe faaliyet göstermektedir. Hizmet sektöründe çalışanların oranı ise yüzde yirmi yedidir. Ama incelenmeler de geliri getiren aile reisi oranının yüzde beş gibi düşük oranlarda olmasıdır. Bu verilen rakamlardan da anlaşılacağı gibi Eyüp ilçesi halkının gelir düzeyi oldukça ilçe olarak düşük seviyededir. 2005 yılına ait yaptırılan bir anket çalışmasında ise ilçe halkının aylık gelir düzeyinin 1000 TL'nin altında yer almasıdır gelir düzeyini ispatlar niteliktedir. Türkiye genel nüfus ve gelir ortalamalarıyla kıyaslandığında ise eşit seviyelerdedir. İstanbul gibi anakent bir şehir için çok alt ve çok üst gelir gruplarının olmasında dolayı genel seviyesinde olmak çok zor olsa gerek. Yine 2005 anket rakamlarına göre 350 tl. Gelire

sahip kitlelerin var olmasıyla aynı yerde 2000 tl. gelire sahip yüzde sekiz oranında Eyüplülerin oturması gibi. İlçenin yüzde yetmiş beş oranı orta halli grup olarak ifade etmektedir. Eski yapılaşma ilçelerimizden olan Eyüp için kıyasladığımızda ikamet eden nüfusunun gelir düzeyi arasında büyük uçurumlar yoktur. Gelir dağılımı eşitsizliği bence tek ilçenin değil ülkelerin yaşam şartlarının adilliği açısından en büyük sorundur.

Ekonomik ve Sosyal verileri ise maddesel baz da Eyüp açısından şöyledir:

- i. Gelir incelemeleri sonucunda çalışanların sektörel dağılıma göre imalat sektörü ilk sırada, ardından toplum ve kişisel hizmetler sonra gelmektedir.
- ii. Yüzde yirmi oran sıralamasıyla perakende ve toptan satış sektörü ikinci sıralamayı oluşturmaktadır.
- iii. Çalışan çocuk sayısı yüzde kırk oran düzeyindedir.
- iv. Ev halkının incelendiğinde aile reislerinin yüzde yetmiş üçü çalışırken, yüzde on altısı emekli yüzde beşi ise rant sahibidir.
- v. Çalışan aile reislerinin ekonomik geliri yüzde otuz beşi ücretli çalışan grubunda yer almaktadır.
- vi. 2005 yılındaki oranlar incelendiğinde altı yaş üzerindeki nüfusun yüzde üçü okuryazar değilken, ilçenin yüzde kırk beşi ilkokul mezunu, yüzde on altısı lise mezunu, o zamanki rakamlara göre yüzde üçü yine üniversite mezunudur.
- vii. İlköğretim düzeyinde okullaşma oranı yüzde seksen civarındadır.
- viii. Eğitim oranı orta öğretimde neredeyse yarı yarıya azalma göstermektedir.

Nüfus yoğunluğu gelir düzeyine bağlı olarak genelde ulaşım için otobüs ve yaya olarak gitmeyi tercih etmektedir. Raylı ulaşım bölgede henüz aktif yer almamaktadır, mahalleleri üzerinden yeni projeler vardır, ticari taksi ise en az tercih edilenler arasındadır.

Sanayi ve Ticaret: İstanbul Eyüp ilçesi küçük ve orta ölçekli firmaların oldukça fazla yer aldığı bir bölgedir. İlçe faaliyetlerine ait kayıtlar incelendiğinde 20.000 civarı küçük ölçekli işletme mevcuttur. En büyük ticari fabrikası olan Uzel Traktör fabrikası son

dönemde üretim işlevini azaltarak, faaliyetlerini durdurma noktasındadır. Geçmiş yıllarda özellikle teleferik bölgesinde mefruşat – tekstil üretimi yapan Bahariye gibi büyük fabrikalar bulunmaktaydı, ama kentsel dönüşüm kapsamında bölge yenilenecek merkezi alanlar sosyalleştirilerek yeşil alanlar kazandırılmıştır. İşsizlik rakamlarının yüksekliği genel oranlarda olduğu gibi Eyüp ilçesinde de fazladır. Sanayi olarak faaliyet gösteren Kemberburgaz-Alibeyköy-Rami ve Topçular mahalleleri ticari düzenin başında gelmektedir.

Ramide yer alan Topçular Sanayi Bölgesi, ticari faaliyet alanlarının şehir dışına çıkartılması sonucu oluşmuştur. Tarihi yarımada içinde bulunan birçok kurum sur dışında toplu olarak Tekstil Kent, Kuyumcu Kent ve Masko Mobilya Kent gibi yer almaktadır. Sanayi ve Ticaret olarak Alibeyköy ve Raminin etkisi 1950’li yıllar sonrasında çöktür. Küçük ve orta esnaf sınıfı farklı dallarda üretim yaparak hem nüfusa fayda sağlamaktadır hem de İstanbul için geneline üretim vermektedir. Metal, kauçuk, gıda, plastik, dokuma ve mobilya sektörü 1970 – 1980 yıllarında Eyüp’te en güzel dönemlerini yaşamış sonralarında azalmışlardır.

Eski yıllarda Haliç kıyısına paralel olarak yerleşen Bahariye gibi büyük fabrikaların ve işyerleri, hem doğal yapıyı ve görünüm bozduklarından hem de zamanla Haliç’in kirlenmesini hızlandırdıklarından birçok sanayi kuruluşunun olduğu gibi il sınırları içindeki bölgesel sanayi alanlarına götürülmüşler. Eyüp tamamen sahil şeridi özellikle iş yerlerinden arındırılarak, yeşil alan haline getirilmeye çalışılmıştır.

Madencilik: 70-80’li yıllar incelendiğinde maden olarak yeterliliğe sahip değilken, kömür ocakları, kaolin, kil yataklarının kapsadığı alan oldukça fazladır. Geçmiş yıllarda yılda bir milyon tona yakın üretim gerçekleştiriliyormuş, ancak günümüzde doğalgazın yaygın hale gelmesiyle ve hava kirliliğinin İstanbul açısından temizlenmesi için beşte bir oranına azaltılmıştır. Hatta doğal gaz kullanımının yoğunlaşmasıyla İstanbul’da ihtiyaç neredeyse duyulmamaktadır. Üretilen kömürler pis hava sebebiyle İstanbul içinde satılmamakta artık çevre illere gönderilmektedir.

Tarım ve Hayvancılık: Göktürk ve Kemerburgaz'da yeşil alan daha fazladır, dolayısıyla meyve ve sebze üretimine daha fazla imkân sağlamaktadır. Salatalık, Domates, kabak, kıvırcık, yeşil soğan, lahana, fasulye, maydanoz, patlıcan, biber ve benzeri sebzelerin satışı pazarlarda yapılmaktadır. Ekili arazi oranları ise :

SEBZE	408 Hektar	20.229 ton
MEYVE	6 Hektar	310,6 ton

4.1.5. Sosyo - Kültürel Durumu

Türkiye'nin sınırları içinde yer alan birçok ilden daha fazla nüfusu olan İstanbul Eyüp İlçesinin en büyük oranı genç nüfusun yoğunluğunda çıkar. 2005 yılında yapılan anket çalışmasında yüzde kırk bir 35 yaş altındakilerin oranıyla karşılaşılmıştır. 55 yaş üstü grup ise ortalamanın yüzde 12sine tekabül etmektedir. Kaba bir hesaplamayla sosyal ve kültürel alanların kullanımın muhatabı ortalamanın yüzde doksanı denebilir. Bu alanların ihtiyacı ve önemi böylece vurgulanmış oluyor. Belediye açısından bakıldığında vatandaşlarının büyük kesimini ilgilendiren sosyal ve kültürel alanlarda, sosyal belediyecilikle ilgili çalışmalar ve uygulamaları daha da artmak zorundadır. Geçmiş oranla Eyüp Belediyesinin kültürel çalışmalarının sürekliliği sağlanmalı; halkı ile daha iletişimsel halde olmalı ve her geçen gün değişen ihtiyaçlara göre planlamalar yapılmalıdır. Zaten halkın her dönemde yerel yönetime sosyal ve kültürel alanlara isteklerini iletmekte, altyapı ve ulaşım önceliğinden sonra ısrarla değinilmesini istemektedir ki herkesin sosyal yaşam en doğal hakkıdır.

Belediyelerin spor alanında da yeterli olmaları gerekmektedir, futbol takımına öncelik verdiği gibi genç nesil için yüzme havuzu ve spor komplekslerini de sağlamalıdır. Feshane Kongre ve Kültür Merkezi tadilatı tamamlandıktan sonra görevini kaldığı yerden devralmıştır, Özellikle İstanbul halkından Türkiye'nin tüm illerinin yöresel günlerinin düzenlendiği etkinlikler yoğun ziyaret almaktadır. Ayrıca Feshane'nin bahçesinde yer alan Lunaparkın aktivasyonu ilçe adına çok olumlu olmuştur. Yeni yapılan Nikâh Salonu ve Kültür Merkezi de ilçe halkına imkân sağlayacaktır.

Öncelikli olarak Tarihi Kent Merkezinin hem manevi hem de turistik açıdan değerlendirmek isteyen yerel yönetim son dönemlerde etkinliklerini bu çizgide yürütmeye ağırlık vermiştir. Ayrıca, genç nesillerinde ihtiyacını karşılamak üzere tiyatro, konser ve sinema gibi etkinlikler için alanların ve programların yetersiz olduğu gibi bir sonuca ulaşılmaktadır.

Sosyal Durum: Eyüp ilçesi son 1970 - 2000 yılları arasında Türkiye’imizde yoğun yaşanan göç sebebiyle sağlıklı bir kentleşme ve bağlı olarak plansız sanayileşmeden Zeytinburnu’ndan sonra ikinci sırada etkilenmiştir. Anadolu’nun çeşitli illerinden başta iş bulmak için gelmiş, gecekonduarda yaşayan dar gelirli yoğun ilçe halkı vardır. Bu dar gelirli grupların içinde Bulgaristan ve Yugoslavya’dan gelen göçmen vatandaşlarda bulunmaktadır. 1989 yıllarında zorunlu olarak Bulgaristan’dan devlet politikası gereği soydaşlarımızın bir bölümü sahiplenilerek, Eyüp ilçemizde yerleştirilmişlerdir. Halkın gelir seviyesinin de bağlantılı olarak daha da düşmesine, sosyal imkânsızlıkların geçersizleşmesine etkidir.

Eyüp İlçesinde 1 tane büyük şehir stadyumu, Haliç-1 ve Haliç-2 olarak adlandırılan sahalar ve 1 adet kapalı spor salonu vardır, yeterli görülmemektedir, bu aşamada yeni projelere yer verilmektedir. Alibeyköy Stadyumu ise kış döneminde evsiz vatandaşların misafir edildiği ve kapalı spor salonu olarak kullanılmaktadır. İlçe halkı içinde spor faaliyetlerine olanak ve gençlerin toplu alanı olarak gösterilmektedir.

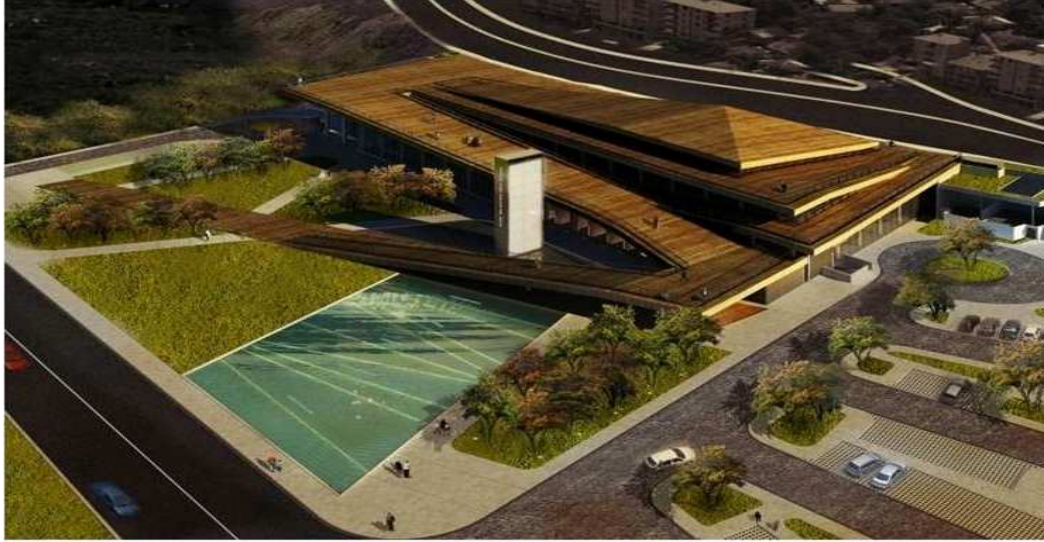
Kültürel Etkinlikler: Eyüp İlçesinde belediyeye kültürel alanında özellikle görev düşmektedir, turizm ve sosyal açıdan hizmet yetersizdir. Son stratejik planda bunlara değinilmiştir. 3 adet sinema salonuyla Eyüp Belediyesi Kültür Merkezi, Göktürk Kültür Merkezi, Feshane Kongre ve Kültür Merkezi, Cafer Paşa Kültür Merkezi, tadilatı tamamlanmış ve faaliyet gösteren Serterikzade Kültür Merkezi, Eyüp Çini Atölyesi (Şekil 4.9)Eyüp’te bulunmaktadır. Ayrıca geniş görüşlülük olarak önemli projelerden biri olan Haliç Nikâh Sarayı ve Kültür Merkezide yeni yapımı tamamlanmıştır. Ama Eyüp’te resmi bir tiyatroya ait sahne yoktur, sadece kültür merkezlerinden birinin içinde 1 adet tiyatro salonu bulunmaktadır (Şekil 4.10).

Şekil 4.9: Eyüp Çini Atölyesi

Kaynak: Eyüp Belediye Başkanlığı – Basın Danışmanlığı

Şekil 4.10: Haliç Nikâh Sarayı ve Kültür Merkezi

Kaynak: Eyüp Belediye Başkanlığı – İmar ve Planlama Müdürlüğü

Mehteran-ı Eyüp Sultan: Tarihîn sesidir Mehter, kostümleri ve gürültülü müziğiyle İslamiyet'e kadar izleri vardır. Eskiden sanki savaşa gider misali Türk orduları bando mızıkacı takımı olarak bilinmiştir. XV'inci yüzyıldan itibaren de şimdiki (Mehter) adını almıştır. Türkler arasında sancak gibi yaşatılarak değerlendirilen mehteran çok önemlidir. Fetih kutlamalarında, büyük savaşlarda, meydanlarda, kaleler kuşatılırken, düşmana hücum edilirken deniz savaşlarında hem duyguları kamçılar hem de askerleri yüreklendirilmiş. Şevke gelen askerler morali yükselerek sanki şaha kalkarlarmış, yakar, yıkar bu yürekleri gümbürdeten sesiyle düşmanı bozguna uğrattırlarmış (Şekil 4.11).

Şekil 4.11: Eyüp Sultan Mehteranı

Kaynak: Eyüp Belediye Başkanlığı – Basın Danışmanlığı

Mehter takımı, bir hükümdarlık, Türk tarihinde egemenlik sembolüdür. Tarihten bu yana Mehteran Türklüğün milli sazı, söylevi hatta istiklal şartı olarak anılır. 1953 yılında yoğun araştırmalar ve musiki çalışmalarıyla altı kat olarak kurulmuştur ve İstanbul'un 500. Fetih yıldönümüne denk gelerek ilk merasimini vermiştir. Yıllar içerisinde 7 - 8 katına artırılan mehteran grubu Askerî Müze Müdürü Albay Sabahattin DORAS'ın 0572-3-68 sayı ve 24 Haziran 1968 tarihli gerekçeli teklifiyle, Genelkurmay Bşk.Harp.T. 10 Temmuz 1968 tarihinde Genelkurmay Başkanının da onayından geçerek, 9 katlı olarak mehter aslına uygun kıyafetleri esas alınarak kurulmuştur. Zamanla farklı kurum ve kuruluşlar içinde (Askeri müze Mehterinin dışında) sivil mehterlerde faaliyet gösterilmesi sağlanarak, mehterlerin ülke çapında yaygınlaşması sağlanmıştır. 11 Temmuz 1997 tarihinde Eyüp Belediyesi tarafından kurulan Eyüp Mehteri, çalışmalarını Eyüp'teki tarihi yapıda mermer mehterhanesinde, yurtiçi ve yurtdışı etkileyici konserlerini icra etmektedir. Mehteran-ı Eyüp Sultan takımı Gösterisi ve müziği ile; Cuma günleri Öğle ezanına iki saat kala Eyüp Sultan Camii Avlusunda hala faaliyetlerine devam etmektedir.

Tarihi Eyüp Oyuncakçıları ve Atölyesi: İstanbul'da hatta Türkiye'de en otantik oyuncak yıllarca tahta, toprak, atık teneke ve deriden üretilmiş, geçmiş yıl çocukları tarafından çok iyi bilinen Eyüp Oyuncaklarıdır. İsim olarak bölgeselleşmiştir, üretilen oyuncaklar tüm oyuncakçılarda, seyyar sayıcılarda dönemin aktarlarında bile yerini almıştır. Eyüp

İskele Caddesinde ‘oyuncakçılar Çıkmazı’ denilen mahallede bulunmaktadır. Dükkânların arkasında ise atölyeleri mevcut olup, ön satışların yapıldığı büfeleri vardır. Tarih geçmiş yıllar bahsedilse de net olarak ne zaman başladığı bilinmemektedir. Oyuncakçıların Eyüp’te başlarda 100 dükkân olarak anlatılmasına rağmen 19.yy. sonunda 25’e kadar düştüğü ve günümüzde giderek yok olduğu anlatılırken, farklı esnafliklarından, enteresan tiplerinden *Evliya Çelebi bile 1965’de Seyahatnamesinde* bahsetmektedir:

“Eyüp oyuncakçıları kamış borular, fırıldaklar, def, dümbelek, kemeççe, sıçan ve kuşlarla, gözler görmedik şeytan işi oyuncaklarla geçerler. Bunların alayında aksakallı, gözleri sürmeli çelebilerin, suratı traşlı, kepuşlu, ayağı nalınlı, bazıları selamiye avret takkeli, avret kılıklı müşekkel(çocuk kılıklı) adamların ellerine düzme dadıları, anne veya babaları yapışıp, “a dadı! ben bu oyuncağı isterim – yahut istemem” diye kimisi ağlayarak ellerinde teberleri, dümbelekleri çalarak geçerler.’ diye fetvaları vardır.

Oyuncakçılar; Sünnet çocuklarının Eyüp Sultan Türbesine dua ve gezi nedeniyle götürülmesiyle başlamış, gelen çocuk hareketliliklerinin zamanla oyuncak ihtiyacı göstermesiyle artmışlardır. Kâğıthane ve Haliç çamuru hammadde olarak başlangıçta kullanılmış, el işçiliğiyle birleşerek eskilerde kaymağıyla, kebabıyla meşhur olan Eyüp ilçesinin zaman ilerledikçe oyuncak imalatıyla ünlenmiştir (Şekil 4.12)

Günümüzde sadece Sunay AKIN gibi koleksiyon yapanların özel olarak ellerinde bulundurdukları oyuncakların 28 parça olarak söylenen bir koleksiyonu İstanbul Büyükşehir Belediyesine ait Atatürk Kitaplığında izlenebilmektedir.

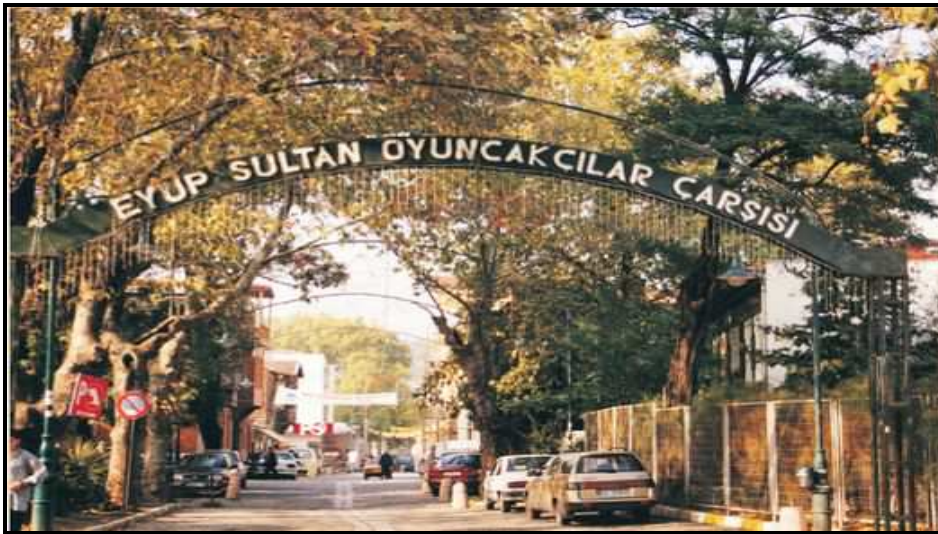
Şekil 4.12: Eyüp Oyuncakları

Kaynak: Hayat Mecmuası 1965 – sanayicidergisi.com [Erişim tarihi: 25.02.2014]

2005te şair Sunay Akın'ın Göztepe'de kurduğu Oyuncak Müzesinde yine geçmişten toparlayarak düzenlediği büyük bir bölüm bulunmaktadır. Burada bu işin satışını yapan sadece tek dükkân kalmıştır (Şekil 4.13: Eyüp Sultan Oyuncakçılar Çarşısı). Diğer dükkânlar bölgenin manevi ziyaret temasına uygun dini yayınlar, hediyelikler, şal ve eşarplar satmaktadır.

Şekil 4.13: Eyüp Sultan Oyuncakçılar Çarşısı

Kaynak: sanayicidergisi.com [Erişim Tarihi: 25.02.2014]

Günümüzde ise tarihi geçmişe sahip çıkılmasını hedefleyen proje kapsamında Eyüp Oyuncakçılığı Fener ve Balat bölgelerinde yaşayan ihtiyacı olan ev kadınlarına öğretilerek, hem iş sahibi yapmak hem de bu görkemli geleneğin canlandırılmasına çalışılmıştır. 10-20 kişilik atölyeler ile Cafer Paşa Kültür Merkezinde çalışmalarına devam etmektedir. Ticari dönüşümü ise Eyüp Oyuncakçısı dükkânında ve Piyer Loti tepesinde yapılmaktadır. Ekim ayı itibari kayıt alınan ile Oyuncak Atölyesinde kurslar dönemsel olarak yer almaktadır.

İlçede kültürel tesislerin yeniden imar edilip açılmasıyla Eyüp Belediye Başkanlığının eksikliğini hissettiği sosyal ve kültürel etkinliklere hız verilmiştir. Çeşitlilik gösteren bu faaliyetler halka - öğrencilere yönelerek ve özellikle manevi günleri ele alan özel programlarla, düzenli olarak her yıl tekrarlanmaktadır. Son yıllar baz alındığında çeşitleri aşağıdaki liste gibidir:

- v Milli bayramlara ait tören ve şöenler (23 Nisan, 19 Mayıs)
- v Şiir, makale ve resim yarışmaları
- v Spor müsabakaları ve turnuvalar
- v Sünnet şöeni
- v Boğaz gezileri
- v Uçurtma şöeni
- v Mısır şöeni
- v 10 Kasım Atatürk'ün Anma Törenleri
- v İstiklal Marşı'nın kabulü etkinliği
- v Eyüp Oyuncakçılığı projesi,
- v Eyüp Müzesi Projesi
- v Hat, Ney, Tezhip, Ebru, Çini dersleri
- v Özel gün kutlama ve etkinlikleri (Anneler Günü, Çevre Günü vb.)
- v Kandil geceleri etkinlikleri
- v Dinî bayramlarda yapılan etkinlikler
- v Ramazan etkinlikleri
- v Kutlu Doğum Haftası
- v Çanakkale Zaferi
- v Eyüp Sultan Sempozyumları

4.1.6. Ulaşımı

Hız. Peygamberin sevgililerinden mihamandar Ebu Eyüp El-Ensari'nin türbesi – camii, Pierre Loti Tepesinin ve birçok fuar ve organizasyonların yapıldığı Feshane Kongre Merkezinin Eyüp ilçesinde bulunması, ilçeyi dinî ve ziyaret edilen bir merkez haline getirmiştir. Özellikle ziyaretgâh olarak en yoğun dönem olan Ramazan ayları ve kandillerde, ulaşımında büyük yoğunluklar yaşanmaktadır. Adeta trafiğin durduğu, kitlelerin aktığı ilçenin aynı zamanda tarihi dokusu ve sit alanı olmasıyla yapılaşarak yolların genişlemesine imkânı maalesef yoktur. Caddeler ve sokaklar oldukça dardır. Eyüp Sultan Camii ve çevresindeki sokaklar yayalaştırılarak, trafikten arındırılmaya çalışılmıştır. Eyüp'e İstanbul'un her yerinden ulaşım kolaylıkla sağlanmaktadır. Deniz yolu ile Haliç'ten ve Eminönü, Taksim, Mecidiyeköy'den kalkan İETT ve Özel Halk Otobüsleri ile karadan Eyüp'e ulaşabilirsiniz (Şekil: 4.14).

Şekil 4.14 Eyüp Haritası

Kaynak: Google.com/Map [Erişim Tarihi: 30.02.2014]

Eyüp ilçesinin Haliçten Karadeniz'e uzanan yönetim alanını, İstanbul'dan geçen uluslararası otoyolları (TEM ve D-100) bölmektedir. Bu yollar ve bunları birbirine bağlayan iki aks kentsel alanın da sınırlarını oluşturmaktadır. Bunlardan TEM ile D-100 arasındaki bağlantıyı sağlayan batıdaki yolun bir kısmı (Rami Kışla Caddesi) aynı zamanda Eyüp ilçesinin Bayrampaşa ile sınırını teşkil eder ve E-6 Havaalanı yolunun uzantısıdır. Diğer bağlantısı ise Haliç kıyı yolunun devamı olarak inşa edilen Ayvansaray – Eyüp - Alibeyköy sahil yoludur. Eyüp, yakın çevresi ile ilişkisini iki arterle sağlamaktadır. Bunların yanında Eyüp Bulvarı, Eyüp'ü Edirnekapı güzergahından Fatih ve Aksaray'a ulaşır. Haliç'in bir yakasından geçen bu yol ile Kemberburgaz ve Göktürk gidilmektedir. Eyüp'ün ormanlar ve köy alanıyla ilişkisini sağlayan bu ana akstır ve Işıklar, İhsaniye itibariyle Karadeniz kıyısına kadar gider. Ancak Alibeyköy baraj gölü havzasında kalan Pirinççi ve Yayla yerleşmelerine bağlantı, Gaziosmanpaşa ilçesinden Habibler üzerinden sağlanmaktadır. İslambey Caddesi, Eyüp Sultan Bulvarı ve Düğmeciler Caddesi Eyüp tarihî merkezini konut bölgelerine bağlayan ulaşım akslardır ve Eyüp tarihî merkezini çevreleyen yolda son bulmaktadır. Ayrıca Eyüp ilçesinden Seyrantepe – Alibeyköy – Gaziosmanpaşa - Kazlı Çeşme metro hattı, Haliç çevresi tramvay hattı çalışmaları devam etmektedir.

Eyüp'te toplu ulaşım ağırlıklı otobüs ile yapılmaktadır. İlk hareket noktası Eyüp ilçesi olan 25 güzergâh vardır. Yoğun olarak İ.E.T.T. otobüs hatlarının çalıştıkları ilçeler ise Eminönü ve Şişli yönleridir. Alibeyköy'den ve çevresinden gelenler genellikle Eminönü tercih etsellerde, Alibeyköy'den geçen ve Eyüp'ü transit olarak geçen Şişli yönüne ait hatlar sıkı çalışmaktadır. Alibeyköy trafiğinin Kâğıthane'den geçerek Şişli ilçesinde daha yoğunluk gösterdiği izlenmektedir. Eyüp'ü düz geçiş transit istikameti olarak kullananlar ise İ.E.T.T. hatları önce Şişli daha sonra da Eminönü istikametinde yolcu taşıyan otobüslerdir. İlk hareket noktası Eyüp ilçesi olmamasına rağmen, Eyüp'ün içinden yani sınırlarında bulunan mahallerden geçerek ilerleyen diğer hat bilgileri ise ilaveten verilmiştir:

Mahalle Adı	Mahalleden Geçen Hat Sayısı
<i>Merkez Mahallesi</i>	18
<i>Defterdar Mahallesi</i>	62
<i>Düğmeciler Mahallesi</i>	6
<i>İslambey Mahallesi</i>	12

<i>Nişanca Mahallesi</i>	17
<i>Topçular Mahallesi</i>	14
<i>Silahtarağa Mahallesi</i>	16
<i>Sakarya Mahallesi</i>	13
<i>Rami Cum -Yeni Mahallesi</i>	29
<i>Esentepe Mahallesi</i>	16
<i>Alibeyky Merkez Mahallesi</i>	19
<i>Çırçır Mahallesi</i>	13
<i>Akşemsettin Mahallesi</i>	13
<i>Emniyet Tepe Mahallesi</i>	9
<i>Gzeltepe Mahallesi</i>	28
<i>Karadolap Mahallesi</i>	16
<i>Yeşilpınar Mahallesi</i>	10
<i>Mimar Sinan Mahallesi</i>	2

Eyp'te seferler İstanbul Byk Şehir Belediyesinin kontrolnde yapılmaktadır. Eyp ilçesinde toplam 42 ana arter vardır. Bunların 23 tanesi ana arter, 19 tanesi ise UKOME kararı ile caddelerinden Ana Artere çevrilen yollarıdır.

Eyüp ilçesinden geçen ve başka ilçeleri de içeren ana arterler mevcuttur.

- Eyüp-Bayrampaşa arasında 1 adet mevcut ana arter,
- 2 adet UKOME kararlı ana arter,
- Eyüp-Gaziosmanpaşa arasında 3 adet UKOME kararlı ana arter,
- Gaziosmanpaşa-Eyüp arası 1 adet mevcut ana arter ve
- Kâğıthane-Eyüp arasında 2 adet mevcut ana arter,
- 1 adet UKOME kararlı ana arter bulunmaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından ilçede bulunan ana aksların onarımı yeniden yapımı, bakım işlemleri, vs. temizlik işlemlerinin hepsi yürütülmektedir, ihtiyaçları doğrultusunda Eyüp Belediyesi'nin de ilgili birimleri ana arterlerde yürütülen çalışmalara destek vermektedirler. Eyüp ilçesi sınırları içerisindeki 47 ana arterin uzunluğu 41.088 metredir. Eyüp ile diğer ilçelere bağlantılı olan 9 ana arterin toplam uzunluğu ise 11.923 metredir. Tüm kara ulaşımı alternatiflerinin çokluğuna rağmen ulaşım ana arter Feshane n trafiği çözümlenememiştir.

Deniz Ulaşımı: Eyüp, Haliçten ulaşım imkânı olan bir kıyı yerleşkesidir. Eski zamanlarda İstanbul'da deniz ulaşımı önceleri kayıklarla sağlanmışken, kullanıma açılan Eyüp İskelesiyle Haliç üzerinden, vapurlarda İstanbul'un tarihî çekirdeği Üsküdar

ile Boğaz'ın iki yakasında yolcu taşımaya başlamıştır. Haliç'in çok fazla iş alanıyla sanayileşmesi sürecinde sanayi atıkları ve Haliç'e yönelen tepelerin öncelikli ele alınmaması sonucu deniz ulaşımını olumsuz etkilemiştir. Seferler 1998 yılı Kasım ayından bu güne Eyüp – Sötlüce – Ayvansaray – Balat – Fener – Kasımpaşa – Eminönü – Üsküdar hattında 200 kişi kapasiteli araçlarla 07.00 - 19.50 arasında seferler tam gün olarak yapılmaktadır. Her saat başında kalkan seferler yaklaşık olarak 45 dakikada Üsküdar'a gitmektedir. Yeni çalışmalar içinde bu deniz ulaşımının Silahtarağa Mahallesiine kadar ulaşımı üzerine çalışılmaktadır. (Şekil 4.15).

Şekil 4.15: Eyüp İskelesi

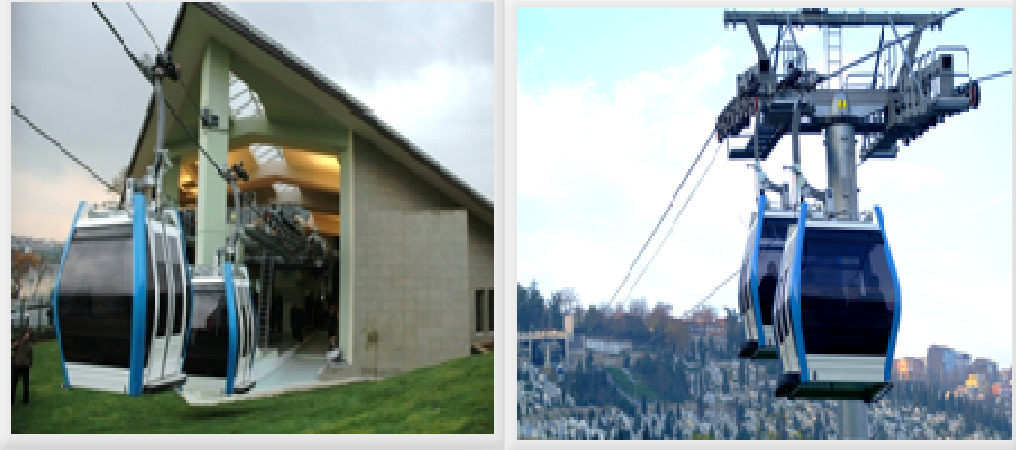

Eyüp İskelesi ile Sötlüce arasında çalışan sandallar vatandaşların talebi doğrultusunda Eminönü'ne kadar da sefer yapmaktadır. Sötlüce ve iskelelerinde 30'ar tane olarak toplam 60 tane araç bulunmaktadır. Ancak rakamların her geçen gün azaldığı da söylenmektedir. Kısacası Eyüp ve tarihi kent merkezi ziyaret alanı deniz ulaşımı açısından rahat ve kolay bir merkezdir.

Hava Hattı: Eyüp – Piyer Loti Teleferik Hattı; İlçe içinin önemli zenginliklerinden biridir. Tarihi Kent Merkezinde bulunan manevi ve turistik değerlerine zarar vermeden tüm ziyaretçilerin ve turistlerin tepeye çıkmasında sağlanmıştır. Hem ulaşımı kolaylaştırıp hem de araç gerekmediğinden otopark sıkıntısı oluşturmaz. Eyüp, PiyerLoti arasında İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından başlatılan

Kentsel Tasarım Projesinin bir bölümüdür. Haliç yenilenmesi ve geliştirilmesine de katkısı olmuştur (Şekil 4.16).

Şekil 4.16: Eyüp – Pierre Loti Teleferik Hattı

Kaynak: İstanbul Ulaşım AŞ.

Yerli ve yabancı turistlerin Golden Horn yani Altın Boynuz olarak bildiği Haliç en güzel seyir mekânı noktasıdır. Bu tepede hizmete açılan teleferiğin Pierre Loti 'de teras katında bir de seyir dürbünü vardır. 30.11.2005'de hizmete açılan Eyüp teleferiği, istasyon alanı: haliç (İşletim) İstasyonunun 625m²'dir, Pierre Loti (dönüş) istasyonunun ise 250 m² olmak üzere 4 vagondan oluşmaktadır. İstasyonlar arasındaki uzaklık 418, kot farkı ise yaklaşık olarak 53 metredir. İki nokta arasında erişim, 8'er kişilik oturma alanıyla iki gidiş iki dönüş dört adet vagonla panoramik izleme imkânı sunarak 165 sn.de yapılıyor. 1.İstasyon Haliç kenarında bulunmaktadırlar ve 2. İstasyon Pierre Loti çay bahçesinin önüne kadar ulaşmaktadır (İstanbul Ulaşım AŞ.).

Şekil 4.17: Türk Kahvesi

Teleferik, hem coğrafi güzelliğini izlemek, hem de mezarlık yokuşu çıkmak açısından kolay ulaşım fırsatıdır. UNESCO tarafından somut olmayan Kültürel Miras Listesinde yer alan Milli Türk Kahvesini içebilmek için de hava ulaşımı da cazip bir imkândır (Şekil 4.17).

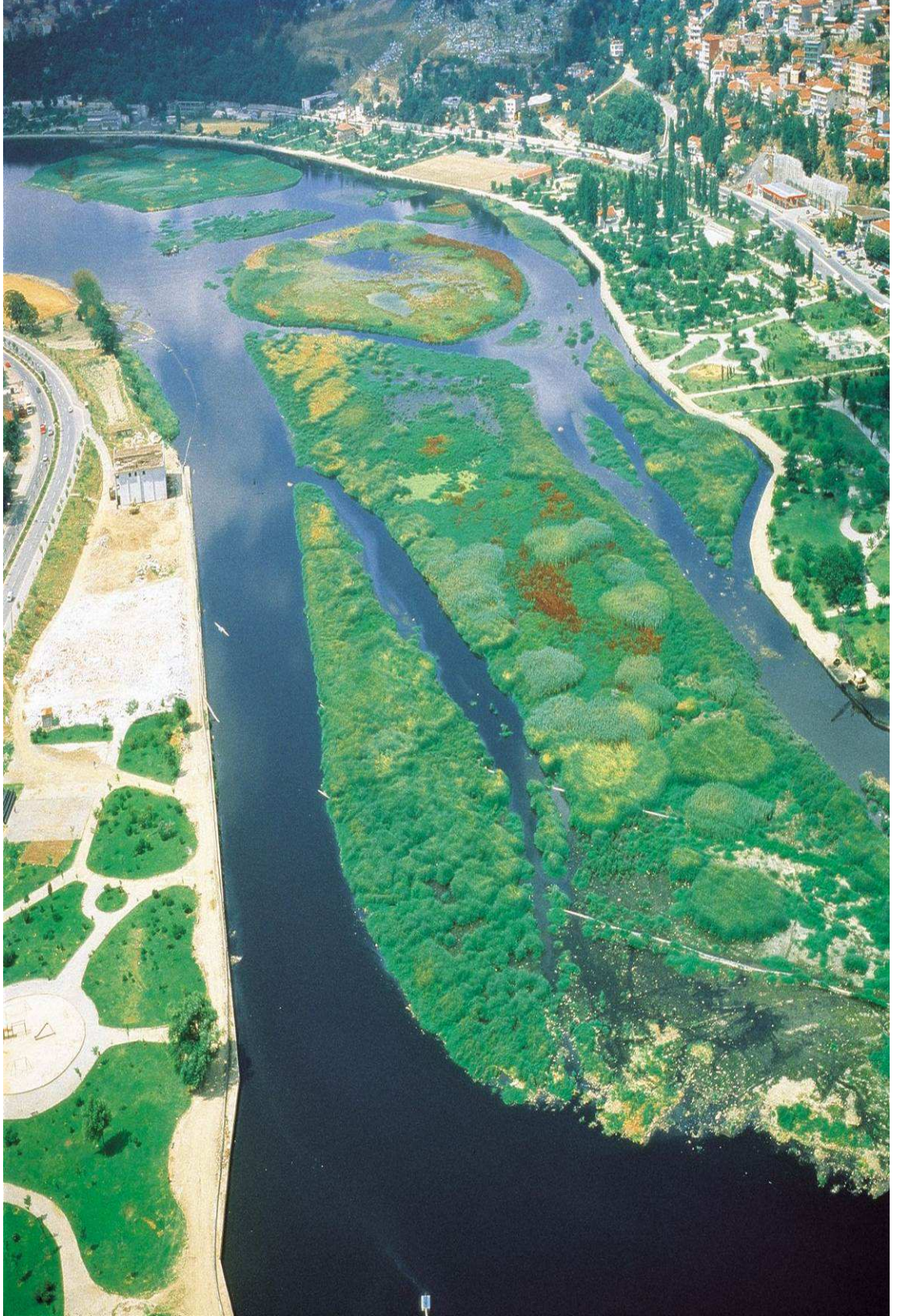

4.1.7. Haliç Su Yolu (Altın Boynuz)

Eyüp ilçesine ait tarihi merkezi Haliç gibi doğal bir boğazda yani suyolundadır. Haliç; Tarihi Yarımada ile Beyoğlu (Pera) yakasını birbirinden ayıran, tarihi, kültürel ve fiziki yapısıyla İstanbul'un en güzel bölgelerinden biri olarak bilinmektedir. **Haliç**, (*Altın Boynuz* olarak da bilinir) İstanbul ve Beyoğlu platolarını birbirinden ayıran Haliç'in oluşumu Boğaziçi ile aynıdır. Haliç Çatalca Yarımadası'nın yağış alan en büyük çukurluğudur. Bir akarsu gibi menderes çizen, girintileri, çıkıntıları, küçük koyları ve burunları bulunan, güneydoğu-kuzeybatı doğrultusunda uzanan Haliç'in ağzı ile Kâğıthane ve Alibeyköy derelerinin bitimi arasında yaklaşık 8 km mesafe vardır. Haliç'in en derin yeri Galata ve Atatürk Köprüleri arasında 42 m'dir. Haliç bilinçsiz kullanım sonucu, tehlikeli bir kirlenme alanı haline gelmiş, gerek alüvyon birikmesi gerekse kent atıkları nedeniyle uç kısmına doğru, özellikle Halıcıoğlu - Eyüp arasında, derinlik 5 m'nin altına düşmüş, üzerinde adacıklar oluşmuştur (Eyüp Belediye Başkanlığı).

Haliç'teki su derinliğinin 1995 yılındaki araştırmalarına göre 52 santimetreye kadar düştüğü konusunda Marmara Boğaz Belediyeler Birliği ve araştırmacıların uyarıları dikkat çekmektedir. Yoğun koku ve pisliğin önlemine almak üzere İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından Sarıyer'den aldıkları Boğaz suyuyla 5 kilometrelik tünelle Haliç'e ulaştıran projesiyle Haliç temizleme altına alınmıştır. Oksijen miktarını arttırarak biyolojik çeşitliliği arttıran can suyu projesi 23 Nisan 2013'te açılışı dev yatırımla gündeme gelmiştir. Proje İSKİ tarafından 44 milyon tl. Harcanarak 3,5 yılda harekete geçirilmiştir ve Haliç'e Can Suyu adı altında günde 260 bin metreküp Boğaz suyu Haliç'e verilecek ve Altın boynuz 'un suyu yılda 3 kez yenilenmiş olacaktır (Şekil 4.18).

Şekil 4.18: Eyüp Can Suyu Projesi-2013

Kaynak: İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı www.ibb.gov.tr [Erişim Tarihi: 15.01.2014]

4.1.8. Tarihsel Gelişimi

Eyüp İlçesinin tarihsel gelişimini 5 dönemde değerlendirebiliriz. İstanbul'un bu kıyı ilçesi Bizans, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinin izlerini günümüze taşımaktadır.

4.1.8.1. Bizans döneminde Eyüp ilçesi

M.S. 395 yılında Doğu Roma İmparatorluğu'nun başkentidir Konstantinopolis. 5.yy.da nüfusunun yoğunluğu, baş şehir olmasıyla önemini arttırmıştır.

Bu dönemde ilk surlar aşılıarak, kent batıya doğru yayılmıştır. Bu gelişim sürecinde İstanbul'un ilk merkezinden çekirdeğinden kara surlarının önemli giriş kapılarına yönelen iki ana eksenin (Meşe Yolu) oluşum zamanıdır. Eyüp ilçesi ise bu süreci aktarabilmek adına önemli tarihi izlere sahiptir. Kuruluşu M.S. 5. yüzyıl ortalarına uzanan, dinî yapılar nedeniyle, kutsal bir şifa merkezi olarak tanınmıştır. Bu dönemde Eyüp'ün bulunduğu alan, Haliç'in diğer sahilleri gibi, zengin ve yoğun bir bitki örtüsüyle kaplı olduğundan imparatorlar tarafından av sahası ve sayfiye yeri olarak da kullanılmıştır (Kaynak: Eyüp Belediyesi) (Şekil 4.19).

Şekil 4.19: Constantinapol – Eyyub El-Ensari

4.1.8.2. Osmanlı döneminde eyüp ilçesi

Osmanlı kentleri, tıpkı eski Yunan ve Roma kentleri gibi, bir çekirdek merkeze bağlı olarak planlı çevresel gelişen ibadet, yönetim, ticaret mekânlarını içeren yerleşimlerdir. **15. ve 16. Yüzyıllar** Fatih Sultan Mehmet Han tarafından 1453 yılında Osmanlı topraklarına kazandırılan İstanbul, bu güçlü imparatorluğun genişleyen toprakları ve Osmanlı Devleti'nin uyguladığı iskân aşamalarıyla, Bizans'ın son dönemlerinde kaybettiği heyecanlılığına yeniden ulaşmıştır. İstanbul için o yıllar devletin gücünü gösterecek ve imparatorluğun tüm yükünü kaldıracak, aktif bir başkent niteliğindedir. (Şekil 4.20)

Şekil 4.20: 1885 yılı İstanbul Haritası

Kaynak: Wikipedia.Org

Eyüp'ün ilk olarak tarihte Eyüp Sultan'la özleşen manevi kimliği; süreç içerisinde Osmanlı İmparatorluğu'nun sultanlarının halife olarak İslam dünyasının dini temsilcisi sıfatına erişmesiyle, Hz. Peygamber'in kutsal emanetlerinin sahip çıkılarak Eyüp'te

yerleştirilmesiyle değeri daha da artacaktır. Eyüp, ziyaret hane olarak Kudüs'ten, Medine ve Mekke'den sonra en kutsal İslam merkezlerinden 4. ziyaretgâhı haline gelerek, tarikatlara ait tekkeleriyle, ileri gelen bilginlere ve saray mensuplarına ait türbelerle ve kabristanlarıyla değeri büyüyecektir. Kanuni Sultan Süleyman döneminde Kırk Çeşme suyollarının yapılması gibi önemli imar etkinlikleri sonucu Eyüp'ün, Galata dışında, Kasımpaşa ile birlikte en yoğun sur dışı yerleşmelerinden olduğu bu konuda yazılanlardan anlaşılmaktadır (Kaynak: Eyüp Belediyesi).

Hipodrom Zeytinburnu - Aksaray - Yenikapı arasında göç eden orta kademe gruplara ait ailelerin, küçük esnafın ve yeni zanaatkârların sıkça yerleştiği bu mahalleler ve Samatya - Yedikule arasında askeri mülki sınıflılarının, sonrası zamanla Ermeni ve Musevi azınlıkların ikamet ettiği, etnik ya da dinsel kökenlerine göre birleşen sakinlerin mahalleleri olmuştur (Şekil 4.21).

Şekil 4.21: Osmanlı Dönemi Mahalle

Kaynak: Blog.Milliyet.com.tr [Erişim Tarihi: 23.02.2014]

Anadolu'dan göçe etmeye başlayanlar başlarda kenar mahallelere, Karadeniz kıyısı kenar surları yakınlarına, kentin henüz keşfedilmemiş kırsal alanlarına yerleşmişlerdir, geçen zamanla vakıfların ve benzeri kuruluşlarının yardımıyla yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Eyüp'ün etkilenmesi en büyük çapta tıpkı Beyoğlu'nda olduğu gibi 18.Yy. ise Anadolu'dan ailesinden ayrılan bekâr gençlerin, erkeklerin, yeniçerilikten ayrılan askerlerin ve yeni bir umutla ailelerin İstanbul'a yerleşmeleriyle başlamıştır. Bu engellenemez göçler geçimini kısıtlı ve yasal yolla sağlayamayan kentteki sayısını

arttırarak, iş bölgelerinin arttığı bekârların yaşadığı geniş ve toplu sefalet yuvalarına, gecekondulara, Eyüp, Kasımpaşa ve Üsküdar'da ise plansız yapılaşmaların ilk işaretlerini göstermesine sebep olmuştur.

1718-1730 yılları tarihte Lale Devri olarak bilinir. Kültürel etkinliklerin yoğunlaştığı bu dönemde, kentin dışı doğru büyümesinin de etkisiyle, Haliç'in sonlandığı yerde Kâğıthane ve Eyüp mesireleri ve bunların kıyıda sonlandığı sahil saraylarıyla ün yapmıştır. Bu dönemde Eyüp Haliç boyunca güneye doğru, bugün Haliç ile Eyüp Sultan arasında yer alan bölgede, genişlemiştir. Eyüp Kömürcüyan, Eyüp'ü tasvir ederken, bahçe ve bostanları, şehzade ve sultan hanımlarına ait konakları, saraya kar sağlayan kar kuyularını özellikle belirtmiştir, ERDEN D.(2003).

4.1.8.3. Cumhuriyet döneminde eyüp ilçesi

18. yüzyılda başlayan yenileşme hareketleri ve 1834 Tanzimat Fermanı bilimde, sanatta ilerleyen, sömürgeleşme ve sanayileşme ile zenginleşen ve bunu tüm dünyada hissettiren Batının etkilerinin Osmanlı ülkesinde de yaşanmaya başlanması İstanbul'un biçimlenmesini de önemli ölçüde yönlendirmiştir.

19. Yüzyılda ve Cumhuriyetin İlk Döneminde Eyüp Sarayın yönetim işlevinin sur dışında Beşiktaş sırtlarında, Yıldız'da ve Beşiktaş sahilinde yerleşmesi birçok işlev alanının yer seçiminde ve kentin parçaları arasında kurulan ilişkiler sisteminde en önemli paya sahiptir. Galata - Pera'nın Sur içine köprülerle bağlanması, Pera'da gayrimüslim ülkelerin elçiliklerinin çevresinde yeni bir merkez gelişmesi, saygınlık konut bölgelerinin Beyoğlu'na ve Boğaz kıyılarına yönelmesi bu etkilenme içinde olduğu söylenebilir. Beyoğlu'nda modern olarak nitelendirilen batıya ayak uydurmuş bir eğlenme merkezinin ortaya çıkışı, Anadolu Yakasının kıyı kesimi ve Eyüp ilçesinin batısında kışlaların oluşumunu beraberinde getirmiştir. Boğaziçi'nin köyleri ve Marmara Denizinin kenarlarında sayfiye alanları, trenlere için Sirkeci İstasyonu oluşumu ve Haydarpaşa'da Gar oluşumuna imkan sağlamıştır. Bunlar hep dönemin önemli gelişimleridir. Haliç'e ve Boğaz'ı iki yakasının ortasından ulaşan deniz yolu ile ulaşım açısından taşımacılığı, Suriçi'nde, Beyoğlu'nda ve Kadıköy - Üsküdar'da tramvay ve Beyoğlu Yakası'nda tünel ile Marmara kıyılarına kadar ulaşan demiryolu

hatları ile bu dönemde başlangıcı temsil etmektedir. 1880 yıllarında ise Fransız yazar Pierre Loti'nin Haliç'in tepesinde manzarasına bakarak yazdığı kitapların meşhur olması üzerine yabancılar tarafından tanınması ve kurulan kahveyle ziyaret edilmesi daha da farklı işlevsellik kazandırmıştır.

Şekil 4.22: Eyüp Pierre Loti Manzarası

Bu dönemde Eyüp ile ilgili asıl gelişme yakın çevresinde ortaya çıkmıştır. Sultan II. Mahmut'un orduyu yenileme çalışmaları sırasında kurulan Rami Kışlası (1829) ile Balkan Savaşları nedeniyle buradan gelen göçmenlerin yerleştiği Taşlıtarla, sonraki gelişmelerin ilgi merkezlerini oluşturmuştur. Sirkeci'ye demiryolunun getirilmesi, Silahtarağa' da ülkenin ilk enerji santralinin kurulması, Haliç'te Feshane, İplikhane, Defterdar Yünlü Fabrikası ve diğer sanayi ve depolama yapılarının yoğunlaşması Kasımpaşa, Hasköy ve Eyüp'te sanayi çalışanlarının yerleşme dokusunu ortaya çıkarmıştır. Cumhuriyetin ilk dönemindeki kentlerin planlanması çalışmalarında İstanbul için farklı ülkelerden Batılı uzmanlar plan ve öneriler geliştirmiş, ancak hepsi de Haliç'i bir sanayi alanı olarak görmüşlerdir. Bunlardan geniş ölçüde uygulanan Post Planı (1936) ile Haliç kıyılarında ve 1950'li yıllarda Topkapı'da sanayi bölgelerinin tesisi, bunun yanı sıra 1940'lı yıllarda Rami yöresinde ızgara sistemle oluşturulmuş yeni yerleşme alanına Balkan göçmenlerinin yerleştirilmesiyle

Eyüp yerleşmesi, sanayi ile iç içe girerek, Haliç kıyısı boyunca kuzeybatıya doğru büyümüştür. Güvenlik nedeniyle kutsal emanetlerin de Topkapı Sarayı'na nakledildiği bu dönemde Eyüp artık bir ziyaretgâh, seyir ve mesire yeri değil, imalathaneler, işçi mahalleleri, orta sınıf konutları ve mezarlıklardan oluşan kenar semttir.

4.1.8.4. 1950 – 1980 Döneminde eyüp ilçesi

1950'li yıllardan 1980'lerin sonuna kadar İstanbul'un gelişiminde sanayi alanları temel belirleyici işlev olmuştur; konut alanları sanayi alanlarının yer seçim kararlarına bağımlı olarak gelişmiştir.

1950 yıllarında Kartal, Bomonti ve Kâğıthane bölgelerinde sanayi kuruluşları yer seçmiştir. Aynı şekilde Gaziosmanpaşa, Bakırköy, Zeytinburnu, İstinye, Paşabahçe ve Beykoz'da da çok sayıda sanayi kolu üretime başlamıştır. 1950'lerin ortasında İstanbul, banliyö demiryolu hattının da etkisiyle, Marmara Denizi kıyılarına koşut olarak batıda Yeşilköy, doğuda Bostancı'ya uzanan bir alana yayılmış, kuzeyde Levent'e ilerlemiştir. Bu yayılmada iki farklı konut üretimi öne çıkmaktadır. Birincisi gecekondulaşmadır. 1940'lı yıllarda yeni yeni ekonomik politikalar sonucunda başlayan göç olgusu 1950'lerden itibaren İstanbul'un gelişiminde temel olgu haline gelmiştir.

Sanayileşmeye bağlı bu ilk göç dalgası ile gelenler, Haliç ve sur dışındaki sanayi kuruluşları çevresinde yerleşmişler, Zeytinburnu, Kâğıthane, Taşlı tarla ve Maltepe bölgeleri ilk gecekondu alanları olmuştur. 1966lı yıllar ise İstanbul Nazım Planının yapıldığı Haliç ve İstinye kıyılarının sanayi ile dolduğu gelişme dönemleridir. 1970'li yıllar öncesinde Eminönü, Beyoğlu, Taksim, Şişli bölgelerinde oluşarak genişleyen merkez fon iyonlaşması 1970'li yıllardan itibaren Bakırköy, Bayrampaşa, Fatih ve Gaziosmanpaşa ilçelerinde yeni iş alanlarının oluşturulmasıyla yayılmıştır. Tarihi merkeze konuşlanarak kalan tek bulvar ise (Eyüp Bulvarı) Cami-i Kebir Caddesi güzergâhındaki dükkânların yıkılmasıyla, Oyuncakçılar Çarşısı'nın zamanla işlevinin kalkmasıyla dokusunu kaybetmiştir. İstanbul Belediyesi tarafından Piccinato'ya hazırlanan 1/10.000 ölçekli Geçiş Devri Nazım Planı'nda Ayvan saray - Defterdar arasında yer alan III. Haliç Köprüsü ve çevre yolu bağlantısı da 1960 sonrasında, Boğaz Köprüsü'nün yapımı sırasında, gerçekleştirilmiştir (Şekil 4.23).

Şekil 4.23: Eyüp – Haliç Görünüm / Golden Horn

Kaynak: Eyüp Belediye Başkanlığı – Basın Danışmanlığı

1954 Kat Mülkiyeti Yasası ile 1974 İstanbul Kat Nizamları Düzenlemesi açıklanan nedenlerle yoğun konut talebine maruz kalan Eyüp'te de yık-yap-sat sürecinin işlemesine ve parçacıklı yaklaşımlara yol açmıştır. Diğer yandan sanayinin yoğunlaşması ile artan kaçak yapılaşma boş alanlarda yayılarak eski dokuyu sarmıştır. Tüm bunlar yoğunluğun artmasına, yolların genişletilmesi uygulamaları ile birlikte geleneksel dokunun tahrip olmasına yol açmıştır. Bu süreç sonunda Eyüp'teki çiçek yetiştirme alanları da, Alibeyköy'deki sebze bahçeleri ve meralar da ortadan kalkmıştır.

4.1.8.5. 1980 Sonrasında eyüp ilçesi

1980'li yıllar İstanbul Metropolitan Alanı için İmar ve İskân Bakanlığı'na bağlı olarak çalışan İstanbul Nazım Plan Bürosunca hazırlanan ve tamamlanarak yürürlüğe girmesi 1983 yılına kalan imar afları dönemidir. Etkisizleşen, en baş 1/50.000 ölçülerindeki nazım planının onandığı bir dönemdir. 3194 sayılı İmar Yasası'nın çıkarıldığı, sanayinin kent dışına çıkarılması ile ilgili uygulamaların başladığı,

- i. Metropolitan alana bağlı olarak organize sanayi sitelerinin kurulduğu,
- ii. Kuşak plansız konut alanlarının bunları izlediği,
- iii. İstanbul Metropolitan alanının Boğaz Köprüsünün çevresinde ve yollarında, ilaveten Fatih Sultan Mehmet Köprüsünün kuzey bandı ve yollarında

(orman, kıyılar, tarım alanları, havza alanlar) genişlemeye başladığı son dönemidir.

4.2. EYÜP İLÇESİ TARİHİ KENT MERKEZİNE BAKIŞ

4.2.1. Eyüp Tarihi Kent Merkezi Kimliği

Kentler zaman içinde değişir, şekillenir ve özleştikleri kimlikleriyle anılırlar. Eyüp ilçesi İstanbul içinde önem arz eden bir merkeze sahiptir; 2012 verilerine göre 356.512 nüfusa, 242 km² alan içinde yer alır. İlçe kimliğiyle anılmaktan önce kültürel değerleriyle göz önünde, dini güç simgeleri vardır ve manevi bir kimliğin varlığından söz edilir. Tarihi merkez kimliği izleriyle, yaşamın sonsuzluğunun simgeleyen en büyük izler tekkeler ve türbelerdir.

Kentler hızlı nüfus artışı, yıpranma, çarpık yapılaşma ve sahip çıkılmama ile kimliklerini muhafaza edememekteler. Varoluş kimliğine sahip çıkarken bir yandan da gelecek kaygısı ile modernleşmeye çalışabilirler. Bu modernleşme akımında yenilmeden özgü tarihini muhafaza ederek, yarınlara emanet edilebilmek, yaşanılabilir bir mekân olmak esastır. Eyüp ilçesi gibi tarihi kökene sahip tarihi kent merkezlerinde, yarına ulaşabilir olmak adına kimliklerine sahip çıkmak en değerli zenginlik olacaktır.

Eyüp'ün Manevi Kimliği ise; Eyüp; tarihi kent merkezi ziyaretgâh ve alışveriş açısından oldukça zengin bir bölgedir. Bizans döneminde kırsal yoğunluğu ve bitki örtüsünün elverişi ile av alanı olarak kullanılmıştır. İlerleyen zaman diliminde ise liman ve tersane işlevi ile bölgeye canlılık kazanılmıştır.

Ebu Eyyubi el-Ensari ve fetih şehitlerinin istirahatgahına yakın olmak isteyen toplumun önde gelen kişilerinin özenle yaptırdıkları türbeleri buradadır. Günümüzde Eyüp hem ebedi bir sükûnet mekânı, 'mezarlıklar kenti' hem de eşsiz içerikte yazılı anıtlara sahip bir açık hava müzesidir. Sultan, valide sultan, şehzade, sadrazam, şeyhül İslam ve paşa türbeleri, ünlü Osmanlı devlet adamlarının, din adamlarının, sanatkârların kabirleri ile tüm bu kişilere yakın gömülmek isteyenlerin mezarları Eyüp'tedir. Bu nedenle,

Gerçekten de Eyüp Sultan Camii'nin arkasından Pierre Loti 'ye uzanan tarihi Eyüp Mezarlığı ile merkezin güneyindeki mezarlıklar mezar taşları ve servi ağaçlarıyla Eyüp'ün genel görünümünde etkilidir; aynı zamanda Eyüp'ün İstanbul ve İslam dünyası için anlamına işaret etmektedir.

Eyüp El-Ensari Hazretleri kimdir: Medineli Müslümanlardan ve hicret sırasında Hz. Peygamber'i evinde misafir eden sahibi.

Peygamber Efendimiz Hazreti Muhammed'e dedesi Abdülmuttalip Efendi'nin annesi tarafından akraba olan Hazreti Halid Ebu Eyyûb El-Ensari, hicretten iki yıl önce Müslüman olmuştur. Hicretten sonra Hazreti Muhammed'i evinde 7 ay misafir ettiği için "Mihmandar-ı Resul" unvanıyla da anılan Ebu Eyyûb El-Ensari, 668 yılında İstanbul'a yapılan sefere İslam ordusuyla birlikte katılmıştır. Ebu Eyyûb El-Ensari, 90 küsur yaşında hasta bedeniyle binlerce kilometre zorlu yolculuktan sonra İstanbul surlarına kadar geldi ama hastalığı ağırlaşınca 669 yılında vefat ederek ve surlara yakın defnedilmiştir (TDV İslam Ansiklopedisi). Başka bir rivayete göre, kıtlık ve darlık zamanlarında medet umulan bir ziyaretgâh kuyu ile bağlantılı olduğu sanılan pınarın, hastaları iyileştirdiğine inanılmaktadır. Ziyaretçiler için bir dua kapısı niteliğindedir (Şekil 4.24).

Şekil 4.24: Eyüp El-Ensari Hz. Dua Kapısı

Kaynak: Eyüp Belediye Başkanlığı – Basın Danışmanlığı

Siyasi açıdan da tahta her çıkan Osmanlı Sultanının Haliç üzerinden deniz yolundan Eyüp ziyaretiyle; padişahın törenle tarikat şeyhinin yardımıyla kılıç kuşanması ve yaya olarak ta Edirnekapı üzerinden divan yoluna dönüşü olarak taçlanırdı. (Şekil 4.25) Bu tören bağlılık, biat, yemin töreni hükmündedir.

Şekil 4.25: Padişahın Kılıç Kuşanması

Kaynak: Eyüp Belediye Başkanlığı

Eyüp Sultan Türbe restorasyonu ise Cumhuriyet döneminde 50 yıla yakın kapalı kalmış, Adnan Menderes Başbakanlığı süresinde yüzeysel restore görerek, 400 yılın en ciddi onarımını bu dönemde yaşamaktadır.

Türbede bulunan İznik çinileri 7 bin 678 adet tespit edilmiş, yüzde 84'ünün arkası boş olduğundan tek tek doldurulmaktadır. Türbeyi tutan ahşap yapılar çürüyerek çatı ve duvarlara fazladan yük binmiştir ki, bu da yıkılmamasını mucize olarak tasvir ettirmektedir. Dini Kültür ve Turizm açısından çok değerli olan Eyüp tarihi kent merkezimiz tüm ziyaretçilere açıktır; EK:3

Eyüp Tarihi Sit Alanı: Eyüp merkez sit alanı ve koruma alanı ile Haliç sahilinde ve koruma alanının batısında anıt eserleri ve sivil mimarlık ürünü tescilli yapılardan oluşmaktadır. 1979 yılı itibarıyla Eyüp Tarihsel ve Kentsel Sit Alanı Eyüp Sultan Külliyesi ve çevresini içine alan, Nişanca ve Defterdar mahalleleri ile Düğmeciler Mahallesi'nin bir kısmını barındıran 109 hektar büyüklüğünde alan belirlenmiştir. Koruma alanı ise Eyüp Merkez Mahallesi'ni, Düğmeciler ve İslambey mahallelerinin bir kısmını ve tarihi Eyüp Mezarlığı'nı kapsayan 168 hektar büyüklüğünde bir alandır (Şekil 4.26: İlk Eyüp Kentsel Sit Sınırı(mavi) ile İlk Koruma Planı sınırı(kırmızı)) .

Şekil 4.26 İlk Eyüp Kentsel Sit Sınırı(mavi) ile İlk Koruma Planı sınırı(kırmızı)

Kaynak: İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı – İmar Müdürlüğü

İstanbul kent nüfusunun hızlı artışı, kente göçlerde öncelikle merkeze ve sanayi alanlarında yoğunlaşması ve bağlı fiziki çevre, trafik, hava kirliliği tarihi sit alanlarının korunmasını gerekli kılmıştır. Eyüp tarihi kent merkezi örneğimiz incelendiğinde yapılarda uygunsuz yükseltiler, geniş vitrinler, envai çeşit tebalalar ve yoğun trafik dikkat çekmektedir. Doğal önerilerle tarihi yerleşkelerin köhneleşmesine engel olunacak, coğrafi mekanın özelliklerini güçlendirecek, potansiyel kimliğini cazip kılacak, sit alanlarını planlayacak, sanayi ve dolgu alanlarının sosyal amaçlı şekillendirecek, pazarda ticaret birimleri kişisel hizmetleri kolay ulaşılabilecek akslarla tasarlanmış projeleri beraberinde getirmiştir.

4.2.2. Tarihi Kent Merkezinin Fiziksel Özellikleri

Eyüp İlçesi Tarihi Kent Merkezi 1950 sonrasında Merkez Mahallesi ve Haliç ekseninde oldukça hızlı bir gelişim göstermiştir. Bölgedeki etkileşimde yaşanan hareket sonucunda gecekondularda artış yaşanmıştır. Bu gecekondular sorunu hazine, şahıs ve kamu arazilerine yapılan kaçak yapılarla neredeyse ilçenin üçte birini kaplar vaziyete gelmiştir ki kent merkezi dâhil olmak üzere hala kentsel dönüşüm çalışmaları mevcuttur.

Bu gecekondulaşmaların sürekli artmasının sebebi olarak;

- a) Gecekondular her toplumda oluşumları gibi ya tapusuz yada yasadışı olarak elde edilen arsalar üzerine imarsız plansız inşa edilirler.
- b) Gecekondularda binalarının maliyeti azdır, kalitesizdir. Görselliği yoktur, dayanıksızdır, duvarları vs. sağlıksızdır, duvarları kısa ömürlüdür, yapılar fiziki olarak kurallara uyumlu inşaat edilmediklerinden güvenli değildirler, yerel yönetimin kontrolünden uzaktırlar. Genellikle, planları-projeleri olmaz.
- c) Gecekondularda çoğunlukla yol-su-elektrik-doğalgaz gibi temel gereksinimleri yoktur. Ticari faaliyet, sosyal alanı, teknik-sağlık ve kültürel ihtiyaçları dışında sportif altyapısı bile olmayan kırsal alanlara ya da uzak yörelere kaçak olarak konduklarıdır. Bu kadar kuralsız olunca, ilçenin belediyesinde eksik altyapı çalışmalarını yaptırabilmek için, siyaseti, seçimleri kullanırlar.

Yani gecekondulara önlem için önce göç hedef alınarak, yasaklamak mümkün olmadığına göre öncelikli tedbirler üzerine çalışılmıştır. Eğitim yatırımları, bölgesel

ticari ve konutsal teşvikler, altyapının düzenlenmesi ve tarihi kent merkezindeki yenileme çalışmalarıyla fiziki olarak daha iyi bir kent merkezi hedeflenmiştir. Gerçi küçük çapta müttehitlerle yıkılan gecekonduların yenilemelerinde bu kez 4-6 katlı çarpık yeni binalaşmalar başlamıştır.

Eyüp mekânsal olarak kolay ulaşım noktasında bulunması, ikliminin güzel olması, deniz ulaşımının da elverişli olması sebebiyle sanayinin de dikkatini çekmiştir ki beraberinde 80’li yıllarda kirliliğiyle, Haliç’in pis görünümü ve kokusuyla anılmıştır. Sanayi atıkları ve İstanbullu’ nün çöp vs. atıklarıyla yoğun pisliğe uğrayarak kirlenen suları, plansız ve yoğun yapılaşmayla orman alanlarının tehlike altına girdiği dönemleri yaşamıştır.

İlk 80’li yıllarda sanayinin şehir dışına taşınmasıyla başlayan yenilemeler 90’lı yıllarda Haliç’in arındırılmasına yönelik temizlik çalışmalarıyla devam etmiştir. Eyüp’te son olarak Kâğıthane’den bir tünelle bağlanarak Haliç’e akıtılan boğaz suyu ile temiz akıntı sağlanmıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan Sayılarla İstanbul 2001 çalışmasında Eyüp’teki gecekonduların sayısı 14.000, oturan sayısı ise 80.000 kişidir. İlçenin nüfusunun 254.803 olduğu dikkate alınırsa ilçe nüfusunun yaklaşık yüzde otuzu yani Karadolap – Nurtepe Mahalleleri ile Silahtarağa – Sakarya - Esentepe Mahalleleri gecekonduların yoğun olarak bulunduğu yerleşim alanlarıdır.

Yeşil alan bakımından incelediğinde İstanbul ilinin hala en yoğun ağaçlık bölgesidir. Yaklaşık rakamlarla bakıldığında 350’ye yakın parkı mevcut olan ilçede yeşil alanların 1.113.972 m²’dir. İstanbul ortalamasında bu oran kıyaslandığında yüksektir. İstanbul’da kişi başı ortalama 4 m² iken Eyüp’te düşen yeşil oran 12,3 m²’dir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma Daire Başkanlığı araştırmaları sonucunda Eyüp ilçesini İstanbul’un en yeşil ilçesi olduğunun da bilgisini vermiştir.

4.2.3. Tarihi Kent Merkezine Yönelik Planlama Kararları

Türkiye’de kent planlaması üzerine ve fiziksel sorunların düzeltilmesi adına kentlerin geliştirilerek korunması için bütünsel ele alınmaya çalışılmıştır. Ama Kent

Merkezlerine veya Tarihsel dokularda, farklı ve hızlı gelişimler sonucu benzer statik yapıların çözümlenmesinde bölgesel değerlendirmelere ihtiyaç duyulmuştur. İlgili Eyüp Tarihi Kent Merkezi Planlama Kararları aşağıda incelenmiştir:

15.01.1977 gün 9591 sayılı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu (G.E. E. ve A.Y.K.) Eyüp Kentsel Sit Alanı Kararı

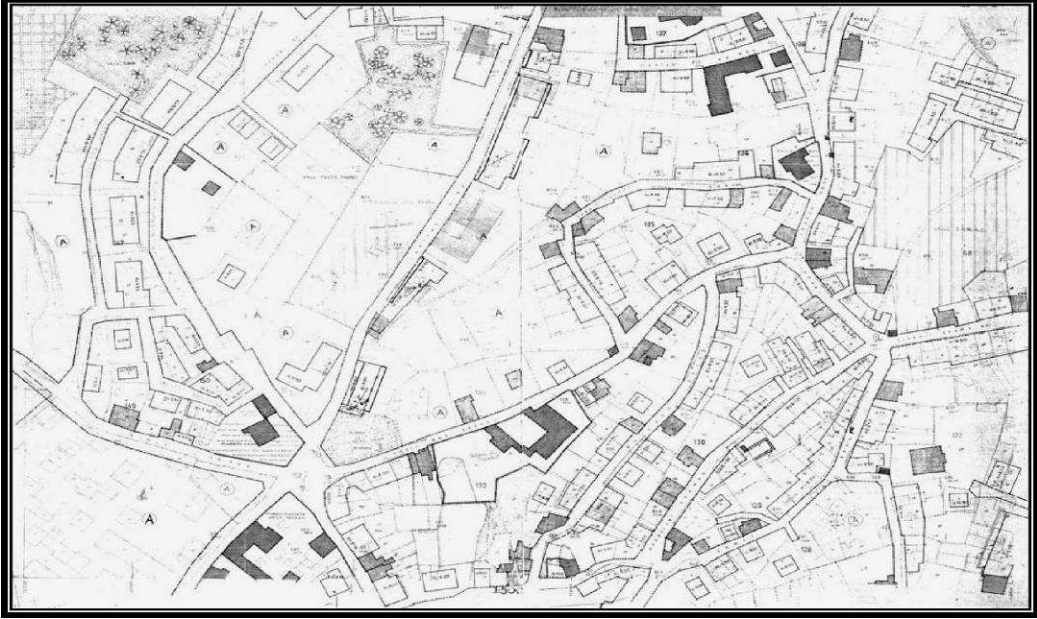
Gelişmiş ülkelerde, eski eserlerin devlet tarafından yasalarla koruma altına alınması ve gelecek kuşaklara aktarılmasının sağlanması anlayışı ortaya çıkmış ve bu anlayış ülkemizde de ilk olarak 1970'li yıllarda imzalanan Uluslararası Venedik Tüzüğü gibi kentsel koruma kavramını gündemimize taşımıştır. 1950'lerden beri çalışmalarını sürdüren, eski eserler konusunda ülkemizdeki en yetkili kurum olan Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu (G.E. E. ve A.Y. Kurulu), ülke genelinde sit alanları ile ilgili çalışmalar başlatarak pek çok sit alanı kararı olarak ilan etmiştir.

Bu kararlardan olmak üzere 15.01.1977 gün ve 9591 sayılı karar ile de, Eyüp'ün ilk kentsel sit alanı sınırı belirlenmiştir, sınır içinde tescile değer eski eserlerin tespit ve tescilleri yapılarak kayıt altına alınmıştır. Eyüp kentsel sit alanı içinde ve sadece Eyüp Sultan Camii Civarı ve Nişanca Mahallesi'ni kapsayan daha küçük bir alanda 1/500 ölçekli ilk Koruma Planı yapılmıştır. Halen yürürlükte bulunan bu plan, Bakanlıkça 13.09.1979 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

13.09.1979 Onaylı 1/500 Ölçekli Eyüp Koruma Planı

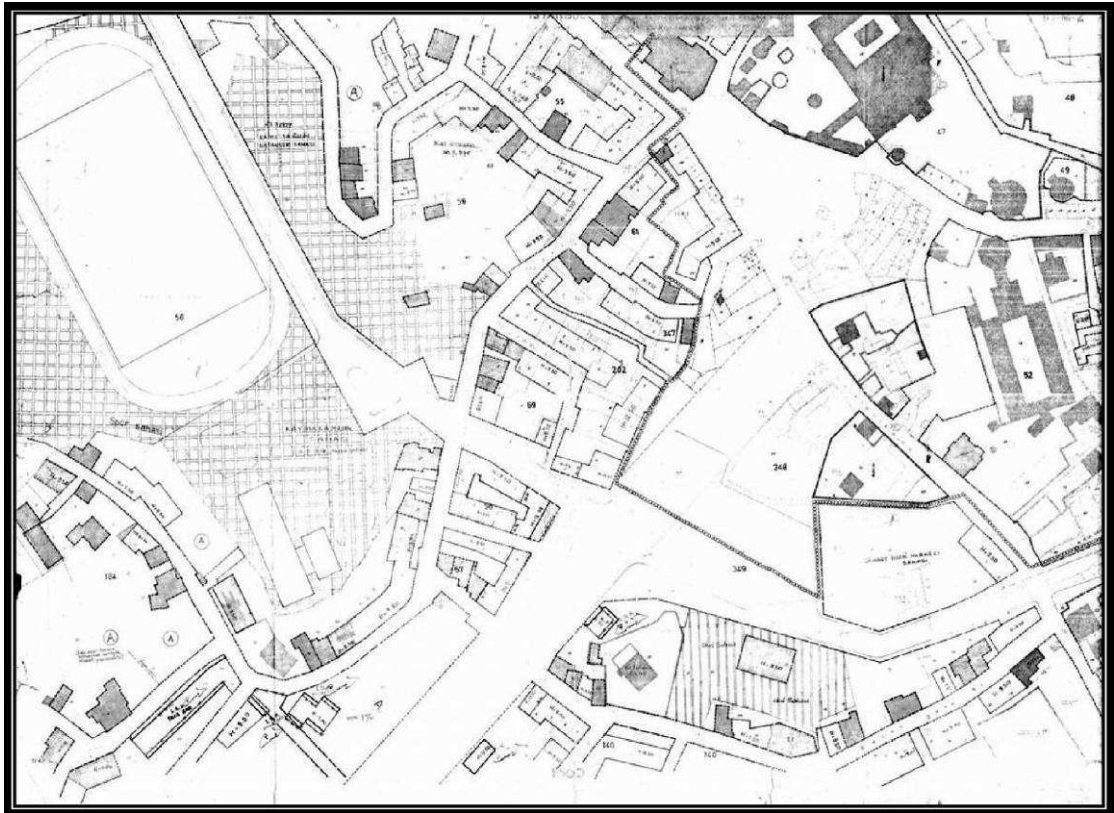
15.1.1977 gün 9591 sayılı kararla sınırları belirlenen kentsel sit alanının (yaklaşık 420,33 hektar), tarihî merkezi içeren daha küçük bir bölümünde (107,39 hektar) yapılmış olan bir plandır. Plan sınırı içinde "Daha Sonra Planlanacak Alan" ve planları geçerli olarak kabul edilen Düğmeciler Mahallesi'ndeki "9.7.1979 tasdik tarihli 0,66 hektarlık mevzi imar planı alanı" ile (Şekil 4.23 13.09.1979 Onaylı Eyüp Koruma Pl. 112M-2 Pafta-Nişanca Mah.) Nişanca Mahallesi'ndeki "11.11.1959 tasdik tarihli 2,34 hektarlık Marangozlar Sitesi Mevzi İmar Planı alanı" (Şekil 4.24 13.09.1979 Onaylı Eyüp Koruma Pl. 113M-2 Pafta-Eyüp Sultan Camii) hariç tutulursa gerçekte 104,39 hektarlık bir alan planlanmıştır.

Şekil 4.27: 13.09.1979 Onaylı Eyüp Koruma Pl. 112M-2 Pafta-Nişanca Mah.

Kaynak: Eyüp Belediye Başkanlığı – İmar ve Planlama Müdürlüğü

Şekil 4.28: 13.09.1979 Onaylı Eyüp Koruma Pl. 113M-2 Pafta-Eyüp Sultan Camii

Kaynak: Eyüp Belediye Başkanlığı – İmar ve Planlama Müdürlüğü

Planda, yapılaşma şartlarına değinilmeden kamu alanları belirtilmiştir. Konut alanlarındaki büyük parsellerde (A) sembolü plan notlarında açıklanan yapılaşma hükümleri getirilirken, diğer konut parsellerinde yapı taban alanlarının gösterildiği bloklar çizilmiş ve irtifaları belirtilmiştir. Plandan iki pafta örneği Şekilleri görülmektedir.

Plan notları, 16.10.1980 tarihinde revize edilmiş olup, şu maddelerden oluşmaktadır;

- i. Yaya yolları taş kaplama yapılacak, asfalt kullanılmayacaktır,
- ii. Korunması gereken yapıların bahçe duvarları gerekirse aynı malzeme ile aynen onarılacaktır.
- iii. Bodrum dâhil olmak üzere birden fazla kat yapılamayacaktır.
- iv. Meyilden çekme ve çatı katı yapılamayacaktır.
- v. Teras çatı katı %33 olmak şartı ile çeşitli kiremit kullanılabilir, saçak genişliği en az 60 CM. en çok 100 CM. olacaktır.
- vi. Yeşil alanın azalmaması için her 30 M²'si için 1 ağaç şartı aranacaktır. (ÖRNEK: 85 M² İÇİN 2 AĞAÇ)
- vii. Yapı kullanma izni alınmadan önce ağaç dikme, bulundurma şartı aranacaktır.

Ada ortasında kalan mahreçli veya mahreçsiz parsellerde; irtifaklı geçişle teşekkül etmiş olan mevcut parsellerde ayrık nizam %25 t.a.k.s. içinde max. H=6.50m.(2 kat) (ayrıca çekme ve çatı katı yapılamaz.)

İki tarafında 15.1 1977 gün ve 9591 sayılı g.e.e.ve a.y.kurulu kararıyla tescilli sivil mimarlık örneği bulunan parsellerde sivil mimarlık örneğine bitişik blok verilmiş parsellerin projeleri g.e.e. ve a. Kurulu'nun onayından geçirilecektir. Ancak bu planda belirlenen şartlarda uygulama yapılabilecektir.

Planda a ile işaretlenmiş parsellerde;

Max. Bina cephesi 20.00 m.

Max. Bina derinliği 15.00 m.

Ön bahçe mesafesi en az 5.00 m.

Arka bahçe mesafesi en az 3.00 m.

Komşu mesafesi en az 4.00 m.

İfraz şartı 18.00m. Cephe

500 m² alan

Bina emsali max. %25, h= 9.50 m. Olacaktır.

15.1.1977 gün ve 9591 sayılı g.e.e. ve a.y. kurulu kararıyla tescilli yapıların imar istikametlerine uymaması halinde yapıların rölevesiyle a.y. Kurulu'nca alınacak karara göre uygulama yapılacaktır. Daha sonra planlanacak olan Eyüp meydanı ve civarındaki alanda: En az 1/200 ölçekte koruma planı yapıp g.e.e. Ve a.y. kurulu kararı alınarak imar kanununun 29. Maddesi uyarınca tasdik ettirilecektir.

Genel hükümlerin 3. Maddeye ilaveten uygulaması

Meyilden dolayı birden fazla bodrum katı çıkan parsellerin talebi zemin kot ve kesitleri imar durumu talebiyle birlikte belediyeye ilgisince verilmek şartı ile birden fazla bodrum katı yapılabilir.

15.01.1977 tarihinde Eyüp Kentsel Sit Alanı'nın belirlenmesinden sonra 13.09.1979 tarihinde onaylanan 1/500 ölçekli Eyüp Koruma Planı, ilk koruma planı olması ve günümüze kadar da önemli bir bölümü itibariyle meri olması yönünden dikkate değerdir. Plan notları incelendiğinde, blok verilmiş alanlar dışındaki yapılaşmalarda G.E.E. ve A.Y. Kurulu'na başvurma mecburiyeti getirildiği görülür. Taban alanları ile bloklar belirlenmiş ve tescilli parsellere komşu olmayan parseller dışındaki, gerek tescilli parseller, gerek (A) lejantına göre yapılanma hakkı: Taks:0.25, H:6.50- 9.50 olan parsellerde G.E.E. ve A.Y. Kurulu'nun vereceği karara göre uygulama yapılması öngörülmüştür.

Plan, onayından sonraki dönemde çizili bloklar konusunda tadilat planları ile değişiklik talepleri olmuş ve onaylananlarda değişiklikler yapılmıştır. Bu yapılırken değişiklik öncesi taban alanını geçmeme ve Kurul Kararına uygun yapıma gibi belirli esaslara uyulmuştur. "*Daha Sonra Planlanacak Alan*" olarak ayrılan yer hakkında plan notlarında hüküm getirilmiştir. Bu alanda, 1/200 ölçekli olarak hazırlanması öngörülen plan da G.E.E. ve A.Y. Kurulu onayından geçmesi istenmiştir.

Plandaki ifraz şartlarındaki hükümleri de vardır, kat yükseklikleri için verilen 2 ve 3 kat gibi düşük irtifalar, yapı taban alanı oranının (TAKS) düşük tutulması kentsel sit dokusunun korunması için yeterli olmasa da alınmış önemli kararlardır. Bununla beraber, düşük yoğunluklar getiren şartların, blok çizili alanlarda takip edilemediği görülmektedir. Bunun sağlanabilmesi için, öncelikle parsellerin tek tek imar hakları bakımından incelenmesi yani parsellerdeki mevcut yapıların, planla öngörülen yapıların beraber değerlendirilmesi ve ayrıca da komşu parsellerle olan uyum durumlarının dikkate alınması gereklidir.

29.07.1980 Onaylı Metropoliten Alan Nazım Planı

Bakanlıkça onaylı bu planın amacı; İstanbul Metropoliten Alanı'nın, ülke ve dünyaca bilinen öz değerlerini yitirmeden uluslararası düzeydeki önemini ülke yararına artırılması, bu arada ülke kalkınmasına uyumlu olarak, Metropoliten Alanın büyüme ve gelişmesinde gerekli kullanım ve hizmetlerin oluşturulması olarak belirlenmiştir.

Bu amaca yönelik olarak; İstanbul Metropoliten Alanı ile Marmara Bölgesi gelişmesinin ülkenin kalkınma düzeni içinde bütünleşmesi, doğal, tarihi ve kültürel değerlerin korunması, İstanbul'un içme suyu kaynak ve havzalarının korunması, enerjiden uygun değer düzeyde yararlanılması, sanayinin kullanıma bağlı kirliliğinin dikkate alınarak sanayi alanlarının planlanması saptanan başlıca hedeflerdendir. Haliç kıyılarının sanayiden arındırılması ön görülmüştür.

07.10.1992 Onaylı 1/5000 Ölçekli Eyüp Cami ve Merkez Civarı

Nazım İmar Planı

33,70 hektarlık alan kaplayan plan, Eyüp Sultan Camii ve yakın çevresi, Zal Paşa Caddesi'nin doğu cephesini oluşturan imar adası ve Feshane'nin de içinde bulunduğu sahili kapsamaktadır. Planda; "Yöresel Düzenleme Yapılacak Alan" sınırları belirlenmiş ve daha çok kamu kullanımlı donatı alanlarına yer verilmiş olup, özellikle Haliç kıyılarında spor, oyun alanları ile büyük alanlı çocuk bahçelerine yer verilmiştir. Bununla beraber, turizm, konaklama alanlarına da planda yer verilirken, Feshane'nin

bulunduğu alana ise, "*Kültürel Tesis Alanı*" kullanımı getirilmiştir. *Planın notlarında;* "Uygulama planları yapılmadan uygulama yapılamaz. 3621 sayılı kıyı kanunu ve bu kanunun bazı maddelerini değiştiren 3830 sayılı kıyı kanunu ve yönetmelik hükümlerine göre uygulama yapılacaktır. Uygulama planları aşamasında ilgili kuruluş (TEK, İSKİ, Ulaşım Koordinasyon Md. vs.) görüşleri alınacaktır. Uygulama planları İstanbul Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca onanmadan uygulama yapılamaz. " *hükümleri yer almaktadır.*

Onaylanmış planlara dayanmayan söz konusu sahil yolunun, Eyüp Sultan Camii'nin de içinde bulunduğu Tarihî Merkez ile Haliç arasındaki bağı koparmıştır. Bu bağı yeniden kurulmasının alanın tarihi, geleneksel dokusu ve doğal çevresi ile kurduğu ilişkilerin korunması açısından önemli olduğu düşünölmektedir.

*28.07.1993 Onaylı 1/500 Ölçekli Eyüp Camii ve Merkez Civarı
Uygulama İmar Planı*

20.06.1997 onaylı planlar onaylanıncaya kadar yürürlükte kalmıştır. Planlama süreci Eyüp Belediye Başkanlığı kentsel yenileme uygulamaları ve tüm sosyal izin ve planlamalar İmar ve Şehircilik Müdürlüğü bünyesinde hazırlanmaktadır. Müdürlüğün sorumlu görev, yetki, çalışma usul ve esaslarını belirten EK.1 yönetmelik çalışmamızın sonunda yer almaktadır.

4.3. EYÜP İLÇESİ TARİHİ KENT MERKEZİ SORUNLARI

4.3.1. Merkez Sorunu

Her mekânın, kentin bir var oluşu vardır, o kimlikle şekillenirler, zamanla yaşarlar. Eyüp Sultan gibi tarihi kent merkezleri varlığını sürdürerek koruması, kimliğiyle var olması çok önemlidir. İstanbul'un hatta Dünyanın birçok yerinde yaşayan tüm insanlar Eyüp denildiğinde bu manevi kimliğiyle anılan ilçeyi bilirler. Fakat Eyüp ilçesi modernleşmenin etkisiyle genişlemiş ama olumsuz yönde çift merkez oluşumuyla karşı karşıya kalmıştır. Manevi yerleşke zamanla merkeze yakınlığı dışında, ucuz bir yerleşim ilçesi olarak dikkat çekmiştir.

Başlarda manevi bakış açısıyla yerleşen insanlar zamanla bireysel bir sahiplenmenin içerisine de girmişlerdir. Başka ifadeyle varlık amaçları yerine toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda başka bölgesel alanlar oluşturmuşlardır. Yeni alanlar kent merkezine olan ihtiyaçlarından da uzaklaşmalarına sebep olmuştur. Aynı ilçe içinde iki merkezli bir yaşam alanı da ortaya çıkmıştır. Eyüp Merkezi ve Alibeyköy Merkezi oluşumu gibi... Hatta yerleşim sahipleri kendilerini Eyüplü olmak kavramı yerine kendisini Alibeyköy'lü olarak tanıtmaktadırlar. Kısacası Eyüp tam anlamıyla kendini muhafaza edememiştir ve merkez sorunu ile karşı karşıya olan bir ilçedir.

4.3.2. İşlevlendirme

Eyüp ilçe olarak büyük turizm potansiyeline, tarihi ve doğal zenginliğe sahiptir. Hatta Osmanlı Döneminde Kadıdan izin alınmadan yerleşim yapılamayan tek bölge olarak bilinir. Ama Altın Boynuz Haliç, Piyer Loti, Eyüp Sultan, Eyüp Oyuncakçılığı, Manevi Yayınlar ve yüzlerce Bizans-Osmanlı dönemine ait tarihi esere rağmen turizm açısından cazibe merkezi haline dönüştürülemedi. Üstelik yıllarca yetersiz ihmaller sonucu pek çok eser günümüze ulaşamamıştır. İnanç turizmi ile sıkışıp kalmıştır, turizm belgeli büyük bir işletmesi veya bölgeye ait butik otel yoktur. İlçeler arasında rekabet karşısında turizm fırsattır, çevreye ve estetiğe yaptığı katkılar vardır, turizm canlandırılması hedef alındığında bağlantılı olarak yüzlerce kişiye iş imkânı tanınacaktır.

4.3.3. Yapılaşma Baskısı

Eyüp İstanbul'un en eski yerleşimlerinden dolayısıyla gecekondulaşma oranı yüksek bir ilçesi. İlçede 14bin kişi merkezde 80 bin kişi gecekondualarda yaşıyor, bir yapılanma sorunu eksik. Deprem ise yaşam alanları için en büyük riski oluşturmaktadır. Koruma kararlarıyla yenilenmeye gitse de kültürel kimliğine uygun tarihi sokak dokusunu mahvetmeyecek azami 3 katlı, bahçeli, cumbalı, saçaklı binalar yer almalıdır.

4.3.4. Sosyalleşme

Eyüp İlçesinde kırsaldan göç oranının yüksek olması ve birlikte mahalle kültürüyle yaşamaları, kültürel farklılıklar, düşük eğitim seviyesini ve düşük gelir düzeyini beraberinde getiriyor. Çalışmalar sadece tarihi yenileme için değil birlikte yenilenmeyi getirecek eğitim düzeyiyle de olmalıdır. Arastası, oyuncakçılar çarşısı, el sanatları, sosyal aktiviteler ve tanıtım alanı veya bir tema park düzeyinde birleştiriciler kent sakinleri açısından faydalı olacaktır.

4.3.5. Ulaşım

İstanbul'da yaşayanların kentsel sorunlarının başında ilk sırasında trafik yer almaktadır. Eyüp tarihi kent merkezinde her geçen gün artan ulaşım sorunsalı üzerine sıkıntılar yaşanmaktadır. Eyüp Devlet Hastanesi itibariyle Bahariye Caddesi üzerinde Feshane'yi öngören aks araç trafiği açısından çıkılmaz hal almıştır.

Aksın yoğunluğunu azaltmak amaçlı Bahariye Mevlevihane'si yanında otopark yeri oluşumuna gidilmiştir. İkinci çözüm noktası hastane önünde yer alan döner kavşağın yeni geometrik düzenlemelerle yol akışının hızlandırılması sağlanmıştır. Bunlar küçük çaplı düzenlemeler olsa da çalışmalar açısından yeterli değildir. İstanbul trafiği raylı sisteme yönlendirmek en kalıcı çözüm olacaktır. Mecidiyeköy – Mahmutbey arası planlanan yeni metro hattı ile Kağıthane – Eyüp – Gaziosmanpaşa bölgeleri sakinlerinin trafik akışına katılımı önlenmiş olacaktır, hat tamamlandığında Edirnekapı-Sultançiftliği, Mahmutbey-Başakşehir ve Kabataş metrolarına kadar entegre olacaktır.

Özellikle Ramazan dini açıdan ziyaretlerin en üst düzeye geldiği zamandır. Gece gündüz fark etmeden Kudüsten, Medine ve Mekke'den sonra Müslümanların 4.kutsal mekânı olan Eyüp Sultan'a oruç bozmaya, dua etmeye gelenler ile araç, yaya ve

yolcularla trafikte yığılmanın doruk noktası yaşanmaktadır. Otoparkların yetersizliği, yeşil alanlarda sofra kurup oruç açanlar, Eyüp Sultan Camii ve avlusunda izdihamlar ile manevi uhuvvet dışında hayatın başka bir boyutu gözler önüne serilmektedir. Bölgenin araç kirliliğini gidermek ve trafiği hareketlendirmek adına teleferik bölgesine de bir otopark oluşumu sağlanmaktadır.

Gazi Osman Paşa'dan gelen bir ana arter de tarihi kent meydanından geçerek Feshane noktasında birleşmektedir. Haliç ana arteri ve GOP ana arteri üzerinde gelişen bu iki aks Feshane önünde hareketi sınırlamaktadır.

4.4. EYÜP TARİHİ KENT MERKEZİNİN YENİLEME SÜRECİ

4.4.1. Eyüp Rehabilitasyon Projeleri

Eyüp'ün tarihi çevre ve sosyal doku projeleri ile hem ülke hem İslam âlemi ve dünya ölçüsündeki tartışılmaz önemli yerinin, yerel yönetimler tarafından öncelikli tutulduğu bir dönem incelenmektedir. Başlatılan çalışmalar ağırlıklı olarak koruma ve yenilemeye yöneliktir. Yapıların değerlendirilmesinde geçmiş yılların izlerinden, kültürel yaşamından, günümüze ulaşan yapıtları, imaretleri, geçmişe ait gelenekselleşen yaşamdan, kültür, bu günlere ulaştırılan tarihi izleri, parçaları, yapısal ve bütünsel ölçeklerde değerlendirerek bugüne, sosyal hayata, gelecek kuşaklara aktarılacak şekilde projelendirerek hayata geçirilmektedirler.

Ayrıntılı olarak kent merkezindeki çevre ve doku projeleri incelendiğinde tamamlanmış ve devam eden çalışmalar aşağıda listelenmiştir;

Eyüp Sultan Camii ve Meydan Projesi

Arasta Kasrı (Alışveriş Merkezi, Lokanta ve Kafeler, Yeraltı Otoparkı, Gezinti ve Dinlenme Alanları)

Eyüp Sultan Haziresi, Envanter Çıkarılması ve Tarihçe Düzenleme Projesi

Eyüp Sultan Çevresi Eski Eser Evlerin Restorasyonu Projesi **

Eyüp Sultan Arkası Boyacı Sokak'ın Aslına Uygun Restore Edilmesi **

Eyüp Sultan Sosyal Tesisleri Projesi

Eyüp Sultan Misafirhaneleri Projesi
Eyüp Sultan Camii ve Çevresi Işıklandırma Projesi
Eyüp Sultan Camii Meydanı Üstünün Örtülme Projesi
Eyüp Sultan Mezarlıkları Temizleme ve Düzenleme Projesi
Oyuncakçılar Çarşısı Projesi **
Eyüp Sultan Hamamı Restorasyon Projesi **
Balcı Dergâhı Restorasyonu Projesi
Hüsamettin Efendi Tekkesi Restorasyon Projesi **
Vezir Tekke Efendi Restorasyon Projesi **
Sübyan Mektebi Restorasyon Projesi
Zal Mahmut Paşa Külliyesi Restorasyon Projesi **
Cafer Paşa Külliyesi Restorasyon Projesi **
Sokullu Mehmet Paşa Külliyesi Haziresindeki Mezarların Bakım ve Restorasyonu
Eyüp Kent Merkezindeki Tarihi Çeşmelerin Tespiti ve Restorasyon Projesi
Tarihi Mezarların Kimliklerinin Tespit Projesi **
Nişanca Meydanının Düzenlenme Projesi
Ahşap Evlerin Restorasyonu Projesi **
Belediye Arkasındaki Eski Eser Binanın Tespiti ve Restorasyon Projesi **
Hüsrev Paşa Teknesi'nin Restorasyon Projesi **
Feshane'nin Restorasyonu ve İşlevlendirme Projesi **
Rami kışlası Projesi **
Bahariye Mevlevihane'si Projesi (Zekai Dede Konservatuarı)
Müziyenler Kahvesi Projesi
İstanbul'un ilk Elektrik Termik Santrali olan Silahtarağa Elektrik Santrali'nin
Teknoloji Müzesi ve bilim Merkezi olarak Düzenlenmesi Projesi
Meşhur Eyüp Oyuncaklarının Sergileneceği Oyuncak Müzesi Projesi
Piyer Loti Kadın Sığınma Evi Projesi
Feshane yanı Çocuk Eğlence Merkezi
Serterikzade Tekkesi Röleve Projesi
Eyüp Kesimhane Projesi
Teleferik Projesi
Haliç Kenarı Nikâh Salonu Projesi

Haliç Kenarı Yunus Balıkları Gösteri Merkezi Projesi
Kentsel Dönüşüm Proje Çalışmaları
Belediye Ek Hizmet Binası Projesi **
Çırçır Atatürk Bulvarı Kültür Tesisi Projesi
Eyüp Sultanın Müzesi Projesi **

** Çalışma aşamasında projeler

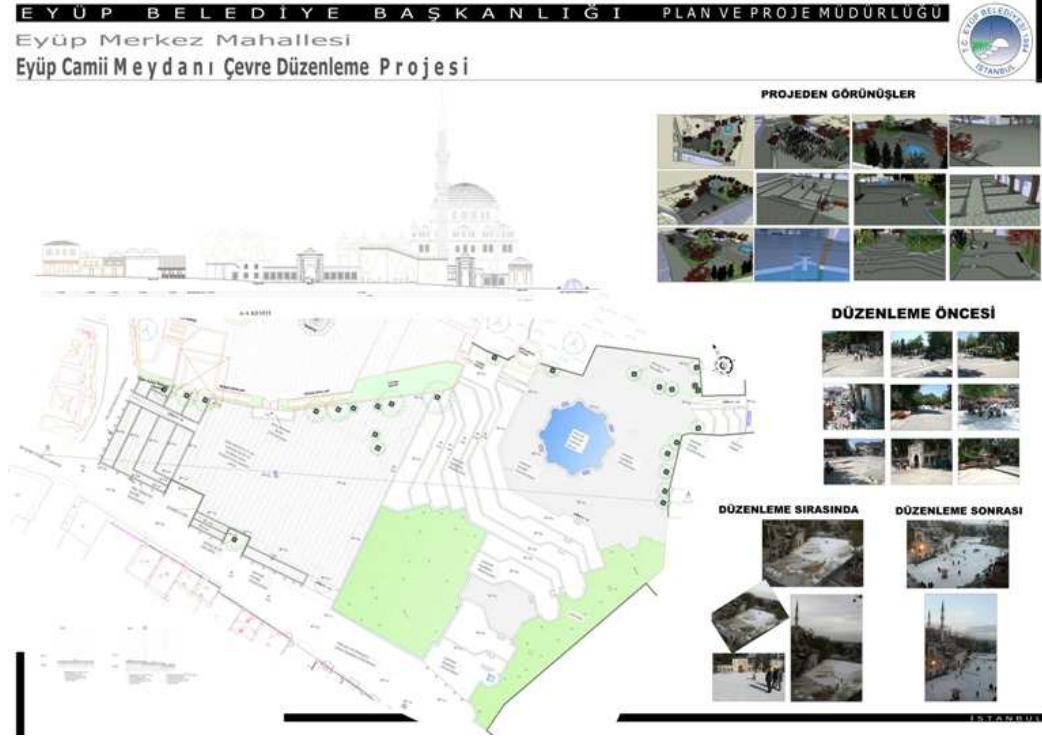
Eyüp Tarihi Kent Merkezi bir yana Eyüp İlçesi bir dizi rehabilitasyon projelerinin uygulandığı bir semt durumundadır. Kent planı ile uyumu, koruma stratejileri ile paralelliğinde, kentin kimliğine ve gelişimine uyumlu, ekonomik yapıya katkı sağlayacak, işlevselliği arttıracak, mevcut fiziksel dokuyu iyileştirecek, çevresel, kültürel ve sosyal kararlar gözetilerek hazırlanmaktadır. Uzun ve Kısa dönemde Eyüp ilçesinin sorunlarına çözüm olarak yaşam kalitesine katkı sağlayacaklardır.

4.4.2. Tarihi Kent Merkezi, Cami Meydanı Ve Çevre Düzenlemesi

Eyüp ilçesinin en değerli mekânı Eyüp Sultan Camii, Eyüp El-Ensari Hz. Türbesidir. Kent kimliği ve tarihi merkez özelliğiyle korunması gereken yegâne önemli alandır. 2010 yılı Şubat ayı itibariyle yerel yönetiminde yenileme kararı aldığı bu projeyle daha temiz, daha rahat ve kullanışlı cazibe merkezi haline getirilmek istenmiştir.

Eyüp'te, ilk olarak 1957li yıllarda Eyüp Camisi'ne ulaşım imkân sağlayacak ana bulvarın yapımına başlanmıştır. Eyüp merkezindeki yoğunlaşan araç fazlalığının ve trafiğin azaltılması için ise; Eyüp Belediyesi'nin uzun yıllardır üzerinde sorun yaşadığı ve düzeltilmesine çalıştığı bir ulaşım projesidir. Koruma imar planları yapılarak, yoğunluğun yaşandığı bulvar geriye çekilmiş ve meydana uzanan sokaklar ve cadde yayalaştırılmaya gidilmiştir. (Tablo5: Eyüp Camii Meydanı ve Çevre Düzenleme Projesi).

Tablo4-4: Eyüp Camii Meydanı ve Çevre Düzenleme Projesi

Kaynak: Eyüp Bld.Bşk. İmar Müdürlüğü

Eyüp Belediyesi Plan ve Proje Müdürlüğü tarafından hazırlanan ve Anıtlar Kurulu kararıyla onaylanmış Eyüp Sultan Camii Meydanı (Şekil 4.29) (Şekil 4.30) (Şekil 4.31). Eyüp Sultan Camii ve Meydanı seccade görünümlü özel getirilen 4 bin 100 metrekarelik alan üzerinde beyaz Uşak mermeri döşenmiştir. Mermerlerin bin 600 metrekaresi, 60x120, 2 bin 500 metrekaresiyse 30x60 cm ebadında 4 cm. Kalınlığında seccade şeklindedir. Mermerlere seccade çizgileri ise pirinç derzlerle yapılmıştır. Basından yansıyan haberlerden mevcuttur; Bakınız EK:2

Şekil 4.29: Eyüp Sultan Camii Meydanı

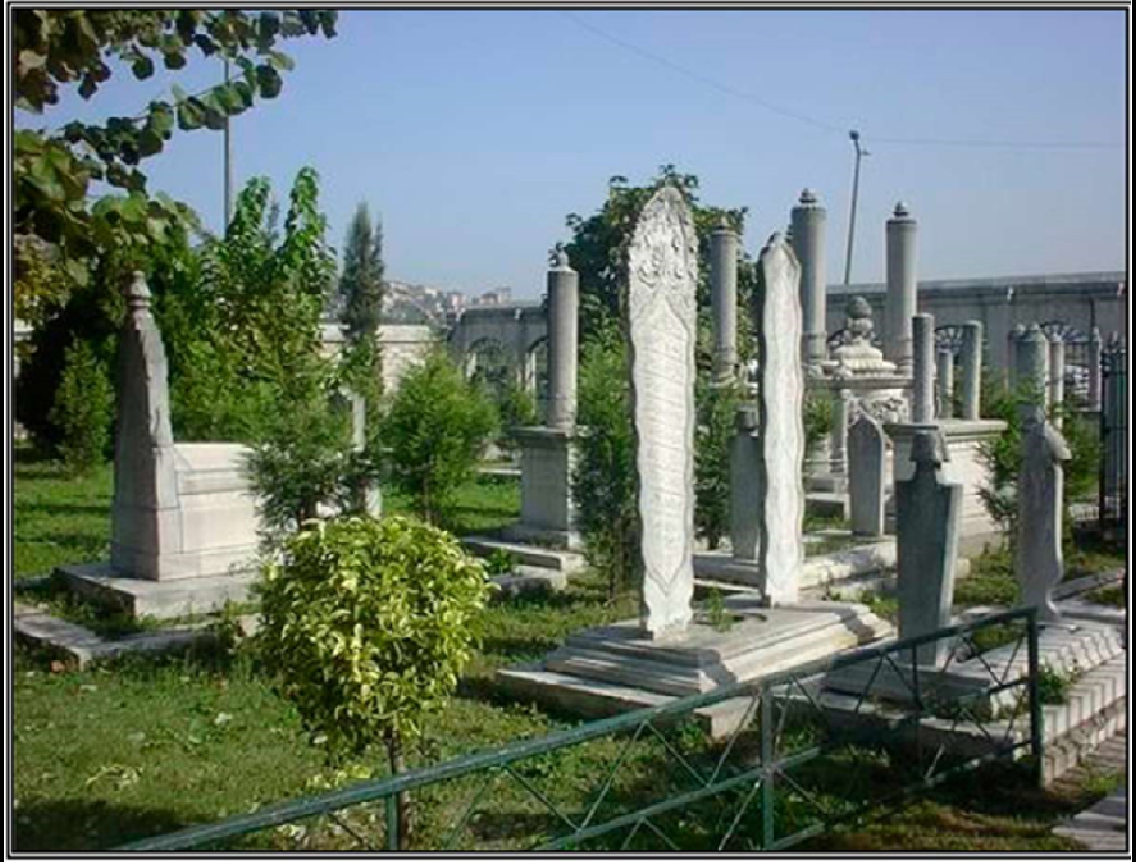

Şekil 4.30: Eyüp Meydanı

Kaynak : Eyüp Bld.Bşk. Basın Danışmanlığı

Şekil 4.31: Eyüp İlçesi Tarihi Görselleri

Kaynak : Eyüp Bld.Bşk. Basın Danışmanlığı

Geleneksel hale gelen ticaret fonksiyonun hareketlendirilmesi için eski oyuncakçılar çarşısı yeniden oluşturulmak istenmiş, Arasta adı verilerek yeni merkezi ticaret alanı ve ona bağlı meydanlarıyla ile açık kamusal alanların da hareketi hedeflenmiştir. Belediye gözetiminde oluşturulan zabıta evi, bebek odası, yemciler, seyyar satıcılar için tasarlanan büfeler mevcuttur.

Meydanın ve çevresinin düzenleme çalışmalarıyla, proje aşamasında Haliç kıyı şeridi sahil yolunun ana ulaşım arterlerinden çıkarılması, gezi ve dinlenme alanı olarak kullanımı planlanmıştır. Yani trafiğin akışının içinde kalsa da kıyı tamamen yayalaştırılmaya çalışılacaktır. Eyüp Camii civarında, Silahtar Ağa Caddesi'nin sol köşesinde bulunan Eyüp Hamamının ise yenileme çalışmaları devam ederek tamamlanması için yetkililer tarafından 2014 teslim tarihi olarak verilmektedir. Bölgenin eksiği olarak otopark sorununa çözüm amaçlı; Kurban Kesim Yerinin yakınında bir otopark alanının oluşturulma projesi üzerine çalışılmaktadır. Bu otopark alanına gelişimi adına katlı olarak proje ele alınmaktadır, çalışmalar devam etmektedir.

EYÜP SULTAN TÜRBESİ: Sultan 1. Ahmed Han, Sultan 1. Mahmud ve Sultan 3. Selim Han tarafından ve diğer padişahlardan bir kaçının Eyüp Sultan Türbesi'nin içinde ve ünlü hattatların kaleminden çıkmış levhalar da vardır.

Kesme küfeki taşından sağır ve kasnaksız olarak sekizgen kenarlı olarak inşa edilmiş olan kubbeli türbenin her cephesi, altta sivri boşaltma kemerli dikdörtgen biçimli, üstte ise sivri kemerli pencerelerle aydınlatılmıştır. İçi ve dışı 16. ve 17. yüzyılın en güzel çinileriyle süslenmiştir, ziyaret salonunda Hazreti Muhammed'in ayak izinin olduğu pano da vardır. 1730 Patrona İsyanına kadar türbede muhafaza edilen Sancak-ı Şerif, bu olayın ardından asilerin eline geçmemesi için saraya alınarak Hırka-ı Saadet Dairesi'ne konularak, türbede Sancak-ı Şerif'in kılıfları muhafaza edilmektedir. Sultan 3. Selim Sultan Abdülhamid Han ise türbenin kapı ve pencere kanatlarını yenilemiş, Sultan 2. Abdülhamid Han da tunç kapı kanatları önüne kendi eliyle yaptığı sedef kakmalı parmaklıklı kanatlar koydurmasıyla bilinmektedir (Şekil 4.32).

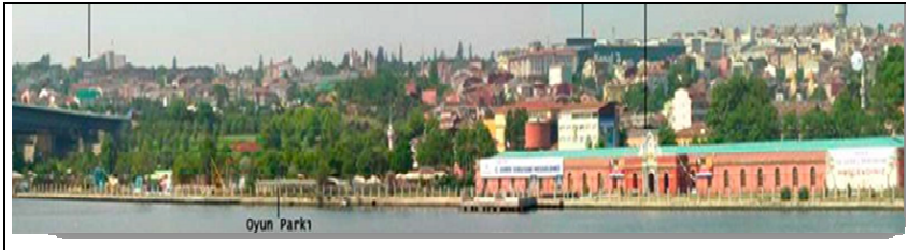
Şekil 4.32: Eyüp Sultan Hz. Türbesi

4.4.3. İskele Meydanı Ve Kıyı Şeridinin Düzenlenmesi

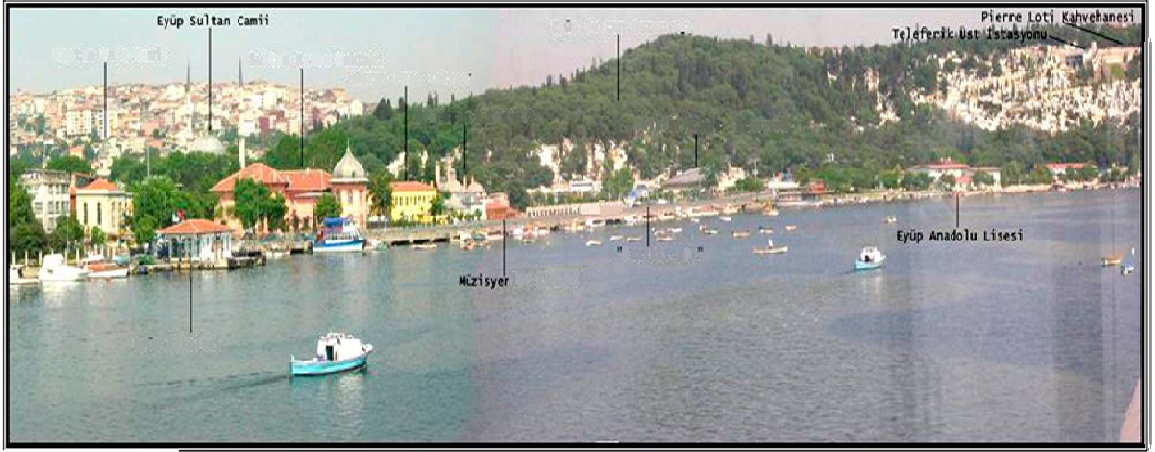
1996 yılında onaylanmış, Eyüp Camii ve Merkez Civarı Koruma Amaçlı İmar Planında Haliç kıyı şeridi düzenlemesinde, Feshane binasının yanında bir çocuk eğlence merkezi alanı onaylanmıştır ve faaliyete geçirilmiştir (Şekil 4.33) (Şekil 4.34). Bugün hala Eyüp'ü ziyaret edenlerin özellikle sünnet çocuklarının, ayrıca geleneksel şenliklere katılanlardan çocuklarının yoğun olarak ilgi gösterdiği bir eğlence merkezi olarak faaliyet göstermektedir.

Şekil 4.33: Haliç – Feshane Ön Görünüm

1987 yılında Oxford ve Cambridge dışında kürek yarışlarına, artık Haliçte de eğitim verilmekte, yarışmalar için eğlenceler düzenlenmekte, kitlelere hizmet sunulmaktadır.

Şekil 4.34: Eyüp Haliç Ön Görünüm

1/200 ölçekli Eyüp Camii ve Merkez Civarı Düzenleme Alanı Projesinde, Haliç'in bir su sporları merkezi hedefi desteklenmiştir. Eyüp iskelesi, 1913 yılında İtalyan Haliç şirketi tarafından yaptırılmıştır. İki yıl öncesine kadar, Haliç'in dolması nedeniyle kullanılmayan iskele, Haliç'in yoğun pisliğinin temizlenmesi ile yeniden kullanılabilir hale gelmiştir. Bostan İskelesi, yapılan sahil yolu ile birlikte kaldırılmıştır. Yeniden işlevselleştirilerek sosyal amaçlı planlanmıştır. kavuşturulması planlanmıştır. İskele civarında kahve, restoran, nargile salonları gibi alanlarla yaşayan hale getirilmiştir.

4.4.4. Restorasyon Ve Çevre Düzenlemeleri

Eyüp'te yapılan yenileme ve düzenlemeler son dönemde çok fazladır. Ama Osmanlıdan bugünlere ulaşmış sivil mimarlıktan örneklendirilmiş ahşap ve kargır yapılar vardır ve çoğunlukla şahıs mülkiyetindedir. 1/200 ölçekli planları yapılan yöresel düzenleme alanı sınırları içinde kalan tüm korunması gerekli eski eser olarak tescilli yapı ve yapı elemanları gibi sivil mimarlık örneklerinin de 1/100 ölçekli rolöve ve yenileme projeleri Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı'na yaptırılmış ve bu çalışma sonucunda bir konut tipolojisi çıkarılmıştır. Kamulaştırılan alan içinde kalan tarihi konutlar da Büyükşehir Belediyesi tarafından restore edilmiş ve yeni işlevler verilmiştir (Şekil 4.35).

Şekil 4.35: Restore Edilen Ahşap Konutlar

Kaynak : Eyüp Belediye Başkanlığı – Basın Danışmanlığı

Projelendirilen merkezi sokaklarda, asfaltlanmış ve yükseltilerek özelliğini yitirmiş olan taş sokakların, özellikle yayalaştırılan bölgede, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu onayı ile geleneksel kaplama malzemeleri ile yeniden inşa edilmiştir. Restore edilen ahşap binalar işlevsellik kazanmıştır, yeni faaliyet gösteren Şeker Hayat Atölyeleri, (Şekil 4.36) Down Sendromlu çocuklar, gençler ve ailelerin hizmetine girerek sosyal alanda görevlendirilmiştir. Eyüp Belediyesi liderliğinde, İstanbul Kalkınma Ajansı desteği ve Dost Yaşam Down Sendromu Vakfı ortaklığında sürdürülmekte olan bu güzel projenin amacı, Eyüp ilçesi ve çevresinde yaşayan Down

Sendromlu gençlerin mesleki eğitim alarak çalışma hayatına girmelerine imkân tanımak, böylelikle kendi ayakları üzerinde durabilen bireyler olmalarını sağlamaktır.

Şekil 4.36: Şeker Hayat Öğrencileri

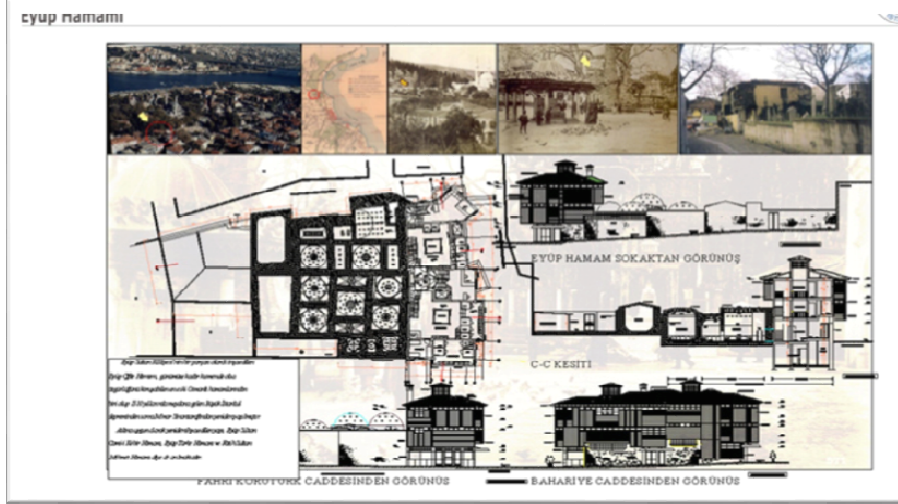

Kaynak : Eyüp Belediye Başkanlığı – Basın Danışmanlığı

Bu projeye 4.Yerel Yönetimler sempozyumun da 'Yaşanabilir ve Estetik Kentler' alanında ödül alınmıştır.

Restorasyon çalışmaları sonucunda tamamlanacak olan bir diğer yapı ise Eyüp Hamamıdır (Tablo: 6). Proje 'ye göre yenileme çalışması yapılırken halka büyük faydası olacak sosyal bir çalışmadan bahsedilmektedir. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'yle birlikte yürütülerek Eyüp Hamamı'nda hidroterapi merkezi kurulacak ve suyla tedavi adına örnek bir merkez olarak yer alabilecektir. Fakülteye ait Hidroterapi hocalarının da ders vereceği merkezde tasarım aşamasında buhar odaları, havuzlar, termal odalar yer alıyor. Eyüp Hamamı ve Hidroterapi Merkezinin 2014 yılının sonunda faaliyete geçmesi bekleniyor.

Şekil 4.37: Eyüp Hamamı Projesi

Kaynak : Eyüp Belediye Başkanlığı – İmar Ve Planlama Müdürlüğü

Bahariye Mevlevihane'si; H.1031 yılında Kaptan-derya ve dâmâd-şehriyârî (sonradan sadrazam) Ohrili Hüseyin Paşa tarafından Beşiktaş' da bugünkü Çırağan Sarayı'nın bulunduğu yerde yaptırılan, bir ara Saray'a bitişik Musahip Abdi Bey'in yalısına taşınmıştır. Sonraları H. 1286'da Maçka'da küflâd olunan Mevlevihane'ye taşınan ve oraya da bir kışlayı hümâyun inşasına gerekli görülmüştür. H. 1291-94 yılları arasında Eyüp Bahariyesinde yapılan yeni Mevlevihane'ye nakledilen bu dergâhın, İstanbul'un sanat, kültür ve irfan hayatında renkli hatıraları kalmıştır. Burada birçok değerli sanatkâr ve tanınmış şahsiyetler yetiştirilen Mevlevihane orijinaline uygun halde yeniden yapılmıştır (Tablo 4.7).

Şekil 4.38: Eyüp Bahariye Mevlevihane'si Projesi

4.5. TARİHİ EYÜP İLÇESİ İÇİN BİR KENTSEL YENİLEME YAKLAŞIMI

Durum incelemelerinde sıklıkla Gzft analizi yöntem olarak tercih edilmektedir. Eyüp İlçesi Tarihi Kent Merkezi ortamının şartlarının belirlenmesinde güçlü, zayıf yönleri, fırsat ve tehditleriyle tasnif edilmesinde çalışmaya yardımcı olacaktır. İlçe merkezi olarak güçlü yönler hedefe ulaşmada yönlendirecek, zayıf yönler ise aşılması gereken engeller olacaktır. Fırsatlar ve tehditler ise merkezin kontrolü dışında gerçekleşen avantajlar ve olumsuz unsurlardır. Eyüp Belediye Başkanlığı ve Tarihi Kent Merkezi açısından çalışmanın sonucu faydalı olacaktır.

4.5.1. Güçlü Yönler:

Anıtlar Kurulu ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi KUDEB Bünyesinde ortak proje üzerine çalışacak ekip birlikteliğinin ve güçlü iletişimin varlığı,
Eyüp Sultan Hz. Türbesi, Eyüp Sultan Külliyesi ve Camii bu merkezde bulunması ve yoğun ziyaretçi alması,
Pierre Loti Tepesinin sunduğu manzara fırsatı ve çekim gücü, .
Türk Kahvesi kültürünün Pierre Loti tepesinde gelenekselleşmiş olması ve somut olmayan bilgilerle UNESCO'nun temsili listesinde bulunuyor olması,.
2009 yılında Dünya Mirası zenginliği UNESCO tarafından dikkate alınan Mevlana yılı etkinlikleri kapsamında, Mevlevilik kültürünün ve Eyüp Otakçılarda bulunan Sertarikzade Tekkesinin bulunması ve Cerrahi dergâhı olarak Pazar günleri ziyaret edilmesi,.
Ramazan gibi çekim odaklı bir dönemin baş merkezlerinden olması,
Tarihi Kent Merkezinde bulunan Eyüp Mezarlığı ve ebedi misafirleri; Habeşistanlı Hacı Beşir Ağa'nın Kabri,
Kıbrıs Fatihî Lala Mustafa Paşa'nın Kabri,
Şeyhülislâm Ebus-suud Efendi'nin Kabri,
Sokullu Mehmed Paşa Türbesi,
Siyavuş Paşa Türbesi,
Şeyhülislâm Üryanizade Ahmed Esat Efendi Türbesi,
Mirimiran Mehmed Ağa Türbesi,
Ferhat Paşa Türbesi,
Sultan Mehmed Reşat Türbesi ve Mektebi,

Kaptanıderya Hasan Hüsni Paşa Türbesi ve Kitaplığı,
Sadrazam Hüsrev Paşa Tekkesi ve Kütüphanesi,
Adile Sultan ve Hüsrev Paşa Türbeleri,
Mihrişah Sultan Külliyesi Osmanlı ve Türk Kültürü açısından önem taşıyan eserlerin bulunması,

Tarihi Eyüp Bahariye Mevlevihane'si ve tadilatı devam eden Tarihi Eyüp Hamamı'nın sosyal kullanım imkânı,
Feshane Kongre Merkezi ve 3 Nikâh Salonu'na sahip bulunması,
Hazine arazisi ağırlıklı bir yerleşim alanı olması,
Planlara göre az katlı konutların yapılabilir olması,

4.5.2. Zayıf Yönler:

Eyüp Belediyesi Bünyesinde nitelikli ve eğitimli personelinin yetersiz sayıda olması,
Arşiv ve otomasyon sistemlerinin yetersizliği,
Bölgede ikamet eden halkın yeterli eğitim ve öğrenim seviyesinin bulunmaması,
Alanda yaşayanların sosyo – ekonomik ticari deneyimlerinin çeşitliliği,
Gelir düzeyi ile bağlantılı olarak alım gücünün düşük sayıldığı bir nüfusa sahip olması,
Feshane Kongre Merkezi ve Nikâh Salonunun ana cadde üzerinde bulunmasının trafik yoğunluğu getirmesi,
Yerli ve yabancı ziyaretçiler adına yönlendirici broşür, reklam ve rehber hizmetlerinin bulunmaması,

4.5.3. Fırsatlar:

İlçe merkezinin Haliç kenarında bir yürüyüş parkuru olması,
Doğal konumu ile İstanbul'un merkezinde olması,
Turizm açısından alanın eski kimliğini hatırlatan geleneksel alışveriş birimlerinin, oyuncakçılarının varlığı,
Vialand - Tema Park'ın varlığı .

4.5.4. Tehditler:

Deprem riski,

Büyük projeler ve alanın görsel yapısına olumsuz etki eden modern cam yapıların varlığı,

Bilinçsiz ziyaretçiler,

Parçacıkçı projeler ve hatalı yenileme uygulamaları

Yürürlükteki İmar Planlarına uygun olmayan yapılar,

Kıyı Kentlerimizde özellikle betonlaşma çok hızlı ilerlemektedir; doğal turistik değerlere zarar veren bir anlayışla, sosyal ve kültürel alanlara ilginin değersizleştiği, yaşam kalitemizi düşüren bir toplum olma yolunda ilerlemekteyiz. Kamu alanlarında bile artık sosyal tesis ve oyun parklarından çok kapalı alışveriş merkezleri yer almaya başlamıştır. Artık daha otantik, geçmişten günümüze bir geçit perde yansıtacak ve geleceğe izler bırakacak yapıtlar daha değerlidir. Sanal alem yerine yetişen çocuklarda sosyal birey olma yolunda iletişim açısından yeşil alanlar, parklar, müzeler, tiyatrolar, anıtlar kentin sorunlarının çözüme kavuşturulma yolunda önemli ve temel adımlardır.

Eyüp tarihi kent merkezi hem yerli hem de yabancı turist açısından oldukça dikkat çeken bir bölgedir. Manevi ziyaretgâh olmak bir yana eşsiz görsel güzelliğiyle ve sukut ortamıyla bir İstanbul'un en çok nüfus alan tepe noktalarından biridir. Bu nedenle; kurumsal politikalarla hâkim kararlar bir yana, birçok kişi ve kurum ile bütüncül ortak bir politika izlenmelidir. Belediyeler, Kent Konseyleri, Dernek ve Vakıflar, Hemşeriler, Sivil Toplum Örgütlerinin aktif katılımlarıyla ve kentlilik bilinciyle belirledikleri ortak projelere yer verilmelidir.

İBB. İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı (KUDEB.) Koruma Uygulama Denetim Bürosu Eyüp Ahşap Atölyesi bünyesinde ve İmar-Planlama Müdürlüğü açısından incelediğinde *1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı*, *1/1000 ölçekli* imar planlarıyla gerek Meclisin ve gerekse kamu yararına son dönemde aktif ve uyumlu projeler yürütmektedirler. Eyüp'ün tarihini ortaya çıkaracak, ilçe halkının yaşamına değer katacak, yasa ve yönetmeliklere uygun, ilçenin estetik, tarihi görünümüne değer katacak, fiziksel, ekonomik ve sosyal fayda sağlayacak projeler üretilmektedir.

Eyüp tarihi eserleriyle çok çeşitli ve değerli bir tarihi kent merkezidir. Bölge için öncelikli konu Turizm uygulamalarıdır, özellikle ilçe açısından uzun vadede bir getiri imkânı sağlamaktadır. İkincil sırada konutlar, yollar ele alınmalıdır.

Eyüp Kent Merkezi kullanımıyla, tarihi görselleriyle, mezarlıklarıyla, kent kimliğiyle, alt yapısıyla, PiyerLoti tepesiyle, mevcut konumu ve konutlarıyla tamamen kalıplaşmış bir alandır, bu nedenle yenileme süreci yoğun emek isteyen bir alandır ve dokusuna sadık kalacak estetik düzenlemeler olmalıdır.

Örneklendirerek değerlendirmek gerekirse;

Yerleşim, yaşam ve düzen açısından her şey birbiriyle bağlantılı olmalıdır. Yeni bir yaklaşım önerisi olarak ilçe düzenine uyumlu ve ekonomik anlamda ilçeye fayda sağlayacak ve ilçe turizmine renk katacak yerleşimler oluşturmalıdırlar. Seyyar satıcılar, sahaflar, simitçi, tatlıcı, gazete büfesi, el işleri vb. birimlerin tarihi kent merkezi içinde belli bir düzenle yer alması, bu faaliyetlerin Eyüp tarihi kent merkezine uygun şekilde tasarlanması gerekir. Dükkânların tahsisinde, kontrolünde, denetiminde siyasi rantlardan çok ihtiyaç sahipleri ve bölgeye uyumlu güvenilir kişilere imkân tanınmalıdır. Bu aşamada nitelikli yetkililere de ihtiyaç vardır. Adil, kentlilik bilincine sahip, sadece siyasetle iş yapmayacak, vatandaşa ve ilçeye hizmet derdinde olan namuslu insanlar aktif olarak görev almalıdırlar. Bu zihniyet de kişiler ne kadar çok artarsa çabaladığımız bu düzen için anlayışla bu günümüze daha iyi sahip çıkarak yarına daha iyi bir kent merkezi ve anakent düzeyde iyi bir Eyüp hatta İstanbul miras kalacaktır.

Siyasetin her dönemde, her eğitimde, her yaşta kişiyle ilgisi vardır ve olacaktır. Yönetim; maddi imkânlarla bazı statülere bırakılan fırsatlar olarak bakılmamalıdır. Eğitimli, kentlilik düzeyi yüksek, hedefi gerçekten bu şehre değer katmak olan hizmet bilincinde olan nitelikli insanlara yer almalıdır. Kentlerimizde, İlçelerimizde, idari kadrolarımızda yani siyasi bağlantılı tüm yönetim organlarında nitelikli insan sayısı ne kadar artarsa bağlantılı olarak kentin değeri de artacaktır.

4.6. BÖLÜM SONUCU

Eyüp'te uygulamaya konulan ve koruma amaçlayan imar planlarına göre projelerin özgün yanı; plan ve projeler arasındaki ortak kararların sonuçlandırılmış olmasıdır.

Bu sonucun başarıya ulaşmasındaki sağlam nedenler ise;

- a. Planın Eyüp Belediyesi içinde kurallara uyumlu olarak imar ve planlama müdürlüğü tarafından oluşumu sağlanmış olması ve projeler ile planın hedeflerinin ortaklaşa ele alınmış olması,
- b. Eyüp'ün tarihsel kimliğinin korunması sağlanırken, projelerle destekleyerek planın başarıyla kullanımını sağlanması,
- c. Koruma amaçlı planlar ile gelişimine ihtiyaç duyulan alanların oluşturduğu dinamik yapı.
- d. Kent merkezinde ikamet edenlerin ve yüzeysel kullanıcılarının kararlara katılımı ve yenilemeler için vatandaşlarında bilgilendirilerek, projelerle desteklenmeleri,

Projelerin gerçekleştirilirken özgün tarafı;

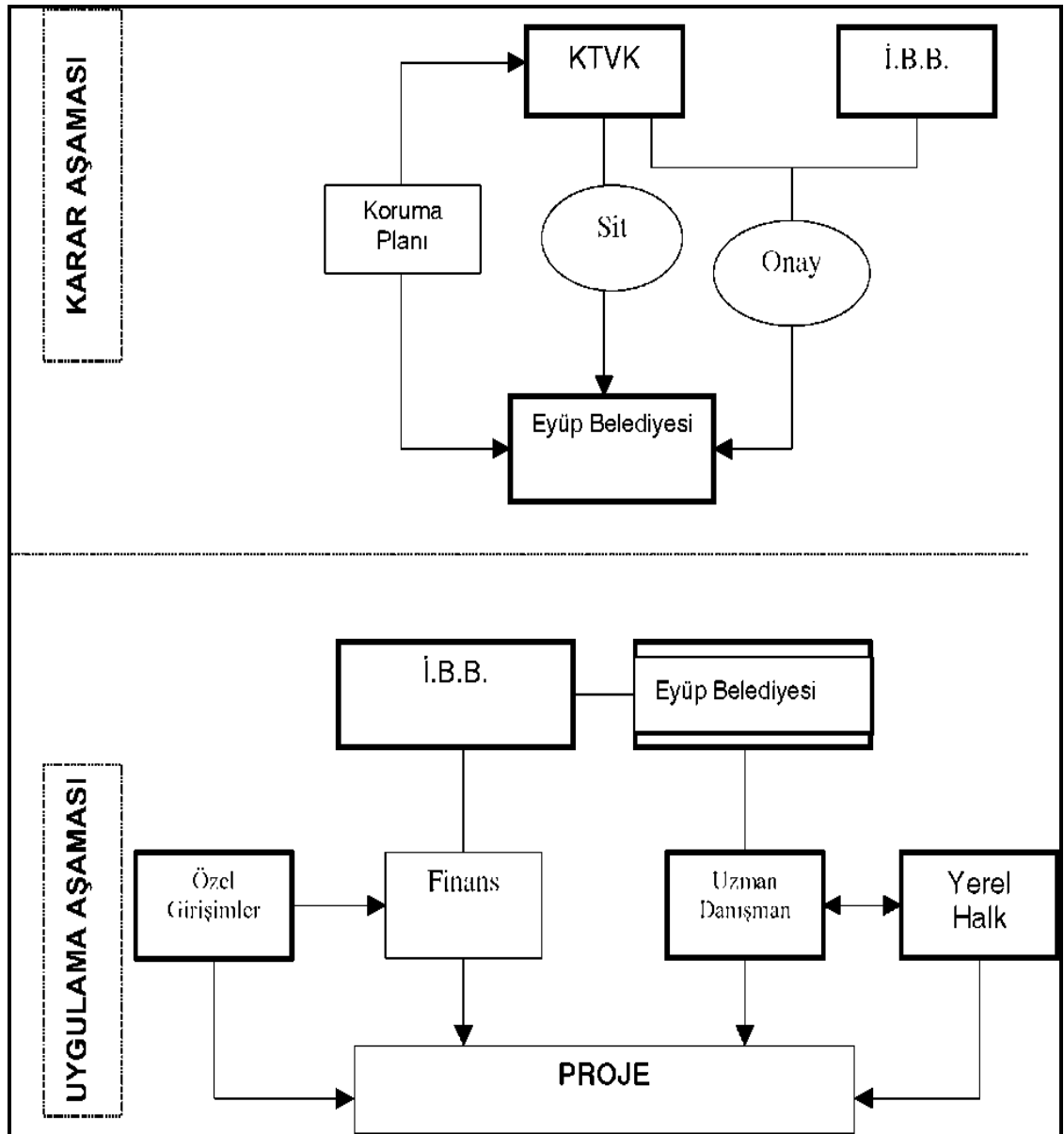
Eyüp'te uygulanan plan ve projelerin Eyüp Belediyesine ait kaynaklar ve kazançlarla gerçekleştirilmesi ana esastır. İstanbul Eyüp ilçesine ait plan ve projeler incelendiğinde kendi kendine yenileşme (self-regeneration) örneği olarak değerlendirilmektedir. Belediye, bireysel konut sahiplerini projelerle desteklerken, mal sahipleri ile yüz yüze anlaşmalarla tarihi kent kimliğine uygun koruma konusunda katılımlarını ve uyumlarını sağlamaya çalışmıştır. Proje alanlarından bir tanesinin içinde yapı adası, parselleri parçala olmak yerine birleştirilerek ortak bir proje hazırlanması sağlanmıştır. Sonuç olarak ise, merkeze ait bütünü yapı adasındaki tüm binalar restore edilmiştir, ayrıca ofis kullanımına ve ticari alanlara da kullanım imkânı oluşmuştur.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Eyüp'te yenileme çalışmalarına baktığımızda, Eyüp, tarihi bir sit alanıdır.

Projeler öncelikle karar aşamasında ilçenin kendi bünyesinde oluşturulmuştur, uygulama aşamasında ise yetkili kurumun onayı ile İstanbul Büyükşehir Belediyesinin desteğini ve Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma yasasına ve Yönetim Kurulu'nun alınan kararlarına bağlı olarak geliştirilmek istenmiştir (Tablo 5.1: Yenileme Süreci).

Şekil 5-1: Yenileme Süreci

Kaynak: Eyüp Belediye Başkanlığı

Kültür varlığımız olarak değer kazanan sivil ve mimari yapıların, tarihsel kent dokusunun korunarak, sürdürülebilirliği sağlanmış ve planlarda hedef alındığı görülmektedir. 1/50.000 ölçekli İstanbul kenti nazım plan raporunda da aynı zamanda bu tarihi alan, korunması gerekli konutları ve yerleşim alanı olarak yer almaktadır. Planın ve projelerin hedefleri de bu amacı destekleyen bir yapıdadır. Plana bağlı olarak geliştirilen projelerde, Eyüp'te sosyal, ekonomik, tarihsel, turizm ve mekânsal olarak sorunlarına çözümler getirerek, var olan potansiyel değerlerinin kazanımı ve arzu edilen yaşam kalitesinin arttırılmasına çalışılmıştır.

Eyüp ilçesine ait ticaret ve dini turizmin güçlendirilmesi sağlanarak, tarihi kent merkezi alanın aktif bir turizm merkezi haline getirilmesi hedef alınmıştır. Ve yeni alanların restore sonrası uygulanması aşamasında işlevsellikleri kazandırılmıştır.

Mevcut meydan, cami, türbe, hamam vs. yapıların iyileştirilmesi sağlanmıştır. Ve meydan çevresinde gerçekleştirilen sokak ve cephelerde iyileştirme çalışmaları, güzelleştirme çalışmaları daha iyi bir tarihi merkez oluşturulmaya çalışılmıştır.

Gzft analizi ve çalışma sonucundaki bilgilere dayanarak Eyüp Tarihi Kent Merkezinde;

- i. Eyüp Tarihi kent merkezinde turizm danışma büroları açılmalıdır, yer yön ziyaretgâh bilgisine dair tabelalar yer almalıdır,
- ii. Belediye bünyesinde yapılan restorasyon çalışmalarına hız verilerek, yetersiz altyapı ve üstyapı eksiklikleri tamamlanmalıdır,
- iii. Şehir turları şeklinde bilgilendirme ve çekicilik katacak programlar düzenleyerek, broşür tanıtım ve videolarla bölgenin kazandırılması gerekmektedir.
- iv. Kültür Turizmine önem katacak bir müze yer almalıdır.
- v. Yerel halkın veya bölgeye kültürümüze ait önemli değere sahip el sanatlarından olan dericilik, halıcılık ve, takı gibi üretimlerin sunulacağı otantik çarşının işlevlendirilerek düzenlenmelidir.
- vi. Ulaşım, taşıma ve yayalaştırma çalışmaları netlik kazanmalıdır.

Ayrıca;

Tarihi kent kimliğinin, bölgeye ait dokunun ve mimari yapıların korunması dışında Eyüp ilçesi için, engelli ve çocuk sosyal alanların oluşturulması, açık alanlarda aktivitelerin düzenli yer alması, Eyüp'ün İstanbul içinde kültürel merkez olarak sosyal değerinin artırılması için büyük bir hedeftir.

Türkiye'deki kentlerin yaşama hızlarını göz önüne aldığımızda, özellikle İstanbul'da göç sorunu son yıllarda oldukça düşük seviyededir. Ama çarpık kentleşme ve çabalarla önüne geçilmeye çalışılan gecekonduların dönüşümü daha hızlanmalıdır. Planlama ve kentsel yenileme sürekli devam etmektedir.

Sonuç olarak;

Eyüp Tarihi Kent Merkezinde ulaşılan aşama her şeyden öte okumakla bitiremediğimiz köklü tarihe sahip çıkmaktır. İnsanların kendini güvende hissederek yaşayacakları, iş yerleri, aktiviteler ile canlandırılmış, tarihi kent kimliğini öne çıkaracak projelerle (pansiyon, butik oteller, vb.) turizm eksenli bir kent merkezi hedeflenmesidir. Kentsel yenileme çalışmaları, başarıya ulaşarak ilerlese de sadece Tarihi Kent Merkezleriyle yeterli kalmıyor, bu noktada yerel yönetimin daha bütüncül planlama hedefleri doğrultusunda, kapsamlı bir anlayış ile geliştirilmelidir.

KAYNAKÇA

İstanbul Eyüp Belediye Başkanlığı
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü

Eyüp Belediyesi Stratejik Planı 2010- 2014

İstanbul Büyükşehir Belediyesi – İlçe Yatırımları
<http://application2.ibb.gov.tr/IlceYatirimlari/ilceler/EYUP.pdf>

Eyüp Yaşam Platformu [Http://Www.Eyup.Org](http://www.Eyup.Org),
Tarihi, Yaşamı, Sanat, Kültür, Hakkında, Resimleri

Kentsel Tasarım Çalışma Ve Uygulamaları”,
III. Eyüp Sultan Sempozyumu, 1999, Eyüp Belediyesi Yayınları, İstanbul

Eyüp’ü Planlamak, Z.YENEN, Eyüp Sempozyumu, Eyüp Belediyesi, İstanbul
[Http://Ekitap.Eyup.Bel.Tr:9600/Sempozyum/Eyup08/18_Zekiye%20Yenen.Pdf](http://Ekitap.Eyup.Bel.Tr:9600/Sempozyum/Eyup08/18_Zekiye%20Yenen.Pdf)

Eyüp, Dönüşüm Sürecinde Sosyal – Ekonomik – Mekânsal Yapı,
Z.YENEN, O. AKIN, H. YAKAR, (2000) Eyüp Belediyesi, İstanbul

Eyüp - Bir Semte Gönül Vermek, Ş.Türkmenoğlu 2005, Abc Kitabevi, İstanbul

Tarihi Kentler Birliği, Tarihi Mirası Koruma Proje Ve Uygulamalarını Özendirme Yarışması Raporu, 2012, İstanbul

Türkiye Turizm Stratejisi (2023) - Kültür Ve Turizm Bakanlığı, 2007, Ankara

Çocukların Sevinci Eyüp Oyuncaklarıydı, Yrd.Doç.Dr.Tosun Yalçınkaya,
5. Eyüp Sultan Sempozyumu Tebliğler Kitabı, Eyüp Belediyesi, 2002, İstanbul

[Www.Spo.Org.Tr](http://www.spo.org.tr) Planlama 2004/4

Tarihi Alanlarda Kentsel Yenileşme Eğilimleri ve Sultanahmet – Cankurtaran Örneği,
Gözde AĞARTAN, Mimar Sinan Üniversitesi, 2007, İstanbul

ERDEN D.(2003), *Kentsel Yenileşmede Bir Araç Olarak Dönüşüm Projeleri*,
Doktora Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi

Kentsel Dönüşüm: Neyin Dönüşümü? Isparta Kentsel Dönüşüm Projesi Örneği
Selim SÖZER (2008) Yerelsiyaset.com

Oyuncak Müzesi, Milliyet Gazetesi Çocuk Eki, 2003, İstanbul

KILIÇ, Füsun (1994). *Eyüp Oyuncakları*. İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 3, s.253.

Kentleşme Politikası, Ruşen KELEŞ, 1997, Ankara

Kentsel Yenileme, P.P.ÖZDEN, 2008, İmge Kitabevi, Ankara

Metropol Kent Merkezlerinde Çöküntüleşme Eğilimleri: İstanbul,
Yrd.Doç.Dr.Bülent ŞEN,
Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2012

Akşehir Tarihi Kent Merkezinin Korunmasında Yayalaştırmanın Etkinliğinin İrdelenmesi, Musa ERKOÇ, Selçuk Üniversitesi, 2008, Konya

Tarihsel Çevre Politikaları: Konya, M.TUNÇER,
Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2006, Konya

Seyahatname, Evliya Çelebi, Çeviren Zuhuri Danışman Cilt 2,
Zuhuri Danışman Yayınevi, Kardeş Matbaası, 1969, İstanbul

Modern Zamanlara Yenilen Oyuncak Sanayimizin İlk Markası: Eyüp Oyuncakları,
Hüseyin IRMAK, 2013, İstanbul, <http://www.Sanayicidergisi.Com>

Türkiye’de Kentsel Dönüşüm ve Haliç Örnekleme, Nihan ÖZTAŞ,
Mimar Sinan Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2005, İstanbul

Kentsel Dönüşüm Yöntemleri, Derya Karadağ, Arkitera.com, 2008, İstanbul
<http://v3.arkitera.com/g67-kentsel-donusum.html?year=&aID=793>

EKLER

EK:1 Eyüp İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Görev Tanımları

Amaç

MADDE 1

(1) Bu yönetmelik Eyüp Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü'nün kuruluş, görev, yetki ve çalışma usul ve esaslarını belirlemek üzere hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2

(1) Bu yönetmelik İmar ve Şehircilik Müdürlüğü'nün bütün iş ve işlemlerini kapsar.

Dayanak

MADDE 3

(1) 5393 sayılı Belediye Kanununun 49.maddesi gereği, 22.04.2006 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Norm Kadro İlke ve Standartlarına İlişkin esaslar gereği Eyüp Belediye Meclisininin 07.09.2006 tarih ve 145 sayılı kararı ile kurulmuş olan İmar ve Şehircilik Müdürlüğüne ait bu yönetmelik; 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Kanunu ve ilgili mevzuat hükümlerine istinaden hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4

- (1) Bu Yönetmelikte geçen;
- a) Belediye: Eyüp Belediyesi,
 - b) Büyükşehir: İstanbul Büyükşehir Belediyesi,
 - c) Encümen: Eyüp Belediyesi Encümeni,
 - d) Kaymakamlık: Eyüp Kaymakamlığı,
 - e) Meclis: Eyüp Belediye Meclisi
 - f) Müdürlük: İmar ve Şehircilik Müdürlüğü,
 - g) Personel: İmar ve Şehircilik Müdürlüğü personelini ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Teşkilat ve Bağlılık

Teşkilat

MADDE 5

(1) İmar ve Şehircilik Müdürlüğünün personel yapısı aşağıda belirtilen şekildedir

- a) Müdür
- b) Birim Yetkilisi
- c) Teknik Elemanlar (Mimar, Y.Mimar (Restoratör Mimar), İnşaat Mühendisi, Şekil Mühendisi, Jeoloji Mühendisi, İnşaat Teknikeri, vb.)
- d) Memurlar
- e) Sözleşmeli Memur
- f) İşçiler
- g) Diğer personelden oluşur.

(2) Müdürlüğün teşkilat yapısı aşağıdaki gibidir

- a) Müdür
- b) Kalem - Arşiv ve İdari Birim
- c) Ruhsat Birimi ve Denetim Birimi
- d) İskân Birimi
- e) Statik Birimi
- f) İmar Durum Bürosu
- g) Koruma Uygulama ve Denetim Bürosu(KUDEB)
- h) Arşiv Görevlileri
- i) Kalem Görevlileri
- j) Diğer Personel

(3) Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdari Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına İlişkin Esaslar çerçevesinde birimlerin hizmet alanları, görev ve sorumluluklarına paralel olarak ihtiyaç duyulan nitelik ve sayıda, iş ve işlemlerin daha etkin ve verimli yürütülebilmesi için birim amirinin talebi İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğünün teklifi ve Belediye Başkanının onayı ile kadro karşılığı olmaksızın hizmet gereği “Birim Yetkilileri” ve “Yönetici Yardımcısı” görevlendirilmesi yapılabilir.

(4) Birimlerin iç organizasyon yapılarının teşkili, söz konusu birimde görev yapmakta olan kadrolu Birim Yetkilileri dâhil olmak üzere Yönetici Yardımcısı ve Birim Sorumlusunun görev, yetki ve sorumlulukları ilgili birim amirinin teklifi ve bir üst amirin onayı ile gerçekleştirilecek bir iç düzenlemeyle geçerlilik kazanır.

Bağlılık

MADDE 6

(1) İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Belediye Başkanına veya görevlendireceği Başkan Yardımcısına bağlıdır. Başkan, İmar ve Şehircilik Müdürlüğüne ait görevi bizzat veya görevlendireceği kişi eliyle yürütür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Görev Yetki ve Sorumluluk - Müdürlüğün Görevleri

MADDE 7

(1) Kamu kurum ve kuruluşlarından, mahkemelerden gelen yazışma ve işlemleri yürütmek..

(2) Mahallen yapılan tetkikte ruhsatsız veya ruhsatına aykırı yapılara 3194 sayılı İmar Kanunu gereği yasal işlemleri yapmak

(3) 21.07.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 10,11 ve 57.maddelerine dayanılarak hazırlanmış olan ve 11.06.2005 tarih ve 25842 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 'Koruma, Uygulama ve Denetim Büroları, Proje Büroları ile Eğitim Birimlerinin Kuruluş, İzin, Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik' hükümleri gereğince başvuruları değerlendirilerek sonuçlandırmak.

(4) Kanun, yönetmelik ve İmar planlarına uygun imar durumu düzenlemek

(5) Kanun, yönetmelik ve İmar planlarına uygun hazırlanmış teklif mimari-statik projeleri onaylamak.

(6) Onayı biten projelerin vergi, resim ve harçlarının ödenmesinin sağlanması ve yapı ruhsatını düzenlemek.

(7) İlgili kanun ve yönetmelikler çerçevesinde yapı kullanma izin belgesi düzenlemek.

- (8)775 sayılı yasa kapsamında kalan yapılara ilgisi nedeniyle işlem ve yıkımların yapılmasını sağlamak amacıyla konunun Zabıta Müdürlüğü'ne iletilmesi ve ilgili müdürlükçe istendiği takdirde teknik eleman görevlendirmek.
- (9)Yapı denetim kuruluşları hak ediş raporları, yılsonu seviye tespit tutanakları ve denetçi, yapı denetim değişiklik tutanakları onaylanması.
- (10) E-posta ile ilgi kurumlardan ve şahıslardan gelen konulara bilgi verilmesi.
- (11)Tespit ve gelen ihbarlar can ve mal emniyeti açısından metruk durumdaki binalara statik düzenlenerek gerekli yasal işlemin yapılması.
- (12)Ruhsat alarak devam eden inşaatlara temel ve temel üstü vizelerin verilmesi. Kanun, yönetmelik ve imar planlarına uygun imar durumu düzenlemek.
- (13)İlgili kanunun mevzuat dâhilinde güçlendirme ruhsatı, tadilat ruhsatı ve yıkım ruhsatı düzenlenmesi.
- (14)Kat irtifak onaylarının yapılması.
- (15) 21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 10, 11 ve 57. maddelerine dayanılarak hazırlanmış olan ve 11.06.2005 tarih ve 25842 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “*Koruma, Uygulama ve Denetim Büroları, Proje Büroları İle Eğitim Birimlerinin Kuruluş, İzin, Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik*” hükümleri gereğince başvuruları değerlendirerek sonuçlandırmak,
- (16)İçişleri Bakanlığı, Bayındırlık Bakanlığı, İstanbul Valiliği ve İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığından gelen müfettişlere inşaatlarla ilgili olarak dosya hazırlanması.
- (17)4708 sayılı yasaya göre bölgemizde çalışan Yapı Denetim şirketlerinin yapı denetiminde çalışan mühendislerinin her inşaat için ayrı ayrı olarak sicil durum belgelerinin verilerek ilgili Bakanlığa iletilmesi.
- (18)Cezai ve adli işlemlerin yapılması gereken yapılar ve inşaat faaliyetlerin ilgilileri hakkında Belediyemiz Hukuk İşleri Müdürlüğü'ne ve gerekli kurumlara gerekli yazıları yazmak
- (19)3194 sayılı İmar Kanununun 32. maddesi gereği yıkım alınmış encümen kararlarının uygulanması için gerekli metrajların hazırlanıp ilgilisi nedeniyle Fen İşleri Müdürlüğü' göndermek.

(20)İş bu yönetmelikte belirtilmiş olan müdürlüğün yetki ve sorumluluğundaki İmar ile ilgili her türlü müracaatı ve şikâyeti kanun ve yönetmeliklerde verilen süre içerisinde değerlendirerek sonuçlandırmak

Müdürlük Yetkisi ve Bağlı Olduğu Kanunlar

MADDE 8

(1) İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, bu yönetmelikte sayılan görevleri 5393 sayılı Belediye Kanununa göre Belediye Başkanınca kendisine verilen tüm görevleri kanunlar çerçevesinde yapmaya yetkilidir.

(2) İmar ve Şehircilik Müdürlüğü çalışmalarını;

a) 3194 sayılı İmar Kanunu,

b) 4708 sayılı Yapı Denetim Kanunu,

c) 775 sayılı Gecekondu Önleme Bölgesi Yasası,

d) 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu,

e) 2863-5226 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası,

f) Türk Ceza Kanunu'nun184.maddesi,

g) 2805-2981-3290 sayılı Yasa,

h) Yukarıda bahse konu kanunlara ait yönetmelik ve ilgili, Bakanlıklardan gelen genelge ve tamimler

Müdürlüğün Sorumluluğu

MADDE 9 (1) İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Belediye Başkanınca verilen ve bu yönetmelikte tarif edilen görevler ile ilgili yasalarda belirtilen görevleri gereken özen ve çabuklukla yapmak ve yürütmekle sorumludur.

Müdürün Görev, Yetki ve Sorumluluğu

MADDE 10

(1) İmar ve Şehircilik Müdürlüğünü Başkanlık Makamına karşı temsil eder.

(2) Müdürlüğün yönetiminde tam yetkili kişidir. Müdürlüğün her türlü çalışmalarını düzenler.

(3) İmar ve Şehircilik Müdürlüğünün harcama yetkisi ve müdürlük personelinin 1.sicil ve disiplin amiridir.

- (4) İmar ve Şehircilik Müdürlüğü ile diğer Müdürlükler arasında koordinasyonu sağlar.
- (5) Yasalarla verilen her türlü ek görevi yapar.
- (6) 3194 sayılı İmar Kanununun 42.ve 32. maddelerine göre tanzim edilen yapı tatil tutanakları ile eki olan raporla birlikte dosyayı Belediye encümeninin gerekli işlemlerden sonra sevkini sağlar.
- (7) 3194 sayılı İmar Kanununun 32.ve 42. (aynı sayılı kanunun 28.33.34.39.40.madde) maddelerine göre alınmış olan Belediye encümeni Kararlarını gerekli işlemlerin yapılması için ilgili şahıs, müdürlük makamı ve kurumlara gönderilmesini sağlar

Yapı Denetim Biriminin Görev, Yetki ve Sorumluluğu

MADDE 11

- (1) Ruhsat ve tanzim edilen yapıların ruhsat ve eklerine Fen ve Sanat kaidelerine uygun olarak inşa edilmesini denetlemek amacı ile 4708 sayılı denetim yasası çerçevesinde standart yapılaşmayı sağlamak.
- (2) Ruhsat ve eklerine Fen ve Sanat kurallarına uygun olarak inşa edilen denetlenen tüm seviyelerde olumlu sonuç alınan yapılara, yapı denetim firmalarının sorumluluk imzaları alınarak, yapının (%100) seviyesinde tamamlandığında “İş bitirme” tutanaklarını hazırlanması.
- (3) Ruhsat ve eklerine aykırı inşa edilen ve ruhsatsız inşaat edilen yapılara ilgili yasalar çerçevesinde yapı tatil tutanakları düzenlenerek, yasal süresi sonunda Belediye Başkanlığı, Belediye Encümenine sunularak yıkım ve para cezası kararlarını aldırarak, konu ile ilgili yasal yazışmaları takip etmek.
- (4) İmar yasası gereği yıkım kararı alınan yapıların alt yapı tesislerinden faydalandırılmaması hususunda ilgili kurumlara bilgi aktarılması ve Fen İşleri Müdürlüğü'ne gereğinin yapılması için yıkım kararlarına ait metrajların çıkarılıp gönderilmesi
- (5) Yasal işlemleri tamamlanan ancak işgal edilen yapıların işgalden arındırılması ve yasal olmayan inşaatların çalıştırılmaması için Zabıta Müdürlüğü' den talepte bulunmak.
- (6) 5216 sayılı Büyükşehir Belediye yasasınının 11. maddesi kapsamında teknik destek alınarak yapılan yıkımlarda katılım sağlanarak işlemlerin takibini yapmak

(7)Yıkımlar esnasında ilgili kurumlara bilgi aktarılarak söz konusu yıkımı yapılacak yapıların altyapı kamu tesislerinin iptal edilmesi talebini yapar ve de güvenlik sağlık gibi diğer hususlarda organizasyonu sağlar.

(8) Devletin Hüküm ve tasarrufu altında bulunan arsa ve arazilerde veya özel-tüzel kişilere ait alanlarda izinsiz inşa edilen yapıların tespitinin yapılarak 775 sayılı yasanın ilgili maddelerinin uygulanması konusunda Zabıta Müdürlüğünce gereğinin yapılması. İçin gerekli teknik yardımda bulunulması.

(9) İlgilileri tarafından yıkılmak istenen yapılara mevzuata göre yıkım ruhsatı tanzim etmek.

(10) İlçe sınırları içerisinde bulunan ve yıkılacak derecede tehlikeli olan yapıların tetkiki ve tebliğlerinin takibi ve 3194 sayılı yasanın 39. maddesine göre Encümen Kararı alınarak tehlikeli yapıların yıkımını sağlamak.

(11) Görev ve yetki alanları ile ilgili Büyükşehir Belediye Başkanlığı ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile yazışmaları yürütmek.

(12) Mahkemelerden talep edilen proje bilgilerinin veya uygulamanın yerinde tetkik edilerek ilgili mahkemelere rapor olarak aktarılmasını sağlamak ayrıca; Hukuk İşleri Müdürlüğünden talep edilen teknik görüşlerin hazırlanarak ilgili Müdürlüğün savunma kriterlerine katkı sağlamak

(13) Müdürlüğümüze direkt olarak iletilen dilekçeler, Halkla ilişkiler tarafından iletilen yazılı form ve e-mail iletilerinin değerlendirmesinin yapılarak yasal işlemlerini yürütmek ve çözümlerini üretmek.

(14) Mevcut yapıların güzel görünümünü oluşturarak yapılar arasında uyum sağlamak amacı ile dış cephe iyileştirme programlarının hazırlanması gerekli tebligatların hazırlanması ve etaplar halinde hayata geçirilmesinin sağlanması.

(15) Deprem, yangın, su baskını yer kayması(heyelan) gibi afetlerde, 7269 sayılı umumi hayata müessir afetler dolayısıyla alınacak tedbirler yapılacak yardımlara dair kanun gereği ve 5216 sayılı yasa gereği yasal, işlemlerin başlatılarak gerekli koordinasyonun sağlanması çalışmaların sonuçlandırılması ile ilgili gerekli katkının sağlanması.

MADDE 12 (A) Ruhsat Birimi

(1) Tekniğine uygun hazırlanan mimari projeleri inceleyip onaylamak.

- (2) Yıkım Ruhsatı düzenlemek.
- (3) Kat İrtifakı ile ilgili işlemleri yapmak.
- (4) Talep halinde suret tasdiki yapmak.
- (5) Projesine uygun, iş bitirme belgesi almış binaların müracaat halinde iskân işlemlerini tamamlamak.
- (6) Müdürün vereceği görev alanı ile ilgili benzeri işleri yapmak.
- (7) Vatandaşlardan intikal eden şikâyet konularını inceleyerek gereğini yapmak.
- (8) Muvakkat inşaat ruhsatı vermek.
- (10) Gerektiğinde irtifak hakkı tesisi kurmak.
- (11) Onaylanan ve evrakları tamamlanan her türlü proje için ruhsat düzenlemek.
- (12) Müdürün vereceği görev alanı ile ilgili benzeri işleri yapmak.
- (13) Yapı ruhsatının eki olan her türlü Elektrik, Mekanik, Tesisat ve Isı yalıtım projelerinin ve vizelerinin incelenerek onaylanması
- (14) Yapı kullanma izni verilecek binaların ısı yalıtım, elektrik ve mekanik tesisat yönünden projelerine uygunluğunun kontrolü

MADDE 12 (B) İskân ve Statik Birimi

- (1) Onaylı Mimari Projesine göre hazırlanmış statik projelerin mimari proje uygunluğunu yasa ve yönetmelikler doğrultusunda kontrol etmek ve onaylamak.
- (2) İskân müracaatı olan binaların projeye uygunluğunu kontrol ederek, Ruhsat Birimi, Yapı Denetim Birimi ile koordineli olarak iskân verilmesini sağlamak.
- (3) Vatandaş müracaatları halinde binaları statik yönden değerlendirerek gereğini yapmak ve vatandaşa bilgi vermek.
- (4) Hazırlanmış olan güçlendirme projelerini incelemek ve ilgili yasa ve yönetmelikler çerçevesinde onaylamak.
- (5) Müdürün vereceği görev alanı ile ilgili benzeri işleri yapmak.

MADDE 12 (C) İmar Durumu Birimi

- (1) Kanun, yönetmelik ve İmar planlarına uygun imar durumu düzenlemek
- (2) E-posta ile ilgili kurumlardan ve şahıslardan gele imar durumu talepleri hakkında bilgi verilmesi.

MADDE 12 (D) Koruma, Uygulama ve Denetim Bürosu (KUDEB)

- (1) Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında yapılacak olan tadilat ve tamirat uygulamaları öncesinde yapıyı incelemek ve yapılacak onarıma ilişkin koşulların belirtildiği onarım ön izin belgesini düzenlemek,
- (2) Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları, bunların koruma alanları ve sit alanlarında, tadilat ve tamiratların; özgün biçim ve malzemeye uygun olarak gerçekleştirilmesini denetlemek, uygun bulunanlara onarım uygunluk belgesi düzenlemek,
- (3) Tadilat ve tamirat kapsamında başlanılan onarımlarda esaslı onarım gereğinin saptanması durumunda onarımı durdurarak konuyu belgeleriyle koruma bölge kurulu müdürlüğüne iletmek,
- (4) Taşınmaz kültür ve tabiat varlığı parseline bitişik parsellerde ve koruma alanlarında yer alan ve yürürlükteki yasal düzenlemelere göre ruhsatı bulunan tescilsiz taşınmazlardaki tadilat ve tamirat uygulamalarına, varsa koruma amaçlı imar planı koşulları da dikkate alınarak izin vermek ve denetlemek,
- (5) Koruma bölge kurulları tarafından uygun görülen koruma amaçlı imar planlarının plan hükümleri çerçevesinde uygulanmasını denetlemek,
- (6) Koruma bölge kurulları tarafından onaylanmış rölöve, restitüsyon ve restorasyon projelerine ilişkin uygulamaları denetlemek, projesine uygun tamamlanan uygulamalar için kullanma izin belgesi düzenlemek,
- (7) Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile bunların korunma alanlarında Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları, koruma bölge kurulu kararlarına aykırı ve ruhsatsız olarak yapılan inşaatlar ile koruma amaçlı imar planlarında, plana; sitlerde, sit şartlarına aykırı olarak inşa edilen yapılar hakkında imar mevzuatına göre gerekli işlemleri yapmak, uygulamayı durdurarak konuyu belgeleriyle koruma bölge kurulu müdürlüğüne iletmek,
- (8) Tescilli kültür varlıklarının mail-i inhidam olmaları halinde can ve mal güvenliğinin sağlanması için gerekli işlemleri yaparak durumu koruma bölge kurulu müdürlüğüne iletmek,
- (9) Maliki bulunduğu taşınmaz kültür varlığının onarımını gerçekleştiremeyecek durumda olan maliklere ilgili idarelerce yapılacak mali yardımlar ile ilgili düzenlemeleri gerçekleştirmek,

10) Maliki bulunduğu taşınmaz kültür varlığının onarımını gerçekleştiremeyecek durumda olan maliklere ilgili idarelerce yapılacak teknik eleman yardımında doğrudan görev almak ya da bu görevi üstlenenleri denetlemek,

(11) 21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile 3.5.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununa aykırı uygulamaların tespiti halinde ilgili idareye bildirimde bulunmak.

Şehircilik Bürosu;

Bir şef, yeterince Raportör, memur, yardımcı hizmetler elemanı ile işleri takip eder.

Görevleri;

(1) İstanbul İmar Yönetmeliği ve ilgili kanunda Belediyeler binaların cepheleri ile ilgili şehircilik estetik yönünden kurallar getirebilir (dış cephe estetiği, boya ve kaplamaları ile çatının malzemesini ve rengini belirlemeye yetkilidir. Bu yetki daha önce yapılmış binalar içinde kullanılabilir) dendiğinden bu işlemlerin yürütülmesinin sağlanması.

(2) Eyüp Belediye sınırları içinde 5393 sayılı kanun, 6306 sayılı yasa ve ilgili kanunlar gereği riskli alan ilan edilen alanlarda riskli yapıları tespit etmek veya riskli yapılarını tespit ettiren vatandaşların dönüşümlerinin sağlanmasında yardımcı olmak.

(3) Eyüp Belediye sınırları içerisinde 775 sayılı yasa uyarınca Gecekondu Önleme Bölgesi ilan edilen alanlarda, hak sahiplerinin tespiti, taşınmazların değerlerinin belirlenmesi, hak sahipleri ile kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması.

Kalem - Arşiv ve İdari Biriminin Görev, Yetki ve Sorumluluğu

MADDE 13

(1) İmar ve Şehircilik Müdürlüğünden geçerek müdürlüğe gelen evrakları kayda almak.

(2) Kayda alınan evrakları varsa arşiv evveliyatı ile birleştirerek havalesi yapıldıktan sonra ilgili kişiye iletmek veya tebliğini yapmak.

(3) Yapı Ruhsatı, Yıkım Ruhsatı, Geçici inşaat ruhsatı, yapı kullanma izni ile ilgili evraklar tamamlandıktan sonra belgeleri düzenleyip imzalara sunup, onaylandıktan sonra çıkışının yapılmasını sağlamak ve ilgililerine vermek.

- (4) Proje müelliflerince sunulan projelerin tescillerinin yapılmasını sağlayarak, onaya sunulmasını sağlamak.
- (5) Diğer müdürlükler ve Belediyemiz dışındaki kurumlarla olan yazışmaların düzenlenmesini takip etmek, kayıtlarını tutmak, ilgili kurumlara ulaştırmak üzere ilgili birimlere zimmet karşılığı teslim etmek.
- (6) Tüm evrakların düzenlenmesi, dosyalanması ve arşivlenmesini sağlamak.
- (7) Müdürün vereceği görev alanı ile ilgili benzeri işleri yapmak.
- (8) Personelin özlük işlerini yapmak.
- (9) İmar Müdürlüğünün bütçesini düzenlemek.
- (10) Demirbaşların kontrolünü yapmak.
- (11) Taşınmazlarla alakalı (gerektiğinde) ihale işlerini yapmak.
- (12) 5018 sayılı kanununun 61. 62. maddesi gereği harcama gideri evraklarını düzenlemek.

Birim Yetkilisinin Görev, Yetki ve Sorumluluğu

Madde 14

- (1) Görevi gereği kendine havale edilen işleri mevzuat esasına göre yapar veya yaptırır.
- (2) İşlerini plan ve programa bağlayarak iyi bir şekilde yapılmasını vaktinde bitirilmesini sağlar.
- (3) Emrindeki personele iş dağıtımını yaparak onlara görev verir ve sonuçlarını alır.
- (4) Personelin durumunu takip ve kontrol ederek kontrol altında bulundurur.
- (5) İş yerinin emniyetini sağlayacak tedbirler alır veya aldırır.
- (6) Biriminden ayrılacak veya görev yeri değişecek olan personelin zimmetinde bulunan iş ve evrakları müşterek bir zabıt ile teslimini sağlar.
- (7) Birime gelen evrakı ilgili personele direktif vererek yaptırır, takip eder, evrakın gerekli sürede çıkışını sağlar.
- (8) Personelin devamı ve mesai durumlarını kontrol eder.
- (9) Birim yetkilisi resmi yazıların hazırlanmasını, genelge esasların göre tanzim ederek veya ettirerek işleme koyar.
- (10) Müdür tarafından verilen görevleri müdür adına yürütür.
- (11) Birimine ait iş ve işlemlerden müdüre karşı sorumludur.

Teknik Personelin Görev, Yetki ve Sorumluluğu

MADDE 15

(1) Müdürlüğün görev ve sorumluluğu dâhilindeki teknik işleri yapmak ve takip etmekle yetkili ve sorumludur.

(2) Birim yetkilisinin verdiği görevleri yapmakla sorumludur.

Daktilo Memurunun Görev, Yetki ve Sorumluluğu

MADDE 16

(1) Birim raportörleri, birim yetkilisi ve müdür tarafından verilen yazıları resmi yazışmalara ait yönerge esaslarında geciktirmeden hatasız olarak yazmak.

(2) Birimdeki diğer işlerle ilgili birim yetkilisinin vereceği görevleri yerine getirmek.

Arşiv Memurunun Görev, Yetki ve Sorumluluğu

MADDE 17

(1) Müdürlüğe giren ve çıkan tüm evrakların işlem dosyalarını tanzim eder ve muhafazasını sağlar, gerekli hallerde dosyaların takibini yapar.

Kalem Kayıt Memurunun Görev, Yetki ve Sorumluluğu

MADDE 18

(1) Müdürlüğe giren tüm evrakları kayda almak, varsa evveliyatıyla birleştirmek üzere arşive göndermek, İşlemi bitmiş olan evrakın çıkışını yapmak, zimmet karşılığı vatandaşa veya ilgili birime teslim etmek.

(2) Birimdeki diğer işlerle ilgili birim yetkilisinin vereceği görevleri yerine getirmek.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Görev ve Hizmetlerin İcrası - Görevin Alınması

MADDE 19

(1) Daktilo ve kâtipler dışında kalan Müdürlüğün tüm elemanlarına verilen belgeler dosyalar ve tüm işler zimmet defterine kaydedilerek ilgisine verilir.

Görevin Planlanması

MADDE 20

(1) İmar ve Şehircilik Müdürlüğündeki iş ve işlemler müdür tarafından düzenlenen plan dâhilinde yürütülür.

Görevin Yürütülmesi

MADDE 21

(1) Müdürlükte görevli tüm personel, kendilerine verilen görevleri yasa ve yönetmelikler doğrultusunda gereken özen ve süratle yapmak zorundadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

İşbirliği ve Koordinasyon - Müdürlük Birimleri Arasında İşbirliği

MADDE 22

(1) Müdürlük dâhilinde çalışanlar arasında işbirliği ve koordinasyon, Müdür tarafından sağlanır.

(2) Müdürlüğe gelen tüm evraklar toplanıp konularına göre dosyalandıktan sonra müdürlüğe iletilir.

(3) Müdür, evrakları gereği için ilgili personele tevzi eder.

(4) Bu Yönetmelikte adı geçen görevlilerin ölüm hariç herhangi bir nedenle görevlerinden ayrılmaları durumunda görevleri gereği yanlarında bulunan her türlü dosya, yazı ve belgeler ile zimmeti altında bulunan eşyaları bir çizelgeye bağlı olarak yeni görevliye devir teslimini yapmaları zorunludur. Devir – teslim yapılmadan görevden ayrılma işlemleri yapılamaz.

(5) Çalışanın ölümü halinde, kendisine verilen yazı, belge ve diğer eşyalar birim amirinin hazırlayacağı bir tutanakla yeni görevliye teslim edilir.

Diğer Kurum ve Kuruluşlarla Koordinasyon

MADDE 23

(1) Müdürlükler arası yazışmalar Müdür'ün imzasıyla yürütülür.

(2) Müdürlüğün, Belediye dışı özel ve tüzel kişiler, Valilik, Büyükşehir Belediyesi, Kamu Kurum ve Kuruluşları ve diğer şahıslarla ilgili gerekli görülen yazışmalar; Müdür

veya Başkan Yardımcısının parafı, Belediye Başkanının veya yetki verdiği Başkan Yardımcısının imzası ile yürütülür.

ALTINCI BÖLÜM

Evraklarla İlgili İşlemler ve Arşivleme

Gelen Giden Evrakla İlgili Yapılacak İşlem

Madde 24

- (1) Müdürlüğe gelen evrakın önce kaydı alınır. Müdür tarafından ilgili personele havale edilir. Personel evrakın gereğini zamanında ve noksansız yapmakla yükümlüdür.
- (2) Evraklar ile ilgili personele zimmetle ve imza karşılığı dağıtılır. Gelen ve giden evraklar ilgili kayıt defterine sayılarına göre işlenir, dış müdürlük evrakları yine zimmetle ilgili Müdürlüğe teslim edilir. Müdürlükler arası havale ve kayıt işlemleri elektronik ortamda yapılır.

Arşivleme ve Dosyalama

MADDE 25

- (1) Müdürlüklerde yapılan tüm yazışmaların birer sureti konuşlarına göre tasnif edilerek ayrı klasörlerde saklanır.
- (2) İşlemi biten evraklar arşive kaldırılır.
- (3) Arşivdeki evrakların muhafazasından ve istenildiği zaman çıkarılmasından arşiv memuru ve ilgili amir sorumludur.

YEDİNCİ BÖLÜM

Denetim, Personel Sicil ve Disiplin Hükümleri

MADDE 26

- (1) İmar ve Şehircilik Müdürü tüm personelini her zaman denetleme yetkisine sahiptir.
- (2) İmar ve Şehircilik Müdürü 1. Sicil Amiri olarak disiplin mevzuat doğrultusunda işlemleri yürütür.
- (3) İmar ve Şehircilik Müdürlüğünde çalışan tüm personelin izni, rapor, derece ve kademe ilerlemesi, ödüllendirme ve cezalandırma vb. işlemlere ilişkin belgeleri kapsayan gölge dosya tutulur.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Yönetmelikte Hüküm Bulunmayan Haller

MADDE 27

(1) İş bu yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde yürürlükteki ilgili mevzuat hükümlerine uyulur.

Yürürlük

MADDE 28

(1) Bu yönetmelik Belediye Meclisinin kabulü tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 29

(1) Bu yönetmelik hükümlerini Belediye Başkanı yürütür.

EK:2 Basından Eyüp Sultan Cami Restorasyon Haberi

Eyüp Sultan Camii'ne Üç Boyutlu, Lazerli Röleve...

Tarihi, kültürü ve dini görevi göz önüne alırsak İstanbul'un en önemli ilçelerinden olan, Mekke, Medine ve Kudüs'ten sonra İslam coğrafyasında en fazla ziyaretçi akınına uğrayan Eyüp Sultan Camii, röleve çalışmaları tamamlanmıştır. Projeyi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı Bimtaş adlı şirket yürütmüştür.

Eyüp'ün yüzyıllardan bu yana Eyüp Sultan Hazretleri'nin manevi iklimi altında huzurun, mutluluğun ve ibadetin merkezi olduğunu vurgulayan Eyüp Belediye Başkanı İsmail Kavuncu, "Sadece ülkemiz için değil tüm İslam âlemi için son derece önemli olan Eyüp Sultan'ı, türbesiyle camisiyle, meydanıyla ve çevresindeki tarihi, kültürel eserleriyle muhteşem bir silüete kavuşturuyoruz... Peygamberimizin mihmandarı Eyüp El Ensari Hazretleri'nin metfunu olduğu İlçemizi ziyaret eden konuklarımızın, ibadetlerini gerçekleştirirken sıkıntı yaşamaması için gereken tüm çalışmalar yapıldı" diyerek yapılan restorasyonu sonucu basında açıklamalara yer vermiştir. Eyüp Sultan

Meydan'ın seccade boyutunda beyaz Uşak mermerleriyle kaplanarak, iç avlularıyla birlikte 2bin 600 metrekare alan yenilenmiştir.

Kısacası Tarihi Meydan artık pırıl pırıl, zeminleri yenilendi, Cami avlusu, Meydan Cuma, Cumartesi ve Pazar günleri özel halılarla kaplatılıp, her gün sabunlu sularla yıkıyor, gülsuları serpilir durumda... Gelen konukların sıkıntı çekmeden ibadetlerini rahat bir şekilde gerçekleştirmeleri sağlanmaya çalışılmıştır.

Yenileme projesine bağlı kalınarak Meydandaki Fahri Korutürk Caddesi de restore edilmiş; kentlerdeki gelişmişliği ferahlığı yansıtmaktadır. Çalışmalar sonucunda Eyüp Sultan Meydanı da İstanbul için güzel bir temsil noktası olmuştur. Eyüp Sultan Camii rolöve de Büyükşehir Belediyemize bağlı Bimtaş şirketi tarafından yapılıyor. Bimtaş, rolöveyi lazer tarama yöntemiyle hazırlıyor. Bir yapının yıkılması durumunda aslına uygun olarak yeniden yapılmasını sağlayan rolöve çıkarılırken fotogrametri ve lazer tarama yöntemleri kullanılıyor.

Kaynak:Haberler.com Ekim 2012

<http://www.haberler.com/eyup-sultan-camii-ne-uc-boyutlu-lazerli-rolove-4025632-haberi/>

EK:3 EYÜP'E Davet...

Tarihi Bir Semt

Ramazan gelince, Eyüp şehrin gözde semtlerinden biri olur. Binlerce insan Eyüp Sultan'ın türbesine akın eder. Ama türbenin tarihini ve Eyüp semtinin tarihi dokusunu bilenlerin sayısı azdır. Edirnekapı surlarından başlayıp Karadeniz'e kadar uzanan ve İstanbul'un en büyük ilçelerinden biri olan Eyüp İstanbul'un fethi ile birlikte kurulan ilk Osmanlı yerleşimlerinden biridir. Osmanlı kültürünün en çarpıcı merkezlerinden birini oluşturan ve en parlak dönemini Lale Devri'nde yaşayan Eyüp, tarihi türbeleri, camileri, mezarlıkları ve ünlü Fransız yazarı Pierre Loti'nin adını taşıyan kahvesi ile bir Açık hava müzesi niteliği taşımaktadır.

Haliç'in güney kıyısında, surların dışında yer alan Eyüp'teki gezimize, semte adını da veren cami medrese, imaret ve hamamdan oluşan Eyüp Sultan Külliyesi'nden

başlayalım. Fatih Sultan Mehmet tarafından kurulan ve ilk önce türbesi yapılan külliye'nin adını aldığı kişi, Hz. Muhammed'i evinde ağırladığı için "mihmandar-ı Resulullah" sıfatına hak kazanan Halid Bin Zeyd Ebu Eyyubi el-Ensari'dir.

668 yılında Emeviler tarafından gerçekleştirilen başarısız İstanbul kuşatması sırasında sancaktarlık yaparken şehit düşen el-Ensari, bölgede bir yere gömülmüş, mezarı da zaman içinde kaybolmuştur. İstanbul'un Osmanlılar tarafından fethini izleyen günlerde, Fatih'in de mensup olduğu Bayram-i tarikatının şeyhi Ak Şemseddin'in, El-Ensari'nin mezarını keşfetmesi üzerine, bölgeye onun adına bir türbe yaptırılması, Eyüp semtinin de kuruluşuna giden ilk adım olur.

İlk Selatin Camii

Osmanlı döneminde "Hazret-i Halid", günümüzde ise "Eyüp Sultan" olarak adlandırılan türbe, kuruluşundan bugüne kadar Müslüman halkın en önemli ziyaretgâhlarından biri olmuştur. Doğum, sünnet, evlenme ve ölüm gibi önemli olaylarda halkın ziyaret edip adaklar adayıp dua ettiği türbe, Osmanlı hükümdarlarının kılıç kuşanma (taklid-i seyf) törenlerine ev sahipliği yapmasıyla, devlet bürokrasisinin de ilgi odağı haline gelmiştir. Türbenin yanına inşa edilen cami, medrese hamam ve imaretle birlikte İstanbul'un en önemli külliyelerinden biri haline gelen Eyüp'ün çevresinde bir yerleşim kuşağının oluşması da gecikmemiştir, 1459 yılında yapıldığı tahmin edilen caminin bir diğer özelliği de İstanbul'un ilk selatin camii, yani sultan için yapılmış ilk cami olmasıdır. Çeşitli padişahlar tarafından onarımdan geçirilen, yeni bölümler eklenen cami, özellikle 1766 yılındaki depremden sonra büyük ölçüde yenilenerek, klasik Osmanlı mimari üslubuna yaklaşmıştır.

Mezarlık ve Pierre Loti

Böylesine maddi ve manevi bir cazibe merkezi haline gelen Eyüp'ün bir başka ünlü mekânı da mezarlıklarıdır. Bu kutsal bölgeye, yaşarken niyaz almaya gelenler, öldükten sonra da Eyüp Sultan'ın hemen yanı başında gömülmeyi dilemişlerdir. Osmanlı dönemi ve Cumhuriyet yıllarında halktan kişilerin yanı sıra birçok ünlü ismin defnedildiği Eyüp Mezarlığı, sultanlardan sadrazamlara, şeyhülislamdan vezirlere, kumandanlardan din, tasavvuf, ilim, fikir ve sanat adamlarına kadar çok sayıda

nl şahsiyetin ebedi istirahat ahı olmuştur.

Haliç kıyılarından Edirnekapı surlarına kadar ulaşan mezarlıkta bulunan mezar taşlarındaki yazılar, dönemin önemli tarihi belgeleri konumundadır. Örneğın, Kırım Bahçesaray'da gömülü olduğu sanılan II. Gazi Giray'ın oğlu Devlet Han'ın mezar taşı Eyüp'te bulunmuştur. Çoğunluğu mermerden yapılan ve Osmanlı türbe mimarisinin uygulandığı plan tipleri, çini ve kalem işi kullanılan mezarlığın en ilginç bölümlerinden biri de cellat mezarlığıdır.

Gezimize, Eyüp'n merkezindeki kutsal meknlardan başladık. Őimdi daha yukarılara, Haliç'in o ünlü panoramasının en iyi seyredilebildiği sırtlara doğru çıkalım. İstanbul'da uzun dönemler yaşayan ve gerçek bir İstanbul aşığı olan nl Fransız yazarı Pierre Loti'nin adını taşıyan kahve bu kuşbakışı görüntü için en ideal yerdir. Türkiye'yi ikinci vatani olarak gören Pierre Loti'nin, o dönemde, "Rabia Kadın Kahvesi" olarak bilinen bu kahveye sık sık gelerek Haliç'e karşı "Aziyade" adlı romanını yazdığı söylenir. Bugün tipik bir Türk kahvesi haline getirilen mekânın bulunduğu bölge, Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesinde, "İdris Köşkü Mesiresi" olarak geçer. Pierre Loti dışında, 19. yüzyılda İstanbul'a gelen hemen bütün yabancıların ve seyyahların da uğrak yeri olan kahvenin 1813 yılına tarihlenen, iki kitabeli ahşap Kaşgari Tekkesi bunlardan biridir.

Yine kahvenin yanından sapan sokağın sağ köşesindeki üç yol ağzında, önünde Farsça yazılmış beyaz yuvarlak bir mezar taşı bulunan bina da, Çolak Őeyh Hasan Tekkesidir. Çolak Őeyh Hasan Tekkesinin sırasındaki taş bina ise bir Sıbyan Mektebi'dir. Osmanlı tarihi yazarı İdris-i Bitlis tarafından yaptırılan Sıbyan Mektebi'nin arkasındaki bahçede ise, 1589 yılında vefat eden İskender Dede isimindeki bir Mevlevi'nin mezarı vardır. İskender Dede'nin ön tarafındaki iki kuyudan biri ise meşhur Dilek Kuyusu'dur. Bu kuyuyla ilgili Evliya Çelebi Seyahatnamesinde "Kuyuya bakanların gönüllerinden geçirdikleri isteklerini kuyunun içinde gördüklerini" yazar. Pierre Loti ve çevresindeki bu eserler bugün Eyüp Belediyesi tarafından Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'ndan onaylı projeler doğrultusunda kamulaştırılıyor. Dokuz adet konaklama binası, pansiyon, kafeterya, lokanta, çarşı ve kahvenin yapılmasının planlandığı alan

bittiğinde, Eyüp'ün o kendine özgü tarihsel dokusunu yeniden yaşamak belki daha da mümkün olacak.

İstanbul'un en eski semtlerinden biri olan Eyüp, bizi tarihin patikalarında küçük bir gezintiye davet ediyor. Tarihin kuru bir sayılar ve küllü hikâyeler toplamı değil, her an yeniden kurulan, bugünümüzü de içinde barındıran bir yaşamlar toplamı olduğuna inananlar için kaçırılmaması gereken bir davet...

Kaynak: Hacer FOGGO, Skylife Dergisi, Aralık 1999

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Zeynep ÇÖKELİ

Doğum Yeri ve Yılı: Bursa 21.09.1982

Yabancı Dili: İngilizce

İlk Öğretim : (Yalova Atatürk İ.Ö.Okulu ve 1996)

Orta Öğretim : (Yalova Ticaret M.L. ve 1999)

Ön Lisans : (Marmara Üniversitesi / Büro Yönetimi ve 2002)

Lisans : (Anadolu Üniversitesi / İşletme ve 2006)

Yüksek Lisans : (Bahçeşehir Üniversitesi ve 2013)

Enstitü Adı: Fen Bilimleri Enstitüsü

Program Adı: Kentsel Yönetim ve Ulaştırma Sistemleri Programı

Çalışma Hayatı:

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı – Özel Kalem Müdürlüğü 2004 – ...

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı – Sosyal ve İdari İşler Müd. 2002 – 2004

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı – Sosyal ve İdari İşler Müd. - Staj 2001 – 2002